

MINISTARSTVO FINANSIJA CRNE GORE

januar-mart 2013.

Bilten XXVIII

Ministarstvo finansija Crne Gore
Bilten XXVIII
januar – mart 2013.

POTRAŽITE NA

Oficijelni kanal Ministarstva finansija
<http://www.youtube.com/user/MinFinansijaCrneGore>

<https://www.facebook.com/pages/Ministarstvo-finansija>

<https://twitter.com/minifinme>

<http://minifin.wordpress.com>

UPRAVE

PORESKA UPRAVA:	WWW.PORESKAUPRAVA.GOV.ME
UPRAVA CARINA:	WWW.UPRAVACARINA.GOV.ME
UPRAVA ZA ANTIKORUPCIJSKU INICIJATIVU:	WWW.ANTIKORUPCIJA.ME
UPRAVA ZA SPREČAVANJE PRANJA NOVCA:	WWW.ASPN.GOV.ME
UPRAVA ZA NEKRETNINE:	WWW.NEKRETNINE.CO.ME
DIREKCIJA ZA JAVNE NABAVKE:	WWW.DJN.GOV.ME
UPRAVA ZA IMOVINU	WWW.UZL.GOV.ME

SADRŽAJ

UVODNIK: IZAZOVI BUDUĆEG RASTA KROZ PRIZMU EU I NATO INTEGRACIJA	4-5
- Dr Radoje Žugić, ministar	
NOVINE KOD OPOREZIVANJA LIČNIH PRIMANJA	6-9
- Mr Tatjana Bošković, samostalni savjetnik I, Sektor za poreski i carinski sistem	
ANALIZA JAVNIH FINANSIJA - I KVARTAL 2013.....	10-17
- Iva Radovanović, samostalni savjetnik, Sektor za ekonomsku politiku i razvoj	
- Dr Stanko Jeknić, samostalni savjetnik, Sektor za ekonomsku politiku i razvoj	
- Radovan Živković, samostalni savjetnik, Sektor za ekonomsku politiku i razvoj	
- Miloš Popović, saradnik, Sektor za ekonomsku politiku i razvoj	
- Mr Snežana Mugoša, samostalni savjetnik, Sektor za budžet	
USPOSTAVLJANJE KANCELARIJE PRVOG NIVOVA KONTROLE ZA TRANSNACIONALNE PROGRAME U KOJIMA UČESTVUJE CRNA GORA	18-20
- Mr Nataša Kovačević, pomoćnik ministra, Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU)	
- Kana Tomašević, kontrolor prvog nivoa za transnacionalne programe	
AKTIVNOSTI MINISTRA FINANSIJA U PERIODU OD 1. JANUARA DO 31. MARTA 2013. GODINE	21-34
- Marija Radenović, portparol	
- Ivona Mihajlović, asistent portparola	
PRAVILA PRIMJENE PREPRISTUPNE PODRŠKE U PERIODU 2014/2020 – IPA II	35-37
- Maša Vučinić, samostalni savjetnik III, Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći	
- Vlado Stojković, pripravnik, Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći	
SISTEM PLAĆANJA U DECENTRALIZOVANOM UPRAVLJANJU IPA SREDSTVIMA	38-41
- Mr Ivana Radojičić, samostalni savjetnik II, Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći	

STEREOTIPI I RAZVOJ..... 42-43

- Borislav Ratković, savjetnik ministra finansija

INFO/WEB AKTIVNOSTI MINISTARSTVA FINANSIJA

U PERIODU OD 01. JANUARA DO 31. MARTA 2013. GODINE..... 44-52

- Ivona Mihajlović, asistent portparola

OPŠTI USLOVI PLAĆANJA U SKLADU SA EU PRAVILIMA, ZA UGOVORE FINANSIRANE

IZ IPA SREDSTAVA..... 53-57

- Mr Žana Jovanović, samostalni savjetnik III, Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći

TRŽIŠTE LIZINGA U CRNOJ GORI - IZVJEŠTAJ ZA 2012. GODINU - 58-66

- Mr Jelena Jovetić, samostalni savjetnik I, Sektor za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta

RAČUNOVODSTVENI SISTEM SEKTORA ZA FINANSIRANJE

UGOVARANJE SREDSTAVA EU POMOĆI67-70

- Dragana Nedić, samostalni savjetnik III, Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći

Ministarstvo finansija Crne Gore

Bilten Ministarstva finansija
januar - mart 2013. godine

BROJ: XXVIII

IZLAZI:
kvartalno

IZDAVAČ:
Ministarstvo finansija Crne Gore

ZA IZDAVAČA:
Dr Radoje Žugić

UREDNIK:
Marija Radenović

UREĐIVAČKI ODBOR:

Dr Radoje Žugić
Mr Bojana Bošković
Mr Ana Krsmanović
Mr Nikola Vukićević
Marina Perović
Ana Ivanović
Mr Nataša Kovačević
Mr Boris Bušković
Damir Rašketić

DIZAJN:
Adil Tuzović

KONTAKT:

PR SLUŽBA MINISTARSTVA FINANSIJA

TEL: +382 20 224 581

FAX: +382 20 224 450

E-MAIL: mf@mif.gov.me

WEB: www.mf.gov.me

ADRESA:
Stanka Dragojevića br 2, Podgorica

UVODNIK:

Izazovi budućeg rasta kroz prizmu EU i Nato integracija

Dr Radoje ŽUGIĆ

Politička i ekonomska ozbiljnost i odgovornost Crne Gore, demokratske tekovine i spremnost prihvatanja evropskih vrijednosti i standarda u cilju poboljšanja kvaliteta života građana ključni su elementi za stabilan proces približavanja zemlje evroatlanstkim integracijama tokom posljednjih godina.

U 2012. godini došlo je do novog, izuzetno značajnog koraka u tom procesu, a to je početak pregovora za članstvo u EU. Realna su očekivanja da će proces pregovora trajati nekoliko godina. Njegov početak, ipak, jasno ukazuje na činjenicu da je zemlja ušla u posljednju, ali najzahtjevniju fazu koje će se završiti punopravnim članstvom u EU.

Evropske integracije kao osnovno političko opredjeljenje postaju ključni ekonomski okvir u kome će Crna Gora snažnije ostvarivati svoje ciljeve ponovnog ekonomskog rasta i razvoja. Međutim, iskustva koja smo stekli u proteklom godinama, od snažnog ekonomskog buma u periodu od 2006. do 2008. godine, preko recesije u 2009. godini i ekonomskog oporavka nakon toga, jasno ukazuju na činjenicu kako je okvir evropskih integracija neophodno ispuniti kvalitetnim fiskalnim, finansijskim i makroekonomskim politikama.

U traženju odgovora na pitanje kakve bi te politike trebale biti, vratimo se nekoliko godina unazad da bismo stekli jasniju sliku ekonomskih ciklusa kroz koje je smo prošli, odnosno pregled izazova i šansi razvoja, kao i pro- i kontracikličnih mjera koje su pratile Crnu Goru u posljednjih desetak godina.

Period od 2003. do 2005. godine karakterisala je stabilna makroekonomska situacija i rastući BDP, po prosječnoj

stopi od 3,7%. Zabilježeni su trendovi pada nezaposlenosti i inflacije. Na fiskalnoj strani, deficit i dug su, takođe, imali snažnu opadajuću tendenciju. Jedini disbalans zabilježen je kod razmjene roba i usluga sa inostranstvom, koji je, međutim, karakteristika svih zemalja u razvoju.

Period od 2006–2008. godine, dakle neposredno nakon sticanja nezavisnosti, obilježio je snažan ekonomski rast, praćen rastom stranih direktnih investicija (u prosjeku iznad 20% BDP-a) i kreditnim „bumom“ (godišnja stopa rasta preko 100%), što je potaklo tzv. „balon“ na tržištu kapitala i nekretnina. Sa pregrijanom ekonomijom koja je rasla po prosječnoj stopi od skoro 9%, „mjehur“ je pukao krajem 2008. godine, a Crnu Goru je pogodila svjetska ekonomska kriza, što je, u **2009. godini**, dovelo do kontrakcije ekonomskog rasta i do pada od skoro 6% i poljuljalo temelje makroekonomske stabilnosti.

Posljedica toga je da su u **periodu 2010–2011. godine** stope rasta u prosjeku iznosile svega 2,9%, ali u daleko težim uslovima visoke nezaposlenosti i odsustva rasta kredita, gdje je rast bio oslanjan na pregrijanoj tražnji usljed priliva kapitala od privatizacije i pretjerane i dugoročno neodržive kreditne aktivnosti banaka, a ne na produktivnosti, dok je izvoz bio koncentrisan pretežno na turizam i nekoliko proizvoda energetsko-metalurškog sektora male dodatne vrijednosti.

Godina 2012. bila je jedna od najtežih u ekonomskom smislu. Budžetski deficit dostigao je nivo od oko 5% BDP-a, a javni dug oko 52% BDP-a. Ostvaren je realan pad BDP-a od 0,5%, kao posljedica ekstremnih vremenskih prilika u prvom kvartalu, negativnih uticaja izazvanih krizom u okruženju i unutrašnjih strukturnih slabosti.

Sumirajući uticaj krize, moglo bi se reći da su se, pred Crnom Gorom, otvorili brojni izazovi, počev od onih u fiskalnoj sferi, sa ključnim ranjivostima deficita budžeta i javnog duga, preko problema nelikvidnosti u realnoj ekonomiji i slabe kreditne aktivnosti banaka, pa do potrebe jačanja konkurentnosti i snažnijeg privlačenja SDI.

U cilju prevazilaženja ovih izazova, neohodno je pribjeći strukturnim i regulatornim reformama, poštovati principe fiskalne odgovornosti u unaprijediti poslovni ambijent. Samo se na taj način mogu stvoriti pretpostavke za povećanje potencijalnih stopa rasta koje donose kvalitetan život svakog građanina Crne Gore.

Razvojni prioriteti se moraju postaviti na temeljima pametnog, održivog i inkluzivnog rasta, preko ulaganja u inovacije, digitalizaciju i mobilnost mladih ljudi, kao i kroz poboljšanje efikasnosti korišćenja resursa, odnosno komparativnih prednosti u funkciji povećanja zaposlenosti, socijalne inkluzije i smanjenja siromaštva.

Umjesto zaduživanja, prekomjerne potrošnje i uvoza, te pregrijavanja tražnje, što su bile karakteristike modela tokom posljednjih 20 godina, neophodno je razviti novi model privređivanja, odnosno strategiju održivog razvoja, koja će se zasnivati na rastu domaće štednje, povećanju produktivnosti i poboljšanju konkurentnosti. Potrebno je unaprijediti konkurentnost kreiranjem politika zasnovanih na produktivnosti, inovativnosti i razvoju preduzetništva. Takav izbor ekonomskih politika doprinosi kreiranju stabilnog finansijskog sistema, a uspjeh će zavisi od dinamike i nivoa prilagođavanja same ekonomije.

Dakle, osnovni stub razvojne politike otvorene i eurizovane privrede kao što je Crna Gora je unapređenje poslovnog ambijenta sa naglaskom na podizanje konkurentnosti sistema.

Imperativi su:

- ubrzanje strukturnih i regulatornih reformi,
- unapređenje institucionalnog i poslovnog ambijenta i
- izgradnja kvalitetene infrastrukture, posebno one koja međusobno povezuje države regiona, a zatim i šire sa Evropom.

U našim uslovima, nesumnjiv doprinos i snaženje razvoja, odnosno temelja razvoja daju bolne i nepopularne mjere fiskalnog prilagođavanja, kao i smanjenje učešća neformalne ekonomije, odnosno njeno suzbijanje, kojim se kreiraju fer uslovi poslovanja za sve učesnike na tržištu, po principu pravednosti i zdrave konkurencije.

Dugoročno, održiva makroekonomska strategija zajedno sa opreznom i održivom fiskalnom politikom, stvara veće šanse za povećanje konkurentnosti i stabilan privredni razvoj. Neophodno je nastaviti tržišne reforme, uspostaviti stimulativan privredni ambijent i ubrzati proces pristupanja EU. Na ovaj način ćemo generisati povećanu investicionu aktivnost domaćih i stranih investitora, što će podstaći stvaranje nove vrijednosti i obezbijediti snažniji rast BDP-a.

Dr Radoje Žugić,
ministar

Novine kod oporezivanja ličnih primanja

Mr Tatjana Bošković

Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica ("Službeni list RCG", br. 65/01, 37/04 i 78/06 i "Službeni list CG", broj 86/09, 14/12 i 6/13) uređena je obaveza plaćanja poreza na dohodak fizičkih lica.

Porez na dohodak se plaća na prihode koji su ostvareni po osnovu: ličnih primanja, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i kapitalnih dobitaka.

LIČNA PRIMANJA

Ličnim primanjima smatra se prihod koji poreski obveznik ostvari od zaposlenja, kao i prihod ostvaren po drugom osnovu, koji je upodobljen sa radnim odnosom.

Ličnim primanjima smatraju se:

- zarade, odnosno naknade zarada ostvarene u skladu sa propisima kojima se uređuje radni odnos;
- primanja na osnovu naknada i druga primanja koja poslodavac, pored zarade, isplaćuje zaposlenom, iznad neoporezivog iznosa;
- naknade troškova za poslovna putovanja, ishranu i smještaj u vezi sa tim putovanjima, troškovi selidbe i naknada za upotrebu sopstvenog vozila u službene svrhe, iznad neoporezivog iznosa;
- primanja članova predstavničkih i izvršnih tijela državne, odnosno lokalne uprave;
- primanja članova skupština, upravnih odbora, nadzornih odbora i drugih, njima sličnih tijela u pravnim licima, članova povjereništava i odbora koje imaju ta tijela, stečajnih upravnika i sudija porotnika koji nemaju svojstvo službenika suda;
- sva druga primanja po osnovu radnog odnosa i primanja koja su upodobljena sa radnim odnosima (privremeni ili povremeni poslovi i dr.).

Ličnim primanjima smatraju se i primanja ostvarena u obliku bonova, novčanih potvrda, akcija, ili robe, činjenjem ili pružanjem pogodnosti, opraštanjem duga, kao i pokrivanjem rashoda poreskog obveznika novčanom naknadom ili neposrednim plaćanjem.

Oporezivi dohodak od ličnih primanja

Oporezivi dohodak od prihoda po osnovu ličnih primanja predstavlja bruto iznos navedenih primanja. Bruto lično primanje obuhvata neto lično primanje, porez na dohodak i doprinose koje plaća osiguranik- zaposleni.

Poreska stopa

Stopa poreza na dohodak iznosi 9% od poreske osnovice.

Posljednje zakonske dopune Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, koje je Skupština Crne Gore usvojila krajem januara 2013. godine, objavljene su u "Službenom listu CG" br. 6/13, i ova rješenja se primjenjuju od 8. februara ove godine.

Glavna zakonska novina je oporezivanje ličnih primanja po višoj stopi od 15% (ili oporezivanje sa dodatnih 6%), ukoliko su ta primanja u bruto iznosu iznad 720 eura mjesečno.

Po višoj stopi se oporezuje iznos koji je iznad 720 eura, odnosno neto iznos 482,41 eura, tako da za lična primanja do navedenog iznosa neće biti promjena u oporezivanju.

Oporezivanje po višoj stopi se odnosi samo na lična primanja, dok ostali izvori dohotka (samostalna djelatnost, ugovori o djelu, prihodi od izdavanja u zakup, kapitalni dobiti i prihodi od kapitala) bez obzira na iznos prihoda, oporezuju se po stopi od 9%.

Porez na lična primanja obračunava, obustavlja i uplaćuje poslodavac, odnosno isplatilac tih primanja, prilikom

svake isplate primanja. Odredbama člana 46 stav 2 Zakona o porezu na dohodak propisano je da se porez na lična primanja obračunava, obustavlja i uplaćuje prilikom svake isplate primanja, prema propisima koji važe na dan isplate. Prema tome, na sve isplate ličnih primanja koja su iznad 720 eura na mjesečnom nivou, koje su izvršene počev od 08.02.2013. godine obračunava porez po višoj stopi od 15%. Ovo pravilo važi i za neisplaćena lična primanja koja su zaostala iz prethodnih obračunskih perioda, ukoliko se njihova isplata vrši od gore navedenog datuma.

Primjena ovih rešenja je privremenog karaktera i važi od kraja 2013. godine.

Moguće varijante obračuna-preračuna zarade i poreza

Radi određivanja osnovice za oporezivanje, a u cilju obračuna poreza na lična primanja, u praksi se može primjeniti nekoliko varijanti, i to:

- 1- Zadržavanje postojeće bruto zarade (za one čije se zarade finansiraju iz Budžeta Države),
- 2- Zadržavanje postojeće neto zarade, uz preračun u novi bruto iznos,
- 3- Zadržavanje postojećeg ukupnog troška poslodavca.

1 - Zadržavanja postojeće bruto zarade

Dosašnje rješenje

Bruto zarada	Porez stopa 9%	Doprinosi zaposlenog	Neto zarada	Doprinosi Poslodavca	Prerez	Ukup.trošak Poslodavca
750	67.5	180	502.5	75	10.13	835.13

Novo rješenje

Bruto zarada	Limit 720€	Razlika u zaradi za dodatno oporezivanje	Porez Stope 9%+6%	Doprinosi zaposlenog	Neto zarada	Doprinosi poslodavca	Prerez	Ukup.trošak poslodavca	Smanjenje neto zarade i (u %)
750	720	30	69.3	180	500.7	75	10.4	835.4	1.8 (0.36%)

2 - Zadržavanje postojeće neto zarade

Budući da se bruto iznos do 720 eura (tj. neto iznos do 482,4eura) oporezuje po 9%, ukoliko poslodavac želi da zadrži nivo postojeće neto zarade, neto iznos iznad 482.4 eura treba množiti sa koeficijentom za preračun koji iznosi 1,6393.

Formula za preračun

$$\text{koef.} \frac{100}{100 - (15+24)} =$$

100 – zbir stopa poreza i dopr.koje plaća zaposleni

$$= \frac{100}{100 - (15+24)} = \frac{100}{61} = 1,6393$$

Primjer preračuna

Ako neto zarada iznosi 550 eura, a prema sadašnjim rješenjima neto iznos – granica do koje se vrši oporezivanje po stopi 9% je 482,41 eura, onda se navedeni iznos brutira sa koeficijentom za preračun 1.4925, dok se iznos neto zarade koji prelazi ovaj iznos, odnosno razlika ($550 - 482,4 = 67,6$) treba brutirati sa višim koeficijentom za preračun 1.6393.

Dobijene pomnožene iznose treba sabrati da bi se dobio iznos nove bruto zarade, koja u ovom slučaju iznosila 830,82 eura.

Dakle, na bruto zaradu od 830,82 eura porez se obračunava do 720 eura po stopi od 9%, a na iznos preko 720 eura, tj. na iznos od 110,82 eura primjenjuje se stopa od 15%, tako da će porez na navedenu zaradu iznositi 81,42 eura.

Prema dosadašnjim rješenjima za neto zaradu od 550 eura iznos bruto zarade je bio 820,88 eura, odnosno niži za 10€.

Obračun poreza na ostala lična primanja

Ukoliko poslodavac tokom istog obračunskog perioda izvrši isplatu ličnih primanja po više osnova, odnosno pored zarade vrši isplatu drugih ličnih primanja (npr. prevoz, terenski dodatak, razne naknade i dr.) i ukupan bruto iznos ovih primanja prelazi 720 eura, onda se na iznos iznad 720 eura obračunava porez po višoj stopi od 15%, odnosno ovaj iznos se dodatno oporezuje po stopi od 6%.

Ministarstvo finansija je pripremlilo izmjene i dopune Uputstva o načinu obračunavanja i plaćanja poreza i doprinosa iz i na lična primanja po osnovu zaposlenja i Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, koji su objavljeni u „Službenom listu CG“ broj 8/13.

Navedenim uputstvom je propisano da se mjesečna akontacija poreza na lična primanja iznad 720 eura mjesečno, obračunava primjenom stope od 15% na poresku osnovicu koju čini iznos bruto ličnih primanja ostvarenih u tom periodu iznad 720 eura.

Poslodavac koji tokom istog obračunskog perioda zaposlenom izvrši isplatu ličnih primanja po više osnova čiji ukupan bruto iznos prelazi iznos od 720 eura, na iznos primanja iznad 720 eura obračunava porez na dohodak fizičkih lica po stopi od 15%.

Evidentiranje poreza koji se plaća na bruto lična primanja preko 720 eura u IOPPD obrascu se vrši preko posebne šifre 082 (lična primanja čiji ukupan bruto iznos prelazi 720 eura) i ako je bruto zarada iznad 720 eura ili je bilo isplate ličnih primanja po više osnova iznad navedenog iznosa, onda će se kao osnovica za dodatno oporezivanje unositi kumulativni iznos svih ličnih primanja iznad 720 eura.

Dodatni porez će se evidentirati pojedinačno po poreskom obvezniku – zaposlenom.

Mr Tatjana Bošković,
samostalni savjetnik I
Sektor za poreski i carinski sistem

Analiza javnih finansija - I kvartal 2013

Iva Radovanović

Miloš Popović

Dr Stanko Jeknić

Radovan Živković

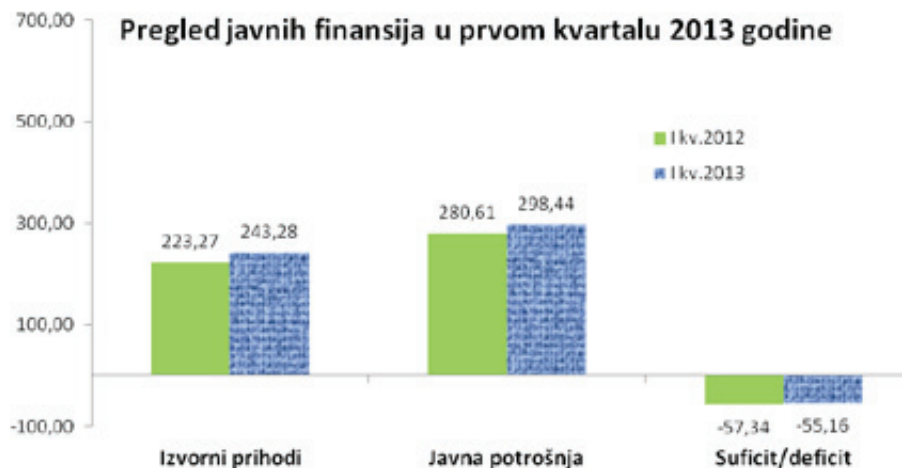

Mr Snežana Mugoša

JAVNE FINANSIJE CRNE GORE

Strukturu javnih finansija Crne Gore čini Budžet Crne Gore sa državnim fondovima (Fond penzijskog i invalidskog osiguranja, Fond zdravstvenog osiguranja, Fond za obeštećenje, Zavod za zapošljavanje i Fond rada) i budžeti lokalne samouprave (Prijestonica Cetinje, Glavni grad Podgorica i 19 opština). Budžet Crne Gore čini oko 90% javnih finansija, dok se preostalih 10% odnosi na lokalnu samoupravu.

Procijenjeni javni prihodi u periodu januar-mart 2013. godine iznose 243,28 miliona eura. U odnosu na isti period prethodne godine, oni su viši za 8,96%, što je predstavlja nominalni rast od 20,01 miliona eura. Ovom rastu najviše je doprinijelo nominalno povećanje prihoda od PDV-a od 12,82 miliona eura, doprinosa od 6,9 miliona eura i akciza od 3,9 miliona eura.

Procijenjena javna potrošnja u istom periodu iznosi 298,44 miliona eura i veća je za 17,83 miliona eura ili 6,35% u odnosu na I kvartal 2012. godine. Povećanje je ostvareno kod bruto zarada u iznosu od 5,29 miliona eura i transfera institucijama, pojedincima, NVO i javnom sektoru u iznosu od 22,07 miliona eura, dok su smanjeni izdaci za kamate i subvencije.

Deficit javne potrošnje na kraju prvog kvartala 2013. godine iznosio je 55,16 miliona eura i manji je za 2,18 miliona eura u odnosu na deficit ostvaren u istom perioda prethodne godine.

BDP (u mil. €)	3500,0		3338,0		Analitika	
	I - III 2013		I - III 2012			
Javna potrošnja	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	Razlikau mil. €	Odstupanje (%)
Izvorni prihodi	243,28	6,95	223,27	6,69	20,01	8,96
Porezi	149,76	4,28	134,22	4,02	15,54	11,58
Porez na dohodak fizičkih lica	20,65	0,59	19,46	0,58	1,19	6,14
Porez na dobit pravnih lica	6,64	0,19	5,39	0,16	1,25	23,29
Porez na promet nepokretnosti	3,57	0,10	4,00	0,12	-0,43	-10,76
Porez na dodatu vrijednost	79,10	2,26	66,28	1,99	12,82	19,34
Akcize	28,60	0,82	24,73	0,74	3,87	15,64
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	4,28	0,12	7,61	0,23	-3,33	-43,77
Lokalni porezi	6,00	0,17	5,95	0,18	0,05	0,84
Ostali republički porezi	0,92	0,03	0,80	0,02	0,11	13,98
Doprinosi	68,62	1,96	61,76	1,85	6,87	11,12
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	40,25	1,15	36,57	1,10	3,67	10,05
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	24,52	0,70	21,52	0,64	3,00	13,94
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	1,97	0,06	1,74	0,05	0,23	13,04
Ostali doprinosi	1,88	0,05	1,92	0,06	-0,04	-1,85
Takse	6,01	0,17	3,79	0,11	2,22	58,54
Naknade	11,96	0,34	14,15	0,42	-2,19	-15,49
Ostali prihodi	6,18	0,18	8,22	0,25	-2,03	-24,72
Primici od otplate kredita	0,74	0,02	1,13	0,03	-0,39	-34,49
Javna potrošnja	298,44	8,53	280,61	8,41	17,83	6,35
Tekuća javna potrošnja	287,15	8,20	268,13	8,03	19,02	7,09
Tekući izdaci	137,98	3,94	144,40	4,33	-6,43	-4,45
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	98,95	2,83	93,66	2,81	5,29	5,64
Ostala lična primanja	3,87	0,11	2,01	0,06	1,87	93,11
Rashodi za materijal i usluge	19,80	0,57	23,98	0,72	-4,18	-17,44
Tekuće održavanje	3,37	0,10	2,36	0,07	1,02	43,05
Kamate	4,37	0,12	8,79	0,26	-4,41	-50,22
Renta	1,85	0,05	1,20	0,04	0,65	54,09
Subvencije	4,40	0,13	10,91	0,33	-6,51	-59,69
Ostali izdaci	1,36	0,04	1,50	0,04	-0,14	-9,37
Transferi za socijalnu zaštitu	121,00	3,46	113,26	3,39	7,75	6,84
Prava iz oblasti socijalne zaštite	17,11	0,49	15,42	0,46	1,70	11,01
Sredstva za tehnološke viškove	3,49	0,10	4,87	0,15	-1,38	-28,36
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	95,93	2,74	90,24	2,70	5,68	6,30

Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite	2,84	0,08	1,72	0,05	1,12	64,97
Ostala prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja	1,63	0,05	1,00	0,03	0,63	62,54
Transferi instit. pojed. NVO i javnom sektoru	26,29	0,75	4,23	0,13	22,07	522,06
Kapitalni izdaci	11,29	0,32	12,48	0,37	-1,19	-9,54
Pozajmice i krediti	0,78	0,02	1,09	0,03	-0,31	-28,73
Rezerve	1,10	0,03	5,16	0,15	-4,05	-78,59
Otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	#DIV/0!
Suficit/deficit	-55,16	-1,58	-57,34	-1,72	2,18	-3,80
Primarni deficit	-50,79	-1,45	-48,55	-1,45	-2,24	4,60
Otplata duga	42,85	1,22	48,19	1,44	-5,33	-11,07
Otplata glavnice rezidentima	15,54	0,44	15,84	0,47	-0,30	-1,91
Otplata glavnice nerezidentima	6,31	0,18	17,39	0,52	-11,08	-63,70
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	21,00	0,60	14,96	0,45	6,04	40,42
Nedostajuća sredstva	-98,02	-2,80	-105,53	-3,16	7,51	-7,12
Finansiranje	98,02	2,80	105,53	3,16	-7,51	-7,12
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	27,99	0,80	17,23	0,52	10,75	62,41
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	38,34	1,10	59,83	1,79	-21,49	-35,91
Donacije	1,15	0,03	1,43	0,04	-0,29	-20,08
Prihodi od privatizacije i prodaje imovine	0,46	0,01	3,56	0,11	-3,10	-87,15
Povećanje/smanjenje depozita	30,09	0,86	23,48	0,70	6,61	28,16

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore

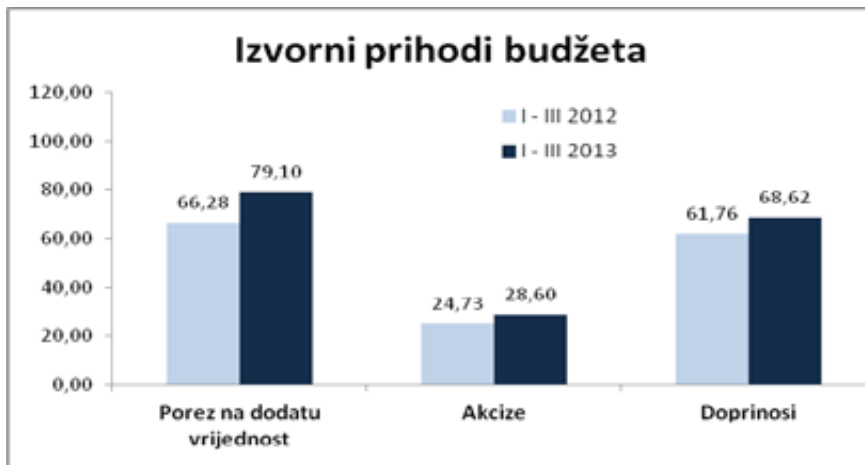
BUDŽET CRNE GORE

Primici Budžeta Crne Gore¹ u prvom kvartalu 2013. godine iznosili su 283,1 miliona eura, od čega se na izvorne prihode odnosi 218,47 miliona eura, dok je 64,36 miliona eura prihodovano drugim izvorima finansiranja (zaduživanje, privatizacija i donacije). Izvorni prihodi viši su u odnosu na prošlogodišnje za 25,7 miliona eura ili za 13,3%.

U strukturi prihoda najveći udio imaju porezi i doprinosi, čija je naplata viša u odnosu na prošlogodišnju. Prihodi po osnovu poreza iznose 135,66 miliona eura i 13,6% su viši u odnosu na prošlogodišnje. Nominalno, najveći rast prihoda u odnosu na prošlu godinu ostvaren je kod poreza na dodatu vrijednost od 12,8 miliona eura ili blizu 20% i ukupno iznosi 79,1 miliona eura. Ovaj rast prihoda od PDV-a rezultat je primjene mjera za suzbijanje sive ekonomije. Rast je ostvaren i kod akciza, i to u iznosu od 3,9 miliona eura ili 15,6%, a objašnjava se rastom potrošnje. U ovom periodu povećan je i prihod od poreza na dobit pravnih lica za 23,3%, kao i stavka ostale takse koja je povećana za 2,72 miliona eura, kao rezultat privremenih mjera uvedenih nakon rebalansa budžeta, u julu 2012. godine, kada su primijenjene nove takse. Negativno odstupanje bilježi se kod poreza na međunarodnu trgovinu, i to u iznosu od 3,3 miliona eura ili 43,8%, kao posljedica stupanja na snagu sporazuma sa STO u drugoj polovini 2012. godine. Očekuje se stabilizacija naplate carina nakon aprila 2013. godine.

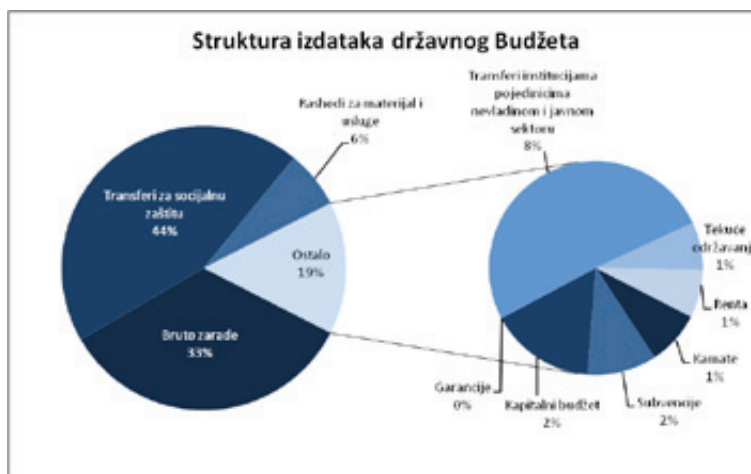
Prihodi po osnovu doprinosa iznose 68,6 miliona eura i veći su za 6,9 miliona eura u odnosu na prvi kvartal 2012. godine.

1 - Primici Budžeta uključuju izvorne prihode (direktne i indirektne poreze i neporeske prihode), pozajmice, donacije i prihode od privatizacije i prodaje imovine

Ukupni izdaci budžeta Crne Gore u prvom kvartalu 2013. godine iznosili su 278,18 miliona eura, od čega je finansirana tekuća budžetska potrošnja u iznosu od 271,61 miliona eura, kapitalne investicije 6,6 miliona eura, dok je otplata državnog duga iznosila 30,35 miliona eura. Izdaci su porasli u odnosu na prvi kvartal 2012. godine za 3,5%.

Rashodi za bruto zarade su neznatno smanjene (-0,71 miliona eura €) u odnosu na isti period 2012. godine, dok su kamate niže za 4,6 miliona eura ili 57,5%, kao i subvencije za 6,5 miliona eura ili 60,1%. Povećanja u odnosu na isti period prošle godine su zabilježena na stavkama transferi za socijalnu zaštitu i transferi institucijama, pojedincima, NVO i javnom sektoru. Izdaci za penzije i druge vidove socijalnih davanja povećani su za 7,7 miliona eura.

U strukturi budžetske potrošnje za prva tri mjeseca 2013. godine, prikazane na grafiku, najveće učešće imaju transferi za socijalnu zaštitu, oko 44%, bruto zarade 33% i rashodi za materijal i usluge 6%. Na ostale namjene odnosi se 19% budžetskih izdataka. Razvojni dio budžeta, tj. kapitalni budžet učestvuje sa 2%, subvencije 2% i kamate 1% budžetske potrošnje.

Kao rezultat kretanja prihoda i rashoda u prvom kvartalu 2013. godine, deficit državnog budžeta iznosi 59,7 miliona eura. Otplata duga iznosi 30,3 miliona eura i smanjena je u odnosu na prvi kvartal prethodne godine za 5,3 miliona eura, i to pretežno zbog smanjenja otplate duga nerezidentima.

Nedostajuća sredstva budžeta iznosila su 90,1 miliona eura i finansirana su najvećim dijelom iz pozajmica i kredita (iz inostranih izvora u iznosu od 37,6 miliona eura i pozajmica i kredita iz domaćih izvora u iznosu od 26,0 miliona eura i korišćenjem depozita 25,4 miliona eura) i manjim dijelom iz donacija, prihodima od privatizacije.

Budžet Crne Gore	I - III 2013		I - III 2012		Analitika	
	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	Razlika- mil. €	Odstupanje-%
Izvorni prihodi	218,47	6,26	192,76	5,77	25,71	13,34
Porezi	135,66	3,89	119,42	3,58	16,24	13,60
Porez na dohodak fizičkih lica	15,75	0,45	14,26	0,43	1,49	10,48
Porez na dobit pravnih lica	6,64	0,19	5,39	0,16	1,25	23,29
Porez na promet nepokretnosti	0,37	0,01	0,35	0,01	0,02	5,48
Porez na dodatu vrijednost	79,10	2,27	66,28	1,99	12,82	19,34
Akcize	28,60	0,82	24,73	0,74	3,87	15,64
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	4,28	0,12	7,61	0,23	-3,33	-43,77
Ostali republički prihodi	0,92	0,03	0,80	0,02	0,11	13,98
Doprinosi	68,62	1,97	61,76	1,85	6,87	11,12
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	40,25	1,15	36,57	1,10	3,67	10,05
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	24,52	0,70	21,52	0,64	3,00	13,94
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	1,97	0,06	1,74	0,05	0,23	13,04
Ostali doprinosi	1,88	0,05	1,92	0,06	-0,04	-1,85
Takse	4,99	0,14	2,71	0,08	2,28	84,08
Naknade	3,46	0,10	2,37	0,07	1,08	45,54
Ostali prihodi	5,00	0,14	5,37	0,16	-0,37	-6,82
Primici od otplate kredita i sr. prenijeta iz preth. g	0,74	0,02	1,13	0,03	-0,39	-34,49
Izdaci	278,18	7,97	268,70	8,05	9,47	3,53
Tekuća budžetska potrošnja	271,61	7,78	262,04	7,85	9,57	3,65
Tekući izdaci	128,48	3,68	139,68	4,18	-11,20	-8,02
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	92,95	2,66	93,66	2,81	-0,71	-0,76
Ostala lična primanja	3,27	0,09	1,54	0,05	1,74	113,29
Rashodi za materijal i usluge	17,90	0,51	21,43	0,64	-3,54	-16,51
Tekuće održavanje	2,97	0,09	1,77	0,05	1,20	68,05
Kamate	3,37	0,10	7,95	0,24	-4,57	-57,54
Renta	1,82	0,05	1,16	0,03	0,66	56,92
Subvencije	4,32	0,12	10,83	0,32	-6,52	-60,15
Ostali izdaci	1,16	0,03	1,34	0,04	-0,18	-13,45
Kapitalni izdaci u tekućem budžetu	0,72	0,02	0,00	0,00	0,72	0,00
Transferi za socijalnu zaštitu	120,95	3,47	113,26	3,39	7,70	6,80
Prava iz oblasti socijalne zaštite	17,06	0,49	15,42	0,46	1,65	10,68
Sredstva za tehnološke viškove	3,49	0,10	4,87	0,15	-1,38	-28,36
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	95,93	2,75	90,24	2,70	5,68	6,30
Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite	2,84	0,08	1,72	0,05	1,12	64,97
Ostala prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja	1,63	0,05	1,00	0,03	0,63	62,54
Transferi institucijama pojedinic NVO i javn. sekt	20,90	0,60	4,24	0,13	16,66	392,74
Kapitalni budžet	6,57	0,19	6,67	0,20	-0,10	-1,45
Pozajmice i krediti	0,68	0,02	0,45	0,01	0,22	49,25
Rezerve	0,60	0,02	4,41	0,13	-3,81	-
Otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-
Suficit/ Deficit	-59,71	-1,71	-75,94	-2,28	16,23	-21,38
Primarni deficit	-56,33	-1,61	-67,99	-2,04	11,66	-17,15
Otplata duga	30,35	0,87	35,67	1,07	-5,32	-14,91
Otplata duga rezidentima	13,04	0,37	13,74	0,41	-0,70	-5,10
Otplata duga nerezidentima	6,31	0,18	17,39	0,52	-11,08	-63,70
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	11,00	0,32	4,54	0,14	6,46	-
Nedostajuća sredstva	-90,06	-2,58	-111,61	-3,34	21,55	-19,31
Finansiranje	90,06	2,58	111,61	3,34	-21,55	-19,31
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	25,99	0,74	16,59	0,50	9,40	56,63
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	37,64	1,08	59,83	1,79	-22,19	-37,08
Donacije	0,95	0,03	0,98	0,03	-0,04	-3,63
Prihodi od privatizacije	0,06	0,00	0,39	0,01	-0,33	-85,05
Povećanje/smanjenje depozita	25,43	0,73	33,82	1,01	-8,39	-24,82

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore

LOKALNA SAMOUPRAVA

Procjena Ministarstva finansija

Lokalna samouprava	I - III 2013		I - III 2012		Analitika	
	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	Razlika (u mil. €)	Odstupanje(%)
Izvorni prihodi	24,81	0,71	30,50	0,91	-5,70	-18,68
Porezi	14,10	0,40	14,80	0,44	-0,70	-4,73
Porez na dohodak fizičkih lica	4,90	0,14	5,20	0,16	-0,30	-5,77
Porez na promet nepokretnosti	3,20	0,09	3,65	0,11	-0,45	-12,33
Lokalni porezi	6,00	0,17	5,95	0,18	0,05	0,84
Takse	1,02	0,03	1,08	0,03	-0,06	-5,56
Naknade	8,50	0,24	11,77	0,35	-3,27	-27,80
Naknade za korišćenje dobara od opšteg interesa	0,20	0,01	0,33	0,01	-0,13	-39,19
Naknade za korišćenje prirodnih dobara	0,70	0,02	1,07	0,03	-0,37	-34,86
Naknade za komunalno opremanje građ.zemljišt	6,00	0,17	9,38	0,28	-3,38	-36,03
Naknade za lokalne puteve	0,80	0,02	0,53	0,02	0,27	50,94
Ostale naknade	0,80	0,02	0,46	0,01	0,34	73,91
Ostali prihodi	1,19	0,03	2,85	0,09	-1,67	-58,42
Izdaci	20,27	0,58	22,47	0,67	-2,20	-9,79
Tekuća potrošnja lokalne samouprave	16,27	0,47	16,65	0,50	-0,39	-2,33
Tekući izdaci	10,22	0,29	9,63	0,29	0,58	6,03
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	6,00	0,17	4,91	0,15	1,09	22,18
Ostala lična primanja	0,60	0,02	0,47	0,01	0,13	27,36
Rashodi za materijal i usluge	1,90	0,05	2,54	0,08	-0,64	-25,26
Tekuće održavanje	0,40	0,01	0,59	0,02	-0,19	-32,09
Kamate	1,00	0,03	0,84	0,03	0,16	18,97
Renta	0,04	0,00	0,04	0,00	-0,01	-20,39
Subvencije	0,08	0,00	0,08	0,00	0,00	5,52
Ostali izdaci	0,20	0,01	0,16	0,00	0,04	24,68
Transferi za socijalnu zaštitu	0,05	0,00	0,04	0,00	0,01	20,67
Transferi inst. pojedincima NVO i javn. sektoru	5,40	0,15	5,59	0,17	-0,19	-3,45
Kapitalni budzet lokalne samouprave	4,00	0,11	5,81	0,17	-1,81	-31,19
Pozajmice i krediti	0,10	0,00	0,64	0,02	-0,54	-84,27
Rezerve	0,50	0,01	0,75	0,02	-0,25	-33,18
Suficit/deficit	4,54	0,13	8,05	0,24	-3,51	-43,58
Primarni deficit	5,54	0,16	8,89	0,27	-3,35	-37,67
Otplata duga	12,50	0,36	12,52	0,37	-0,02	-0,14
Otplata glavnice rezidentima	2,50	0,07	2,10	0,06	0,40	18,92
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	10,00	0,29	10,42	0,31	-0,42	-3,99
Nedostajuća sredstva	-7,96	-0,23	4,80	0,14	-12,76	-265,78
Finansiranje	7,96	0,23	-4,80	-0,14	12,76	-265,78
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	2,00	0,06	0,64	0,02	1,36	212,12
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	0,70	0,02		0,00	0,70	-
Prihodi od privatizacije i prodaje imovine	0,40	0,01	3,18	0,10	-2,78	-87,41
Donacije	0,20	0,01	0,45	0,01	-0,25	-55,77
Korišćenje depozita lokalne samouprave	4,66	0,13	-9,07	-0,27	13,73	-151,36
Transferi iz budžeta CG	0,00	0,00	0,01	0,00	-0,01	-82,08

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore

Procijenjeni izdaci lokalne samouprave u prvom kvartalu 2013. godine iznose 20,27 miliona eura ili 0,58% BDP-a, što je manje u odnosu na izvršenje u istom periodu prethodne godine.

Potrošnja je finansirana iz poreza u iznosu od 14,10 miliona eura, taksi 1,02 miliona eura, naknada 8,5 miliona eura i ostalih tekućih prihoda u iznosu od 1,19 miliona eura. Ukupni tekući prihodi lokalne samouprave za prva tri mjeseca 2013. godine procijenjeni su u iznosu od 24,81 miliona eura.

Suficit lokalne samouprave za prva tri mjeseca 2013. godine procijenjen je u iznosu od 4,54 miliona eura.

Navedene podatke treba uzeti sa rezervom, s obzirom da shodno Zakonu o finansiranju lokalne samouprave opštine podatke o ostvarenju javne potrošnje na lokalnom nivou dostavljaju kvartalno, a do pripreme analize samo jedan broj opština je dostavio podatke za prvi kvartal, pa se podaci za prvi kvartal zasnivaju na procjeni Ministarstva finansija.

Procjena Ministarstva finansija

Lokalna samouprava	I - IX 2012		I - IX 2011		Analitika	
	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	Razlik (u mil. €)	Odstupanje (%)
Izvorni prihodi	101,44	3,05	108,44	3,35	-6,99	-6,45
Porezi	58,09	1,75	63,80	1,97	-5,71	-8,95
Porez na dohodak fizičkih lica	22,30	0,67	23,05	0,71	-0,75	-3,25
Porez na promet nepokretnosti	9,50	0,29	10,26	0,32	-0,76	-7,42
Lokalni porezi	26,29	0,79	30,49	0,94	-4,20	-13,77
Takse	4,82	0,15	4,73	0,15	0,09	1,92
Naknade	29,23	0,88	30,96	0,96	-1,72	-5,56
Ostali prihodi	9,30	0,28	8,95	0,28	0,35	3,88
Izdaci	86,92	2,61	97,44	3,01	-10,53	-10,80
Tekuća potrošnja lokalne samouprave	64,42	1,94	64,57	2,00	-0,16	-0,25
Tekući izdaci	38,75	1,17	42,86	1,33	-4,11	-9,59
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	18,67	0,56	22,21	0,69	-3,54	-15,93
Ostala lična primanja	2,00	0,06	4,50	0,14	-2,49	-55,44
Rashodi za materijal i usluge	10,83	0,33	9,76	0,30	1,07	10,92
Tekuće održavanje	2,94	0,09	3,26	0,10	-0,33	-9,98
Kamate	2,80	0,08	1,47	0,05	1,33	90,82
Renta	0,24	0,01	0,22	0,01	0,01	6,14
Subvencije	0,52	0,02	0,66	0,02	-0,14	-21,53
Ostali izdaci	0,75	0,02	0,78	0,02	-0,03	-3,35
Transferi za socijalnu zaštitu	0,28	0,01	0,55	0,02	-0,27	-49,34
Transferi inst. pojedincima NVO i javnom sektoru	21,30	0,64	18,10	0,56	3,20	17,66
Kapitalni budžet lokalne samouprave	22,50	0,68	32,87	1,02	-10,37	-31,54
Pozajmice i krediti	1,49	0,04	1,29	0,04	0,20	15,66
Rezerve	2,60	0,08	1,78	0,06	0,82	46,27
Suficit/deficit	15,36	0,46	11,29	0,35	4,07	36,06
Primarni deficit	18,16	0,55	12,75	0,39	5,40	42,36
Otplata duga	31,50	0,95	36,30	1,12	-4,80	-13,23
Otplata glavnice rezidentima	3,00	0,09	5,20	0,16	-2,20	-42,31
Otplata glavnice nerezidentima	2,25	0,07	1,08	0,03	1,17	109,21
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	26,25	0,79	30,03	0,93	-3,78	-12,59
Nedostajuća sredstva	-16,14	-0,49	-25,02	-0,77	8,88	-35,48
Finansiranje	16,14	0,49	25,02	0,77	-8,88	-35,48
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	6,35	0,19	10,83	0,33	-4,48	-41,38
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora		0,00	0,16	0,00	-0,16	-100,00
Prihodi od privatizacije i prodaje imovine	7,50	0,23	7,68	0,24	-0,18	-2,28
Donacije	1,48	0,04	2,35	0,07	-0,87	-37,12
Korišćenje depozita lokalne samouprave	0,81	0,02	4,00	0,12	-3,19	-79,70
Transferi iz budžeta CG	0,83	0,02	0,29	0,01	0,54	184,17

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore

Procijenjeni izdaci lokalne samouprave za prvih devet mjeseci 2012. godine iznose 86,9 miliona eura ili 2,6% BDP-a, što je manje u odnosu na izvršenje u istom periodu prošle godine.

Potrošnja je finansirana iz poreza u iznosu od 58,1 miliona eura, такси 4,8 miliona eura, naknada 29,2 miliona eura i ostalih tekućih prihoda u iznosu od 9,3 miliona eura. Ukupni tekući prihodi lokalne samouprave za prvih šest mjeseci 2012. godine procijenjeni su u iznosu od 101,4 miliona eura.

Suficit lokalne samouprave za period januar-septembar 2012. godine procijenjen je u iznosu od 15,4 miliona eura ili 0,5% BDP-a.

Napominjemo da navedene podatke treba uzeti sa rezervom, s obzirom da je, do pripreme analize, samo jedan broj opština dostavio podatke za prvih devet mjeseci 2012. godine, pa se podaci za taj period zasnivaju na procjeni Ministarstva finansija.

Iva Radovanović,

samostalni savjetnik

Dr Stanko Jeknić,

samostalni savjetnik

Radovan Živković,

samostalni savjetnik

Miloš Popović,

saradnik

(Sektor za ekonomsku politiku i razvoj)

Mr Snežana Mugoša,

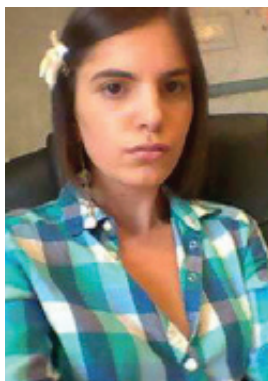
samostalni savjetnik

(Sektor za budžet)

Uspostavljanje kancelarije prvog nivoa kontrole za transnacionalne programe u kojima učestvuje Crna Gora

Mr Nataša Kovačević

Kana Tomašević

UVOD

Crna Gora, kao zemlja kandidat, ostvarujući svoje pravo na korišćenje sredstava Instrumenta pretpri- stupne pomoći (IPA), učestvuje u dva transnacional- na programa, u okviru komponente prekogranične saradnje, i to: Mediteranski program - MED i Pro- gram saradnje Jugoistočne Evrope - SEE.

Uzevši u obzir činjenicu da je uloga Evropske ko- misije (EK) da obezbijedi tzv. zdravo finansijsko upravljanje sredstvima Evropske unije (EU), kao i či- njenicu da dodjeljuje sredstva onim zemljama koje pretenduju da postanu dio evropske porodice, to je zadatak svake države koja dobija sredstva od strane EU da garantuje radom svojih institucija, koje su za- dužene za implementaciju projekata, najbolje kori- šćenje budžeta Zajednice, kako bi finansijski interesi EU bili zaštićeni od nepravilnog trošenja sredstava.

Dakle, u cilju smanjenja nepravilnog trošenja sred- stava dodijeljenih od strane EU, bilo je neophodno uspostaviti tzv. Kancelariju prvog nivoa kontrole u Crnoj Gori, čiji je osnovni zadatak da zaštiti finan- sijske interese EU, odnosno da vrši kontrolu trošenja sredstava iz njenog budžeta, vodeći računa koji troš-

kovi mogu biti prihvaćeni za finansiranje određenih aktivnosti programa. Oba transnacionalna programa imaju svoje prioritete, prema kojima se definišu pro- jekti koji će se finansirati, pravila koja se primjenjuju, kao i upravljačke organe i zajedničke strukture za dati program, u koje su uključeni predstavnici svih zemalja učesnica.

INSTITUCIONALNI OKVIR I STRUKTURE TRANSNACIONALNIH PROGRAMA

U transnacionalnim programima, preko kojih se ostvaruje saradnja između jedne ili više država čla- nica EU i jedne ili više država korisnica IPA instru- menta, aktivnosti se implementiraju po principu tzv. podijeljenog upravljanja. To podrazumijeva da EK dodjeljuje vršenje zadataka, koji su u vezi sa im- plementacijom projekata, nacionalnim tijelima, ali zadržava pravo da utvrdi da li se te aktivnosti spro- vode na efikasan i djelotvoran način. S tim u vezi, pored formiranja Kancelarije na nacionalnom nivou, a u cilju implementacije ovih programa, neophodno je uspostaviti institucionalni okvir, odnosno struk- ture koje će pratiti realizaciju samih programa. Riječ je o sljedećim strukturama, koje su po pravilu loci-

rane u zemlji članici EU, koja je nosilac programa, i to: Upravljačko tijelo (odgovorno za implementaciju programa), Tijelo za ovjeravanje (nadležno za refundaciju pravilno korištenih sredstava), Revizorsko tijelo (odgovorno za verifikaciju pravilnog funkcionisanja sistema upravljanja i kontrole u okviru programa, i za zakonitost i ispravnost prijavljenih troškova), kao i Zajednički tehnički sekretarijat, koji pruža podršku Upravljačkom tijelu u vezi sa implementacijom programa.

Međutim, nijedno od ovih tijela, odnosno uspostavljenih struktura, nije odgovorno za utvrđivanje da li su troškovi, koji su prijavljeni od strane korisnika sredstava, usklađeni sa pravilima o njihovoj prihvatljivosti, zakonitosti i ispravnosti. Iz tog razloga, neophodno je povjeriti aktivnosti koje se odnose na pravilno trošenje EU sredstava, Kancelariji prvog nivoa kontrole. To znači da će korisnici sredstava transnacionalnih programa prijavljivati troškove, nastale u vezi sa realizacijom aktivnosti projekata Kancelariji, odnosno osobama zaduženim za prvi nivo kontrole. Nadalje, zadatak kontrolora prvog nivoa je provjera da li su troškovi ispravni, zakoniti i tačni, kao i to da li su nastali na teritoriji prihvatljivoj za program i da li su u skladu sa evropskim, nacionalnim, kao i pravilima programa.

PRVI NIVO KONTROLE ZA TRANSNACIONALNE PROGRAME

Programski period 2007-2013. godine je donio novo značenje pojma kontrola (Control), diferencirajući ga u odnosu na reviziju (Audit). Ovakvo diferenciranje pojmova kontrola i revizija biće nastavljeno i u programskom periodu 2014.-2020. Kontrola podrazumijeva upravo provjeru koju sprovode kontrolori tzv. prvog nivoa, u skladu sa članom 108 IPA implementacione uredbe¹, koja je ujedno i osnov za formiranje prvog nivoa kontrole u zemljama korisnica-

ma IPA fondova, odnosno članom 116 ERDF uredbe². Navedeni članovi podrazumijevaju da „svaka zemlja učesnica programa (ili zemlja članica EU) imenuje kontrolore odgovorne za provjeru zakonitosti i regularnosti prijavljenog troška, od strane korisnika koji učestvuje u aktivnosti.“

Kada je riječ o kontroli prvog nivoa, ona može biti vršena na dva načina, i to kao: centralizovana i decentralizovana kontrola. Centralizovana kontrola podrazumijeva da se kontrola vrši preko tijela koje pripada državnoj administraciji, a obuhvata i kontrolu koju vrši revizorska firma. S druge strane, decentralizovanu kontrolu vrši interni ili eksterni kontrolor predložen od strane partnera projekta, odobrenog na nacionalnom nivou.

Kako prvi nivo kontrole predstavlja provjeru troškova projekta, tako provjera može biti: administrativna i provjera na licu mjesta. Za razliku od administrativne provjere, koja podrazumijeva pregled dokumentacije, kao što su fakture, tenderska dokumentacija, ugovori, i sl. koju dostavljaju korisnici sredstava, s druge strane, provjera na licu mjesta, podrazumijeva posjetu kontrolora mjestu gdje se realizuje projekat, kako bi se uvjerio da je usluga izvršena ili proizvod isporučen. Osim navedenih provjera, odnosno da li su nastali troškovi adekvatno potkrijepljeni dokumentacijom, kontrolori imaju zadatak da potvrde da li su troškovi prihvatljivi, i ukoliko jesu, izdaju potvrdu o prihvatljivosti troškova. Potvrda znači da korisnik projekta posjeduje ispravan sistem upravljanja i kontrole, da se prijavljeni troškovi zaista odnose na sprovedene aktivnosti, da su nastali u periodu trajanja projekta, kao i da su u skladu sa principima efikasnosti i ekonomičnosti.

USPOSTAVLJANJE KANCELARIJE PRVOG NIVOVA KONTROLE ZA TRANSNACIONALNE PROGRAME U CRNOJ GORI I TEHNIČKA PODRŠKA KANCELARIJI

Imajući u vidu različite mogućnosti organizovanja sistema prvog nivoa kontrole, Crna Gora se opredijelila za centralizovani sistem, što znači da će kontrolu troškova vršiti tijelo u okviru državne administracije, odnosno Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći Ministarstva finansija. Naime, kada su u pitanju transnacionalni programi, zaključ-

1 - Uredba Evropske komisije br. 718/2007 o sprovođenju Uredbe Savjeta br.1085/2006, od 12. juna 2007. o uspostavljanju Instrumenta za pretprijetnu pomoć - IPA.

2 - Uredbe Evropskog parlamenta i Savjeta EZ, broj 1080/2006 kojom se reguliše Evropski fond za regionalni razvoj (European Regional Development Fund - ERDF)

kom Vlade od 28. marta, uspostavljena je Kancelarija i imenovan kontrolor, zadužen za ove programe, imajući u vidu da je, kroz Mediteranski program, crnogorskim korisnicima odobreno 7 projekata, dok je, kroz Program saradnje Jugoistočne Evrope, odobreno 13 projekata, čiji su korisnici nevladine organizacije, privredna društva, javna preduzeća i državne institucije.

Kako bi bilo obezbijeđeno pravilno funkcionisanje Kancelarije, njen rad biće baziran na određenim programskim dokumentima, odnosno: Vodiču za prvi nivo kontrole u okviru transnacionalnih programa i listama za provjeru, koje koriste kontrolori; opisu sistema prvog nivoa kontrole, kao i Priručniku o procedurama, u čijoj izradi su učestvovali predstavnici Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći.

Takođe, veoma važno je istaći, da će Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći biti podvrgnut unutrašnjoj i spoljašnjoj reviziji, u redovnim razmacima, od strane nacionalnih i evropskih revizorskih tijela. U tom smislu, Sektor u svakom trenutku mora biti u stanju da opravda i objasni revizorima sve preduzete aktivnosti povodom prihvatanja troškova, kao i da pruži pismeni dokaz o obavljenoj kontroli.

U svrhu realizacije aktivnosti Kancelarije i pokrivanja troškova jačanja kapaciteta kontrolora, Kancelariji će biti dodijeljena tehnička podrška. S tim u vezi, u proceduri usvajanja su budžeti za projekte tehničke podrške, u iznosu od 131.940 eura, za Mediteranski program, odnosno 105.931 eura za Program saradnje Jugoistočne Evrope, za period 2010-2013. godine. Kako će kod ovih programa biti dodijeljen po jedan ugovor o tehničkoj podršci, čiji će korisnici biti Kancelarija prvog nivoa kontrole Ministarstva finansija i Direkcija za programe prekogranične saradnje Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, od ukupno opredijeljenog budžeta ugovora, Kancelariji će biti namijenjeno 40.820 eura, za Mediteranski program, odnosno 30.385 eura za Program saradnje Jugoistočne Evrope. Trošenje sredstava tehničke podrške vršiće se po principu povraćaja, što znači da će se svi troškovi realizovati i pokriti iz nacionalnih sredstava, nakon čega će se tražiti refundacija, što uslovljava opterećivanje nacionalnog budžeta ovim trošenjem, samo privremeno. Nadalje, Kancelarija će trošiti dodijeljena sredstva i o tome podnositi izvještaj Odjeljenju za internu reviziju Mi-

nistarstva finansija, koji će vršiti provjeru da li su sredstva utrošena u svrhu rada Kancelarije, odnosno da li su troškovi opravdani. Nakon provjere, Odjeljenje će izdati potvrdu na osnovu koje će se tražiti refundacija troškova od nadležnih programskih tijela. Konkretno, u slučaju Programa saradnje Jugoistočne Evrope, potvrda će se dostavljati Zajedničkom tehničkom sekretarijatu, a kod Mediteranskog programa, Zajedničkom tehničkom sekretarijatu, Upravljačkom tijelu i Tijelu za ovjeravanje, nakon čega će biti izvršena refundacija sredstava.

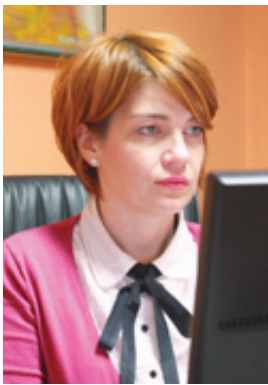
ZAKLJUČAK

Formiranje Kancelarije prvog nivoa kontrole u okviru Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći rezultiraće smanjenju rizika od plaćanja troškova koji nijesu nastali u vezi sa implementacijom projekata, uzevši u obzir činjenicu da oni moraju biti prikazani precizno i dosledno, prateći najbolju evropsku praksu zdravog trošenja sredstava. Takođe, nepravilno trošenje sredstava dodijeljenih korisnicima projekata u okviru transnacionalnih programa, direktno šteti, kako crnogorskim korisnicima projekata EU, tako i kompletnoj ideji navedenih programa. Zato je obaveza crnogorskih institucija, a naročito Kancelarije, da svojim radom obezbijedi pravilno korišćenje sredstava kroz dodijeljene projekte.

Mr Nataša Kovačević,
pomoćnik ministra
Sektor za finansiranje
i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU)

Kana Tomašević,
kontrolor prvog nivoa za transnacionalne programe

Aktivnosti ministra finansija u periodu od 1. januara do 31. marta 2013. godine

Marija Radenović

Ivona Mihajlović

14.01.2013. godine - Izjava ministra finansija, dr Radoja Žugića, povodom svečane dodjele sertifikata službenicima koji su položili stručni ispit za rad na poslovima javnih nabavki

„ ... U Crnoj Gori je, u prošloj godini, u postupcima javnih nabavki, ukupno ugovoreno oko 400 miliona eura što je nešto iznad 14% BDP-a. Ukupno je sklopljen 5.101 ugovor što govori o obimu u smislu konkurentske pozicije kada je u pitanju elemenat javnih nabavki. Možemo konstatovati da su javne nabavke, sa svojim učešćem od oko prosječno 14,5% BDP-a, za nekoliko godina unazad, jedan od ključnih elemenata za kreiranje tržišne ekonomije. Realizujući javne nabavke, Država direktno utiče na tržište i, kroz upravljanje, ima veliki uticaj na ukupan eko-

nomski ambijent u Crnoj Gori. Stepen i obim konkurentnosti u postupcima javnih nabavki iz godine u godinu je sve veći...”

18.01.2013. godine - Uspješno ocijenjena saradnja sa NR Kinom i dogovoreno njeno unapređenje

Ministar finansija dr Radoje Žugić sastao se sa ambasadorom NR Kine, Zhi Zhaolinom. Sagovornici su razgovarali o namjeri Vlade NR Kine da, u narednom periodu, kroz usvojeni Paket 12 mjera (koji podrazumijeva uspostavljanje posebne kreditne linije vrijedne 10 milijardi dolara, sa fokusom na projekte u oblasti izgradnje infrastrukture, visokih tehnologija, zelene ekonomije i drugih oblasti), intenzivira sarad-

nju NR Kine i zemalja Istočne i Centralne Evrope. Istaknuto je da u oblastima izgradnje infrastrukture i energetike ima najviše prostora za saradnju, usmjerenu na realizaciju projekata koji će doprinijeti ekonomsko-socijalnom razvoju Crne Gore. Ambasador Zhaolin prenio je spremnost kineskih banaka da, pod izuzetno povoljnim uslovima i uz podršku Vlade NR Kine, podrže finansiranje prioriternih projekata u Crnoj Gori. Ministar Žugić je upoznao sagovornika sa prioritetima Vlade i Ministarstva finansija koji se odnose na kreiranje povoljnih regulatornih uslova za privlačenje stranih investicija i pozdravio spremnost Vlade NR Kine da podrži realizaciju projekata važnih za Crnu Goru. Ambasador Zhaolin naglasio je da Kina podržava napore Crne Gore na putu evropskih integracija i istakao da će učlanjenje Crne Gore u EU otvoriti vrata za još intenzivniju saradnju naših zemalja, s obzirom da je Kina, nakon SAD, drugi najveći trgovinski partner EU.

18.01.2013. godine – Energetika i turizam posebno interesantni za ruske investitore

Ministar finansija dr Radoje Žugić primio je u posjetu ambasadora Ruske federacije u Crnoj Gori, Nestrenka Andreja Aleksejeviča. Sastanku je prisustvovao i Aleksandr Kulešov, savjetnik u Ambasadi Ruske Federacije. Ambasador je upoznao crnogorskog ministra sa aktivnostima koje sprovodi Vlada Ruske Federacije, a tiču se unapređenja fiskalne discipline i privlačenja investicija. Obostrano je ocijenjeno da energetska potencijal Crne Gore, posebno onaj vezan za hidro energetiku, predstavlja veliku razvojnu mogućnost, te da je to oblast kojoj će, u predstojećem periodu, biti posvećena puna pažnja obje strane. Na sastanku se razgovaralo i o potrebi organizovanja prezentacije mogućnosti ulaganja u turistički sektor za ruske investitore i dogovoreno intenziviranje aktivnosti u tom pravcu.

18.01.2013. godine – Odnosi Crne Gore i Bosne i Hercegovine primjer dobrosusjedskih odnosa

Ministar finansija dr Radoje Žugić primio je u posjetu posjetu ambasadora Bosne i Hercegovine, Iz-

mira Talića. Ministar i ambasador razgovarali su o aktuelnoj ekonomskoj situaciji u dvijema zemljama i reflektovanju svjetske ekonomske krize na region kome pripadaju, kao i o izazovima sa kojima se suočavaju na putu prevazilaženja iste.

Sagovornici su ocijenili da su odnosi Crne Gore i Bosne i Hercegovine uzoran primjer dobrosusjedskih odnosa i da će nastaviti da razmjenjuju iskustva na polju ekonomske saradnje i usklađivanja finansijske politike sa propisima EU. Takođe je konstatovano da postoji prostor za unapređenje saradnje, naročito u oblastima saobraćajne infrastrukture, energetike i trgovine. Na kraju je zaključeno da sastanak predstavlja kontinuitet prijateljskih odnosa dviju država, ali i potrebu daljeg unapređenja saradnje na svim nivoima i dobrosusjedskog partnerstva, kao osnove trajne stabilnosti i razvoja u regionu.

18.01.2013. godine – Sastanak Žugić – Gasparič

Ministar finansija dr Radoje Žugić susreo se sa ambasadorom Slovenije, Vladimirom Gasparičem. Energetika i energetska efikasnost, poljoprivreda, turizam i održivi razvoj, saobraćaj i zdravstvo akcentovane su kao oblasti koje predstavljaju prioritete u saradnji Crne Gore i Slovenije i čije će pospješene rezultirati ekonomskom razvoju obje zemlje. Analiza finansijskih kretanja u Evropi takođe je bila jedna od tema sastanka, te su razmjenjeni stavovi po pitanju očekivanja izlaska iz krize i opredjeljenja za finansijske instrumente koji će najprije dovesti do njenog okončanja. Sastanak je završen ocjenom da je pred

Crnom Gorom i Slovenijom period jačanja ekonomskih veza, a brojne uspješne privatizacije potvrđuju da ima još prostora i mogućnosti gdje dvije zemlje mogu još intenzivnije saradivati.

18.01.2013. godine - Nastavak saradnje Crne Gore i Svjetske banke

Ministar Žugić je predstavnicima Svjetske banke prezentovao nedavno usvojen paket mjera fiskalnog prilagođavanja, koje su usmjerene na smanjenje projektovanog budžetskog deficita i na podršku preokretu dinamike javnog duga. Na sastanku je bilo riječi o nastavku saradnje između Svjetske banke i Vlade Crne Gore, u cilju pripreme razvojnog zajma (PEDPL), koji bi Crnoj Gori omogućio znatno povoljnije zaduživanje tokom ove godine, što bi povoljno uticalo na poboljšanje strukture crnogorskog javnog duga. Na sastanku je dogovoren nastavak saradnje na definisanju mjera koje imaju za cilj poboljšanje fiskalnih performansi Crne Gore u srednjem i dugom roku. U tom pravcu, predstavnici Svjetske banke izrazili su spremnost ove institucije da pruži ekspertsku podršku Ministarstvu finansija u formulisanoj pomenutih mjera i definisanju modela za sagledavanje efekata njihove primjene.

21.01.2013. Sastanak Žugić – Sljusarenko: Ukrajina i Crna Gora jačaće ekonomske odnose u narednom periodu

Ministar finansija dr Radoje Žugić sastao se sa ambasadorom Ukrajine u Crnoj Gori, Oksanom Sljusarenko. Na sastanku je potvrđena zainteresovanost ukrajinske Vlade da sa Crnom Gorom potpiše ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, što je i bilo najavljeno na sastanku u decembru prošle godine. Takođe je, još jednom, istaknut značaj sporazuma o zajedničkom promovisanju i zaštiti investicija za dalje intenziviranje ekonomske saradnje dvije zemlje. Ambasadorica Sljusarenko je pohvalila napore crnogorskih institucija da se, kroz stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta, nastavi sa privlačenjem stranih investicija, te da će raditi na tome da to pre-

poznaju potencijalni investitori iz Ukrajine. U tom smislu je dogovoreno da u fokusu daljeg partnerstva bude proširivanje ekonomske saradnje, naročito u oblasti energetike. Sagovornici su veoma pozitivno ocijenili dosadašnje odnose dviju zemalja i, u cilju daljeg unapređenja ekonomskih odnosa Crne Gore i Ukrajine, dogovorili intenzivnu komunikaciju.

21.01.2013. godine - Ekonomska saradnja sa Azerbejdžanom sve snažnija

Ministar finansija dr Radoje Žugić sreo sa ambasadorom Azerbejdžana u Crnoj Gori, Eldarom Hasanovim. Ambasador je čestitao ministru na imenovanju, poželio uspjeh u radu i izrazio očekivanje da će se nastaviti dobra saradnja dviju zemalja. Ambasador Hasanov ponovio je ranije iznešene tvrdnje da se Crna Gora, koja ima značajan investicioni potencijal, nalazi u vrhu liste strateških investicionih zemalja azerbejdžanske Vlade. Kao ključne oblasti u kojima bi se saradnja između Crne Gore i Azerbejdžana mogla intenzivirati, prepoznate su saobraćaj, trgovina i turizam. Ambasador Hasanov pohvalio je napore Crne Gore u prevazilaženju posljedica ekonomske krize i ocijenio da Crna Gora, u odnosu na ostale zemlje regiona, najuspješnije odolijeva spoljnim uticajima. Izraženo je očekivanje da će, pored SOCAR-a, i ostale priznate azerbejdžanske kompanije pokazati interesovanje za ulaganja u našu zemlju, što će svakako pomoći Crnoj Gori da opravda imidž zemlje sa dobrim i stimulativnim poslovnim ambijentom.

21.01.2013. godine - Crnogorski Telekom i Ministarstvo finansija posvećeni održavanju uspješne saradnje

Ministar finansija dr Radoje Žugić sa saradnicima sastao se sa predstavnicima Crnogorskog Telekom, izvršnim direktorom Rudigerom Šulcom i direktorom Sektora za korporativne poslove, Vladimirom Beratovićem. Ministar Žugić je upoznao sagovornike sa ekonomskom situacijom u Crnoj Gori i aktivnostima koje Ministarstvo finansija sprovodi u cilju njenog unapređenja. Takođe je naglasio da je, osim

fiskalne konsolidacije i borbe protiv sive ekonomije, glavni prioritet Vlade politike pružanje podrške ekonomskom rastu i razvoju, kroz dalje unapređenje poslovnog ambijenta i privlačenje investitora.

Na sastanku je bilo riječi i o stanju i ambijentu za poslovanje i mogućnostima njegovog dodatnog unapređenja. G-din Šulc je iznio pozitivan stav i zadovoljstvo kvalitetom saradnje i naporima Vlade po pitanju unapređenja uslova poslovanja za strane investitore u Crnoj Gori. Istakao je da je za strane investitore od ogromnog značaja da okvir u kome posluju bude predvid i konzistentan.

23.01.2013. godine - Nastavak saradnje Crne Gore i Svjetske banke

Ministar finansija dr Radoje Žugić sa saradnicima imao je završni sastanak sa delegacijom Svjetske banke, koju je predvodio Abebe Adunga, glavni ekonomista u ovoj instituciji, a koja je ove sedmice u zvaničnoj posjeti Crnoj Gori. Na sastanku je potvrđeno da je saradnja između Ministarstva finansija i Svjetske banke veoma uspješna, što potvrđuju prethodni međusobni aranžmani, te da je ova institucija spremna da i ove godine finansijski podrži Crnu Goru u implementaciji politika koje su usmjerene na poboljšanje naših fiskalnih performansi u srednjem i dugom roku. U tom smislu, glavna tema sastanka je bila priprema razvojnog zajma (PEDPL - Public Expenditures Development Policy Loan), u iznosu od oko 50 miliona dolara. Zaključenje ovog aranžmana bi Crnoj Gori omogućilo pristup finansijskim

sredstvima pod znatno povoljnijim uslovima u odnosu na aranžmane sa komercijalnim bankama. U uslovima velike nestabilnosti i nepredvidivih uslova na međunarodnim finansijskim tržištima, ovakva podrška bi za Crnu Goru bila od ogromne važnosti, jer bi nam pomogla da poboljšamo strukturu javnog duga – istakao je ministar Žugić. Predstavnicima Svjetske banke pohvalili su paket mjera fiskalnog prilagođavanja kojeg je nedavno usvojila Vlada Crne Gore i istakli da je, u cilju potpunije fiskalne konsolidacije, neophodna još snažnija fiskalna agenda. Osim spremnosti Svjetske banke da Crnoj Gori omogući finansiranje pod povoljnijim uslovima, predstavnici ove institucije su naglasili spremnost da nam pruže ekspertsku podršku u nastavku aktivnosti koje imaju za cilj održavanje fiskalne i finansijske stabilnosti.

25.01.2013. godine - Izjava ministra finansija, dr Radoja Žugića, nakon sastanka sa predstavnicima Saveza sindikata Crne Gore i Unije slobodnih sindikata Crne Gore

„...Danas smo imali sedmu koordinaciju sa predstavnicima oba sindikata i na taj način pokušali da supstituišemo manjak socijalnog dijaloga ranijeg perioda. Tema današnjeg sastanka je bio širok korpus pitanja iz nadležnosti predstavnika sindikata. Ključna tema odnosila se na dodatne mjere fiskalnog prilagođavanja, ono na čemu posljednjih dana rade predstavnici Vlade. Želim da istaknem da set fiskalnih mjera koje smo pripremili nije ishitren, već duboko i ozbiljno analiziran set mjera u funkciji dodatnog fiskalnog prilagođavanja. Ako mene pitate u izboru odlaganja tih mjera i kreiranja novog javnog duga, svakako da je svima jasno šta bi bio pravi izbor. Opredjeljeni smo da u kratkom roku radimo na implementaciji ovih privremenih mjera, da bi nakon toga ili paralelno sa tim radili zajedno sa predstavnicima oba sindikata na definisanju daljih mjera...”

04.02.2013. godine - Podrška USAID-a za Crnu Goru bila veoma značajna

Povodom najavljenog zatvaranja USAID kancelarije u Crnoj Gori, ministar finansija dr Radoje Žugić sa-

stao se sa ambasadoricom SAD, Sue K. Brown, i direktorkom misije USAID-a za Crnu Goru, Susan Fritz. Na sastanku je ocijenjeno da je saradnja između Vlade Crne Gore i USAID kancelarije u prethodnom periodu bila izuzetno uspješna, te da se, kroz realizaciju velikog broja zajedničkih projekata, pokazalo da je Crna Gora značajno unaprijedila kadrovske, administrativne i druge kapacitete. U tom smislu, kako je istakla g-đa Fritz, „zatvaranje Kancelarije treba tumačiti kao dobru vijest, jer je to znak da je Crna Gora ostvarila značajan napredak na brojnim poljima i da dalje samostalno nastavlja svoj put ka EU i NATO integracijama“. G-đa Friz je posebno pohvalila Ministarstvo finansija za zasluge za napredak koji je Crna Gora ostvarila kada je riječ o unapređenju poslovnog ambijenta i uklanjanju biznis barijera. Ambasadorica Brown je istakla da će Sjedinjene Američke Države nastaviti da pružaju podršku Crnoj Gori u implementaciji svih politika usmjerenih na njen dalji razvoj. Uz ocjenu da smo, kroz dosadašnju saradnju, uspostavili i osnažili međusobno povjerenje, ministar Žugić zahvalio se predstavnicima USAID-a na partnerstvu i donatorskoj podršci i poželio uspjeh u budućem profesionalnom angažmanu.

05.02.2013. godine - Intervju ministra finansija, dr Radoja Žugića, za portal RTCG

„... Uvođenje „kriznog“ poreza je nepopularna i teška mjera od čije implementacije Vlada ne očekuje političke poene, ali itekako očekuje efekte u vidu doprinosa fiskalnoj konsolidaciji i stabilizaciji javnih finansija. Ono što je opredijelilo Vladu da se odluči na ovakav potez bila je hitna i neodložna potreba zaustavljanja trenda pogoršanja naših fiskalnih parametara, u prvom redu budžetskog deficita i nivoa javnog duga. Efekti paketa mjera fiskalnog prilagođavanja procijenjeni su na 30 miliona eura i taj iznos će značajno uticati na smanjivanje deficita budžeta za tekuću godinu... Ekonomska politika biće usmjerena na implementaciju mjera koje treba da pokrenu privredni oporavak, rast i razvoj, novo zapošljavanje, kao i da obezbijede pravedniju raspodjelu tereta krize i kontinuirano poboljšanje kvaliteta života naših građana. U tom smislu,

Vlada će nastaviti sa sprovođenjem važnih strukturnih i reformi unaprijeđenja poslovnog okruženja, koje će doprinijeti dinamiziranju ekonomskog rasta, odnosno podstaći stvaranje nove vrijednosti. Istovremeno ćemo biti posvećeni postupnoj izmjeni modela razvoja i strukture privrede Crne Gore, ka onim sektorima koji stvaraju proizvode većeg stepena finalizacije... Što se fiskalne politike tiče, itekako smo svjesni da svako dalje povećanje državnog duga vodi pogoršanju fiskalne pozicije i da, u krajnjem, nije održivo. Stoga će preokret trenda javnog duga biti ključno pitanje koje će se posvetiti Ministarstvo finansija i Vlada Crne Gore. Prvo „uporište“ u nalaženju odgovora na to pitanje biće smanjenje budžetskog deficita i, time, potrebe za zaduživanjem. Ovaj cilj može se ostvariti, prvenstveno, kroz nastavak fiskalne konsolidacije. Svi moramo biti svjesni da živimo u vremenu kada nema „malih“ ušteda, već je svaka racionalizacija više nego potrebna. Drugi mehanizam biće mjere koje ćemo sprovoditi na prihodnoj strani, a koje će se odnositi na proširenje poreske osnovice, kroz smanjenje sive ekonomije, kao i kroz povećanje stepena naplate poreskih dugovanja... Izvjesno je da će i 2013. biti teška i da će je karakterisati kako unutrašnja ranjivost, tako i efekti prelijanja negativnih efekata iz Evrope. Crna Gora, kao mali i otvoreni ekonomski sistem, neće biti pošteđena rizika koji su obilježili i prošlu godinu. Uprkos ovakvoj realnosti, optimista sam, s dozom opreza. Vjerujem da ćemo implementacijom mjera na planu konsolidacije javnih finansija i jačanja finansijskog sistema obezbijediti stabilnost, koja je, u ovim kriznim i neizvjesnim vremenima, više nego neophodna i koja će sistem ojačati i učiniti otpornijim na eksterne šokove. Stavljanjem akcenta ekonomske politike na strukturne reforme stvorilićemo pretpostavke za stvaranje novih vrijednosti, odnosno snažniji ekonomski rast, koji je osnov za poboljšanje životnog standarda naših građana...“

06.02.2013. godine - Turska Ziraat banka zainteresovana za crnogorsko tržište

Ministar finansija dr Radoje Žugić u posjetu je primio ambasadora Republike Turske u Crnoj Gori,

g-dina Mehmeta Niyazi Tanilira i direktora turske Ziraat banke u Bosni i Hercegovini, g-dina Ali Rizu Akbasa. G-din Ali Riza Akbas prenio je interesovanje turske Ziraat banke da započne poslovanje u Crnoj Gori, kroz otvaranje supsidijara/filijale, i da, na taj način, podrži preduzetništvo i investicije u našoj zemlji. Ziraat banka, koja je najveća državna banka Republike Turske, afirmisana je kao jedna od najiskusnijih i široko organizovanih banaka u Turskoj, a Ziraat mrežu, pored banke, čine osiguranja, leasing, investiciono-osiguravajući fondovi i dr. U cilju razmatranja mogućnosti za implementaciju ove ideje, sagovornici su dogovorili intenzivnu komunikaciju u narednom periodu.

07.02.2013. godine – Abu Dabi Razvojni fond za interesovan za finansiranje projekata u Crnoj Gori

U Ministarstvu finansija održan je sastanak predstavnika Vlade Crne Gore sa ambasadorom Ujedinjenih Arapskih Emirata u Crnoj Gori, Hafsom Abdulla Al Ulamom, i delegacijom Abu Dabi Razvojnog fonda, koju je predvodio generalni direktor Mohammed Saif Al Suwaidi. Predstavnicima Abu Dabi Razvojnog fonda izrazili su interesovanje da pruže podršku za finansiranje prvenstveno infrastrukturnih, kao i svih ostalih projekata koju su radno intenzivni, odnosno čijom bi se realizacijom kreirala nova radna mjesta. U tom smislu su ministri finansija, saobraćaja i pomorstva i poljoprivrede i ruralnog razvoja predstavnicima Fonda prezentovali mogućnosti ulaganja u Crnu Goru. Kao prioritetni, istaknuti su projekti u oblasti saobraćaja, energetike i poljoprivrede, a takođe je razmatrana mogućnost podrške kada je riječ o namjeri Vlade Crne Gore da restrukturiira javni dug, te podrške bankarskom sektoru. U cilju razmatranja mogućnosti za podršku realizaciji konkretnih projekata, sagovornici su dogovorili intenzivnu komunikaciju u narednom periodu

06.02.2013. godine – Ministarstvo finansija podržaće saradnju Istanbulske berze i Montenegroberze

Ministar finansija dr Radoje Žugić sa saradnicima

primio je predstavnike Istanbulske Berze, koji su, kao gosti Montenegroberze AD Podgorica i Atlas Grupe, boravili u zvaničnoj posjeti crnogorskom tržištu kapitala.

Glavna tema razgovora odnosila se na mogućnost daljeg unapređenja odnosa Crne Gore i Turske, kroz uspostavljanje i jačanje poslovne saradnje između Montenegroberze i Istanbulske berze. U tom smislu je, između ostalog, razgovarano o mogućnosti uspostavljanja saradnje kroz razmjenu znanja i iskustava i implementiranje novih proizvoda kojima bi se moglo trgovati na berzama, što bi, svakako, imalo pozitivne efekte za oba subjekta, ali i za ukupni ekonomski sistem. Predstavnicima Istanbulske berze izrazili su spremnost da Crnoj Gori pruže podršku u privatizacionom procesu, kroz animiranje turskih investitora, kao i u dijelu edukacije kada je riječ o berzanskom poslovanju. U tom smislu je dogovorena organizacija studijske posjete crnogorske delegacije Istanbulske berzi. Dosadašnju saradnju Crne Gore i Turske ministar Žugić ocijenio je veoma uspješnom, što potvrđuju i najsvježiji primjeri – privatizacija nikšičke Željezare i interesovanje Ziraat banke za započinjanje poslovanja u Crnoj Gori, i prenio spremnost Ministarstva finansija i Vlade Crne Gore da njenom intenziviranju daju puni doprinos.

08.02.2013. godine – Projekat podmorskog interkonektivnog kabla između Crne Gore i Italije odvija se u skladu sa planiranom dinamikom

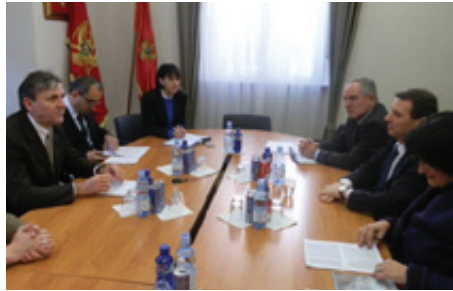
Ministar finansija dr Radoje Žugić i ministar ekonomije dr Vladimir Kavarić sa saradnicima imali su sastanak sa predstavnicima italijanske kompa-

nije TERNA. Na sastanku su razmatrane dosadašnje aktivnosti i definisani budući pravci saradnje na realizaciji projekta izgradnje podmorskog interkonektivnog kabla između Crne Gore i Italije. Razmatrajući dosadašnje aktivnosti, zajednički je zaključeno da se iste realizuju u skladu sa planovima, što je potvrda posvećenosti obje strane ispunjenju ugovornih obaveza. Takođe je obostrano potvrđeno da nema spornih pitanja za dalju realizaciju projekta i iskazano očekivanje da će isti biti realizovan u skladu sa dogovorenom dinamikom. Ovim projektom se, sa jedne strane, tržište Balkana povezuje sa tržištem EU, a sa druge strane će se realizacijom crnogorskog dijela projekta obezbijediti značajno jača prenosna mreža u Crnoj Gori i pouzdanije napajanje crnogorskog primorja, dok će se istovremeno podstaći ulaganja u nove izvore električne energije, posebno obnovljive.

11.02.2013. godine - Održan sastanak ministra finansija i šefa misije MMF-a

Ministar finansija dr Radoje Žugić, sa saradnicima, primio je danas delegaciju Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), koju predvodi Nadeema Ilahi, šef misije za Crnu Goru. Ocijenivši da je MMF veoma važan partner za Crnu Goru, ministar Žugić upoznao je sagovornike sa fiskalnom i makroekonomskom situacijom u zemlji, kao i sa paketom mjera fiskalnog prilagođavanja kojeg je Vlada nedavno usvojila. Ministar je istakao da smo, usvajanjem budžeta za 2013. godinu i pomenutog seta mjera, na dobrom putu da ostvarimo snažan pomak u dijelu snižavanja deficita i uravnoteženja javnih finansija, što su prioriteta Ministarstva finansija za tekuću godinu. Na sastanku je bilo riječi i o nivou javnog duga i nastojanju da se, u što kraćem roku, uspori dinamika njegovog rasta, odnosno obezbijedi preokret trenda javnog duga. U tom smislu, obje strane su saglasne da je neophodno preduzeti mjere usmjerene na smanjenje nivoa javnog duga, naglasivši da one, međutim, ne smiju biti kreirane tako da ugroze ekonomski rast i razvoj.

11.02.2013. godine - Još intenzivnija saradnja Ministarstva finansija i PKCG

Ministar finansija dr Radoje Žugić i direktor Poreske uprave Crne Gore prof. dr Milan Lakićević sa saradnicima sastali su se sa predstavnicima Privredne komore Crne Gore - Velimirom Mijuškovićem, predsjednikom i Ljiljanom Filipović i Ivanom Savečevićem, potpredsjednicima ove institucije. „Dosađajna uspješna saradnja i zajednički cilj – dobiti crnogorske privrede osnovni su motivi za nastavak zajedničkog rada“, istaknuto je na današnjem sastanku. Predstavnicima PKCG istakli su da je narušeni dužničko-povjerilački odnosi za posljedicu imaju pad privredne aktivnosti, te da treba reagovati u cilju onemogućavanja pojave osnivanja novog preduzeća od strane lica koja već imaju dugovanja. Dogovoreno je da se članovi Odbora za bankarstvo, koji funkcioniše u okviru PKCG, uključe u projekat dobrovoljnog restrukturiranja loših kredita banaka (tzv. „podgorički“ pristup rješavanju loših zajmova. ministar Žugić potvrdio je punu otvorenost i spremnost Ministarstva finansija da podrži i procesuiru sve konstruktivne predloge čijom se realizacijom može unaprijediti poslovni ambijent u Crnoj Gori. U tom smislu, dogovorena je još intenzivnija saradnja, po svim pitanjima od značaja za eliminisanje regulatornih barijera za poslovanje, suzbijanje sive ekonomije i unapređenje i modernizaciju administrativnih postupaka.

11.02.2013. godine - Unija poslodavaca, Poreska uprava i Ministarstvo finansija biće partneri u borbi protiv sive ekonomije

Ministar finansija dr Radoje Žugić i direktor Poreske uprave Crne Gore prof. dr Milan Lakićević sa sarad-

nicima sastali su se sa predsjednikom Unije poslodavaca Crne Gore, Predragom Mitrovićem i njegovim najbližim saradnicima. Ministar Žugić je naglasio da Ministarstvo finansija i Vlada Crne Gore u poslodavcima vide partnere koji, ukazivanjem na ključne prepreke razvoju biznisa i davanjem preporuka za kreiranje povoljnijeg poslovnog ambijenta, doprinose boljem planiranju i realizaciji ekonomske politike. U tom smislu je dogovorena aktivna i pravovremena participacija predstavnika UPCG u kreiranju regulatornog okvira. Ministar je istakao posebno zadovoljstvo činjenicom da su predstavnici UPCG članovi tima koji će raditi na suzbijanju sive ekonomije, pojave koja, kako je zajednički ocijenjeno, šteti kako javnim finansijama, tako i zdravom dijelu privrede. Sagovornici su saglasni da treba raditi na proširenju poreskog obuhvata i unapređenju poreske discipline. Predstavnici UPCG iznijeli su sumnju da će najavljeno povećanje kazni dati željene efekte i ukazali na nužnost neselektivnog pristupa inspeksijskih organa i dosljedne primjene propisa, dok je ministar Žugić podvukao da cilj Ministarstva finansija nije punjenje državne kase implementiranjem represivnih mjera, već je smisao pooštavanja kazni uspostavljanje sistema koji će podstaći poreske obveznike da regularno posluju. Diskutovano je i o predlogu povećanja minimalne zarade i dogovorena priprema detaljne analize, uz pomoć koje će se postići načelan dogovor, a potom će se definitivna odluka donijeti na narednoj sjednici Socijalnog savjeta Crne Gore. Predstavnici UPCG smatraju da nivo minimalne zarade treba „vezati“ za granicu siromaštva, dok predstavnici Ministarstva smatraju da ona treba da bude nešto viša (ali ne preko 200 eura).

13.02.2013. godine – Vlada u OTP/CKB grupaciji vidi konstruktivnog i dobrog partnera

Ministar finansija dr Radoje Žugić i ministar ekonomije dr Vladimir Kavarić sa saradnicima sastali su se sa delegacijom mađarske OTP banke i Crnogorske komercijalne banke, koju je predvodio zamjenik glavnog i izvršnog direktora i član Odbora direktora OTP banke, gospodin Ištvan Greša. Na sastanku je izražena spremnost obje strane da zajednički i pre-

dano rade na rješavanju svih otvorenih pitanja u cilju poboljšanja ambijenta za poslovanje ove banke u Crnoj Gori, kao i u cilju davanja doprinosa dinamičnijem ekonomskom rastu i razvoju naše zemlje. Jedna od tema sastanka bilo i definisanje statusa kredita odobrenog Kombinatnu aluminijuma od strane OTP banke za koji je Država dala garanciju. U tom smislu, predstavnici OTP banke istakli su da neće preduzeti poteze koji bi narušili stabilnost naših javnih finansija, te da su spremni da prihvate model koji će značiti fiskalnu relaksaciju Države, po pitanju izdatih garancija, na više godina. Dogovoreno je da se takav model što prije usaglas i implementira.

13.02.2013. godine – Dogovoren nastavak i inteziviranje saradnje Crne Gore i EBRD

Ministar finansija dr Radoje Žugić sa saradnicima sastao se sa šefom kancelarije EBRD-a u Crnoj Gori, Giuliom Morenom i pomoćnikom direktora za strategiju i politiku zemalja u EBRD-u, Peterom Sanfeyom. Obje strane su se složile u ocijeni da je dosadašnja saradnja bila izuzetno kvalitetna i izrazile vjerovanje da će ona, i u narednom periodu, dati dobre i vidljive rezultate. U tom smislu, diskutovale se o planiranim projektima koji imaju za cilj dinamiziranje ekonomskog rasta Crne Gore, a koji se, prvenstveno, odnose na sektor energetike, poljoprivrede, turizma i razvoja malih i srednjih preduzeća. Takođe je bilo riječi i o pružanju podrške bankarskom sektoru kroz participaciju EBRD-a u projektu restrukturiranja loših zajmova.

14.02.2013. godine – Susret: Žugić-Gazuy

Ministar finansija dr Radoje Žugić sastao se sa ambasadoricom Francuske, Dominique Gazuy. Ministar Žugić upoznao je g-đu Gazuy sa aktuelnom eko-

nomskom situacijom u Crnoj Gori i naporima koje ulažemo prema uravnoteženju javnih finansija, kroz implementaciju mjera fiskalnog prilagođavanja. Ministar je, takođe, prezentovao nastojanje Vlade Crne Gore da stvori pretpostave za dinamiziranje ekonomskog rasta i da, kroz stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta, nastavi sa privlačenjem stranih investicija. Amkbasadorka Gazuy je pohvalila napore crnogorskih institucija u tom pravcu i potvrdila spremnost Ambasade Francuske da animira investitore iz ove zemlje da ulažu u Crnu Goru. U tom smislu je ponovljena zainteresovanost francuskih investitora za privatizaciju Instituta „Dr Simo Milošević“. Sagovornici su veoma pozitivno ocijenili dosadašnje odnose dviju zemalja i, u cilju daljeg unapređenja ekonomskih odnosa Crne Gore i Francuske, dogovorili intenzivnu komunikaciju.

18.02.2013. godine – Ministar Žugić učestvovao na sastanku Savjeta stranih investitora

U Podgorici je održan drugi sastanak Savjeta stranih investitora u Crnoj Gori, kome je, kao specijalan gost, prisustvovao ministar finansija u Vladi Crne Gore, dr Radoje Žugić. Sastanak je, za članove Savjeta, bio prilika da, u direktnoj komunikaciji sa ministrom, analiziraju aktuelno poslovno okruženje u Crnoj Gori i razmijene mišljenja o aktivnostima koje bi mogle doprinijeti njegovom unaprijeđenju. Za ministra Žugića, ovaj sastanak je bio prilika da se upozna sa očekivanjima članova Savjeta od nove Vlade, te da nastavi konstruktivan dijalog sa vodećim predstavnicima crnogorske poslovne zajednice. G-din Schulz, predsjednik Savjeta stranih investitora, zahvalio se ministru Žugiću na spremnosti da, kroz lični i angažman Ministarstva na čijem je čelu, doprinese poboljšanju uslova poslovanja u Crnoj Gori. On je, takođe, naglasio da će Savjet nastaviti da Vladu i crnogorsku javnost u cjelini redovno informiše o tome kako Savjet vidi investicionu klimu u Crnoj Gori, o preprekama poslovanju, kao i preporukama osmišljenim u cilju uspostavljanja predvidljivijeg, transparentnijeg i sigurnijeg okruženja za strane investitore. Ministar Žugić je istakao da su ovakvi inputi od strane članova Savjeta stranih

investitora za Ministarstvo finansija i Vladu Crne Gore dragocjeni i da pomažu Vladi da bolje planira i realizuje ekonomsku politiku i, na taj način, poveća atraktivnost i konkurentnost crnogorske ekonomije. Ministar Žugić je naglasio da „fokus daljih reformi u dijelu unapređenja poslovnog ambijenta podrazumijeva unapređenje administrativnih procedura u cilju kreiranja veće efikasnosti administracije u pogledu postupanja po zahtjevima privrede i građana, kao i kreiranje povoljnijih uslova za poslovanje, kako na državnom tako i na lokalnom nivou.“ Reformski naponi institucija, istakao je ministar, ogledaju se u kraćim rokovima za postupanje, pribavljanje dokumentacije po službenoj dužnosti od strane drugih državnih organa, kao i utvrđivanje realnih taksu u skladu sa troškovima administrativne usluge. Podsjećanja radi, Savjet stranih investitora u Crnoj Gori je osnovan 2009. godine kao nevladina i neprofitna organizacija od strane Crnogorskog Telekomu, KAP-a, Daido Metala Kotor, NLB Montenegro banke i Montenegro Stars Hotel Group. Glavni cilj ovog udruženja je unaprijeđenje investicionog ambijenta i pružanje podrške poslovnom razvoju u Crnoj Gori, promovisanje komunikacije i stalnog dijaloga sa zvaničnim institucijama Crne Gore, kao i korišćenje te saradnje za prevazilaženje potencijalnih problema i uklanjanje prepreka poslovanju sa kojima se suočavaju strani investitori, te promovisanje interesa međunarodne poslovne zajednice u Crnoj Gori.

27.02.2013. godine – Izlaganje ministra finansija, dr Radoja Žugića na završnoj konferenciji Twinning projekta „Strategija razvoja Crne Gore i Nacionalni plan razvoja“

„ ... Evropske integracije kao osnovno političko opredjeljenje postaju ključni ekonomski okvir u kome će Crna Gora ostvarivati svoje ciljeve na putu ka ponovnom ekonomskom rastu i razvoju zemlje. Međutim, iskustva koje je Crna Gora stekla u proteklom godinama, od snažnog ekonomskog rasta u periodu od 2006. do 2008. godine, preko recesije u 2009. godine i ekonomskog oporavka nakon toga jasno ukazuju na činjenicu kako je okvir evropskih integracija neophodno ispuniti kvalitetnim ekonomskim politikama

koje zavise od nosilaca ekonomske politike u samoj zemlji. Ruka EU je Crnoj Gori pružena mnogo prije samog članstva. Projekti koji se realizuju iz EU fondova doprinose bržem procesu integracija, ali i postizanju višeg životnog standarda u Crnoj Gori. Podrška Evropske unije se, između ostalog, realizovala kroz Tvinging projekat "Nacionalna strategija i Nacionalni plan razvoja" zbog koga smo danas ovdje. Projekat je ka zajedničkom cilju ujedinio crnogorske, njemačke, austrijske i slovenačke eksperte. Sticanjem statusa kandidata za članstvo u EU, Crna Gora je preuzela obavezu pripreme Nacionalnog plana razvoja. Nacionalni plan razvoja predstavlja osnovu za usmjeravanje IPA sredstava, što stvara jasniju sliku potreba Crne Gore za javnim investicijama i razvojnim mjerama, sa jedne, i korištenja EU fondova, sa druge strane... Cilj Nacionalnog plana razvoja jeste da se kroz odgovarajuću kombinaciju javnih investicija i mjera u datim fiskalnim okvirima podstakne rast prioriternih sektora, a time ekonomski rast i razvoj Crne Gore. Ovim dokumentom identifikovali smo tri prioriteta sektora razvoja koja objedinjavaju prirodne potencijale Crne Gore, povećavaju konkurentnost ekonomije i privlače strane direktne investicije: turizam, energetiku i poljoprivredu... Tvinging projekat je realizovan u periodu od nešto više od godinu i po dana. Kao rezultat imamo dokument Nacionalni plan razvoja o čijoj realizaciji ćemo periodično izvještavati i koji ćemo određenom dinamikom inovirati u narednom periodu. Međutim, rezultat ovog projekta je i saradnja Ministarstva finansija i resornih ministarstava sa ekspertima iz brojnih državnih i univerzitetskih institucija zemalja članica Njemačke, Slovenije i Austrije... Usvajanje Nacionalnog plana razvoja na Vladi je tek početak jednog procesa: procesa implementacije Plana, njegove evaluacije i monitoringa. Kroz taj proces će i mogućnosti biti jasnije, a nova znanja još potrebna. Da bi i taj korak uspješno realizovali, podrška EU biće od suštinskog značaja."

27.02.2013. godine – Turski investitori zainteresovani za ulaganja u Crnu Goru

Ministar finansija dr Radoje Žugić, sa saradnicima, primio je u posjetu delegaciju turskih bankara (pred-

stavnika najveće turske banke – Türkiye Is Bankası) i privrednika (Gintas Insaat Taahüt). Ministar je gostima prezentovao mogućnosti ulaganja u Crnu Goru, prvenstveno u oblasti saobraćaja, turizma, energetike i poljoprivrede. Predstavnici bankarskog sektora i privrede Turske iskazali su interesovanje za ulaganjem u Crnu Goru, naglasivši da im je posebno interesantan sektor turizma, kao i bankarski sektor. Sagovornici su veoma pozitivno ocijenili dosadašnje odnose dviju zemalja i dogovorili intenzivnu komunikaciju u narednom periodu, u cilju razmatranja mogućnosti za realizaciju konkretnih projekata.

06.03.2013. godine – Počeli pregovori Ministarstva finansija i reprezentativnih sindikata

Ministar finansija dr Radoje Žugić sa saradnicima sastao se sa predstavnicima Unije slobodnih sindikata Crne Gore i Saveza sindikata Crne Gore. Ispred Unije slobodnih sindikata sastanku su, pored generalnog sekretara, Srđe Kekovića, prisustvovali predsjednik Sindikata Univerziteta, Vukašin Zogović, predsjednik Sindikata zdravstva, dr Vladimir Pavićević i predsjednik Sindikata prosvjete, Zvonko Pavićević. U ime Saveza sindikata, sastanku su prisustvovali generalni sekretar, Zoran Masoničić, predsjednik Sindikata zdravstva, Ljiljana Krivokapić i predsjednik Sindikata uprave i pravosuđa, Duško Zarubica. Glavna tema sastanka odnosila se na pitanje potraživanja zaposlenih po osnovu naknade za topli obrok i regres iz 2010. godine, po kojem su sudovi, u dosadašnjem periodu, donosili različite odluke. U cilju izbjegavanja nastavka ovakve prakse, na sastanku je dogovoreno da se definiše model isplate pomenu-tih potraživanja. Ministar Žugić je predstavnicima sindikata jasno prezentovao namjeru Ministarstva finansija da svim zaposlenim, čije se zarade finansiraju iz budžeta Crne Gore, isplati potraživanja po osnovu manje isplaćenog toplog obroka i regresa u toku 2010. godine. U tom smislu, današnji sastanak predstavlja početak pregovora Ministarstva finansija i reprezentativnih sindikata u javnom sektoru, koji će rezultirati postizanjem dogovora o načinu i rokovima isplate potraživanja. Dogovoreno je da se na-

redni sastanak, na kome će biti usaglašen konačan model i dinamika isplate potraživanja, organizuje tokom naredne sedmice.

13.03.2013. godine - Kineska vlada donira Crnoj Gori carinske skenerne

Ministar finansija dr Radoje Žugić sa saradnicima sastao se sa predstavnicima kineske kompanije Nucotech, Huayu Li, generalnim direktorom za Evropu i Fu Qiyuan, direktorom marketing odjeljenja za evropsko tržište. Povod sastanka je donacija koju će Crnoj Gori obezbijediti kineska vlada, a koja se odnosi na nabavku carinskih skenera, čija je vrijednost oko 5 miliona eura. Ministar Žugić zahvalio se predstavnicima kompanije Nucotech, kao posrednicima u realizaciji donacije, i posebno Vladi NR Kine na pružanju podrške, koja će dati značajan doprinos unapređenju efikasnosti rada crnogorske carinske administracije.

14.03.2013. godine - Održan sastanka predstavnika Ministarstva finansija i DEU

U Ministarstvu finansija održan je sastanak ministra finansija dr Radoja Žugića i njegovih saradnika koji su uključeni u proces pregovora za članstvo u EU, po konkretnim pregovaračkim poglavljima, sa predstavnicima Delegacije EU u Crnoj Gori, koje je predvodio ambasador Mitja Drobnič. Ministarstvo finansija je odabrano da bude prvo u nizu ovakvih sastanaka koji se planiraju i sa ostalim državnim organima jer je ono, po riječima ambasadora Drobniča, jedno od ključnih aktera u procesu pregovora

sa Evropskom unijom. To potvrđuje činjenica da je Ministarstvo finansija nadležno za vođenje politika u ukupno 10 poglavlja (Slobodno kretanje kapitala; Javne nabavke; Finansijske usluge; Oporezivanje; Ekonomska i monetarna politika; Statistika; Regionalna politika; Carinska unija; Finansijska kontrola; Finansijske i budžetske odredbe) i da rukovodi radom radnih grupa za pet poglavlja. Sastanak je bio prilika da prisutni razgovaraju o, do sada, realizovanim aktivnostima, planovima i otvorenim pitanjima vezanim za proces pregovora za članstvo u EU, kao i da razmjene mišljenja oko predstojećih aktivnosti i podrške Delegacije EU u ukupnom procesu. Ocjedivši da je ovakva forma susreta izuzetno produktivna i korisna za obje strane, te da su otvoren dijalog i razmjena informacija ključni za uspješan proces pregovora za članstvo Crne Gore u EU, na sastanku je dogovorena redovna dinamika održavanja sastanaka predstavnika Ministarstva finansija i Delegacije Evropske unije.

20.03.2013. godine - Sastanak Žugić – Abreu „Ohrabruje trend rasta budžetskih prihoda za bilježen od početka godine“

Ministar finansija dr Radoje Žugić, sa saradnicima, sastao se sa delegacijom Svjetske banke, koju je predvodila g-đa Anabel Abreu, šefica Kancelarije SB za BiH i Crnu Goru. Na sastanku, koji potvrđuje kontinuitet dobre komunikacije i uspješne saradnje Ministarstva finansija i Svjetske banke, razmijenjena su viđenja ukupne ekonomske i finansijske situacije u Crnoj Gori i pravci politika čija implementacija treba da doprinese oporavku i rastu crnogorske ekonomije. Ministar Žugić je predstavnicima Svjetske banke prezentovao najznačajnije aktivnosti u toku prvih 100 dana rada Vlade, kojima je koordiniralo Ministarstvo finansija, a koje su, u prvom redu, usmjerene na smanjenje budžetskog deficita i podršku preokretu dinamike javnog duga. Efekat do sada realizovanih mjera ogleda se u rastu izvornih prihoda od 18,7% (za period od 01.01. do 15.03.2013. u odnosu na uporedni period prošle godine), što je,

od strane Svjetske banke, pohvaljeno i ocijenjeno snažnim iskorakom na planu uravnoteženja javnih finansija. U pravcu daljeg jačanja fiskalnih pozicija Crne Gore, predstavnici Svjetske banke izrazili su stav da bi trebalo analizirati efekte povećanja stope PDV-a i, u zavisnosti od rezultata takve analize, odrediti se dalje po tom pitanju. Na sastanku je, takođe, bilo riječi o nastavku saradnje između Svjetske banke i Vlade Crne Gore, u cilju pripreme razvojnog zajma (PEDPL), koji bi Crnoj Gori omogućio znatno povoljnije zaduživanje tokom ove godine, što bi povoljno uticalo na poboljšanje strukture crnogorskog javnog duga.

21.03.2013. godine - Izjava ministra finansija Radoja Žugića nakon sjednice Vlade povodom usvajanja Analize održivosti javnog duga Crne Gore i Akcionog plana za suzbijanje sive ekonomije za 2013. godinu

" ... Planom budžeta predviđena je mogućnost zaduživanja do 250 miliona eura, a mi ćemo se zadužiti u nižem nivou, kroz očekivane efekte fiskalnog prilagođavanja, ali i efekte, svakako, borbe protiv sive ekonomije. Konstituisaćemo bijelu listu poreskih obveznika, onih obveznika koji uredno izmiruju svoje poreske obaveze kako bismo dali značaj svima onima, koji smo u javnom sektoru uposleni, onima od kojih javna uprava živi, a isto tako, uredbom Vlade je planirano da se objave liste najvećih poreskih dužnika, za šta je preciziran rok 1. jul ove godine... Vlada je, u pokušaju da uspori negativan trend fiskalnih elemenata, te dalje utiču na finansijsku i ukupnu makroekonomsku stabilnost, donijela niz mjera fiskalnog prilagođavanja... Efekti ovih mjera koje je Vlada donijela u prethodnih 100 dana su kvantificirani i, po osnovu dodatnog fiskalnog prilagođavanja, mi očekujemo oko 30 miliona eura, bilo da je riječ o uštedama na rashodnoj strani ili povećanju priliva na prihodnoj strani. Efekti borbe protiv sive ekonomije su još uvijek nemjerljivi, ali svakako očekujemo dodatne podsticaje u održivosti fiskalne ekonomije, finansijske i makroekonomske stabilnosti... Cilj nam je da na transparentan način

ukažemo na problem koji imamo u dijelu neformalne ekonomije, čija je procjena na nivou od oko 20 ili nešto iznad procenata BDP-a, što znači da neformalna ekonomija iskazuje obim od nešto iznad 600 miliona eura, odnosno prema procjenama Poreske uprave i Ministarstva finansija, onaj dio javnih prihoda koji se ne plaća prema budžetu iznosi otprilike do 120 miliona eura..."

22.03.2013. godine - Ministar Žugić sastao se sa predstavnicima Uprave za igre na sreću, UPIS i Montenegro Bet

U Ministarstvu finansija održan je sastanak ministra finansija dr Radoja Žugića sa predstavnicima Uprave za igre na sreću, Udruženja priređivača igara na sreću „UPIS“ i Udruženja privrednih društava za priređivanje igara na sreću Crne Gore „Montenegro Bet“. Glavna tema sastanka bila je razmatranje važnih pitanja od interesa za unapređenje oblasti igra na sreću. Ministar je pozdravio zainteresovanost udruženja priređivača igara na sreću za uređenje i unapređenje oblasti igara na sreću. Na sastanku je dogovoreno da se u cilju izrade regulatornog okvira formira radno tijelo, sastavljeno od predstavnika Ministarstva finansija, Uprave za igre na sreću i oba udruženja priređivača igara na sreću. Radno tijelo će se baviti pitanjima uređenja javnog interesa i generalno unapređenja regulatornog okvira, stanja i standarda u oblasti igra na sreću.

22.03.2013. godine - Ministri Žugić i Brajović sastali se sa predstavnicima turskog konzorcijuma zainteresovanog za projekat autoputa

U Ministarstvu finansija održan je sastanak ministra finansija dr Radoja Žugića i ministra saobraćaja i pomorstva Ivana Brajovića sa predstavnicima turskog konzorcijuma DOGUS-GULSAN. Konzorcijum DOGUS-GULSAN čine poznate i uspješne turske kompanije, čija je glavna djelatnost građevinarstvo i koje, u oblasti gradnje puteva, metroa i svih ostalih saobraćajnih inostrukturalnih objekata, posjeduju zavidno znanje i iskustvo, kao i brojne reference,

među kojima su najnovije izgradnja metroa u Sofiji i međunarodnog aerodroma u Kijevu. Predstavnici turskog konzorcijuma istakli su da je glavni razlog njihove posjete Crnoj Gori zainteresovanost da učestvuju u realizaciji projekta izgradnje autoputa Bar – Boljare. Ministri Žugić i Brajović upoznali su sagovornike da je za izgradnju autoputa zainteresovan veliki broj eminentnih i renomiranih kompanija, sa kojima su predstavnici Vlade u intenzivnim razgovorima. Takođe je turskim partnerima predočeno da su Vladini prioriteti, prilikom odabira partnera, održivost finansijske ponude u okviru budžeta Crne Gore, brzina početka realizacije projekta i, svakako, reference izvođača. Turski partneri izrazili su visok stepen interesovanja za projekat, naročito za prioritarnu dionicu od Podgorice do Mateševa, ističući da su spremni da se, u slučaju otpočinjanja saradnje, u maksimalnoj mjeri, prilagode i prihvate modele obezbjeđivanja u vidu eksploatacije uglja i/ili boksita, zatim u vidu koncesija i imovine koja bi bila adekvatno valorizovana. Ovakav dogovor bi, zaključili su sagovornici, bio od velikog značaja jer bi doprinio smanjenju fiskalne izloženosti Države po ovom osnovu.

25.03.2013. godine – Susret Žugić – Barbanti

Ministar finansija dr Radoje Žugić u opštajnu posjetu primio je ambasadora Italije u Crnoj Gori, g-dina Serđa Barbantija. Ministar Žugić zahvalio se ambasadoru Barbantiju na doprinosu koji je, kroz lični i profesionalni angažman, dao saradnji Crne Gore i Italije u prethodnom periodu. Uz ocjenu da Crna Gora uživa veliko povjerenje Ambasade Italije, ali i ukupnog diplomatskog kora, ambasador je pohvalio napore koje crnogorska vlada sprovodi na planu uspostavljanja fiskalne i makroekonomske stabilnosti. Na sastanku je bilo riječi i o rješavanju pitanja opstanka Kombinata aluminijuma. Ambasador Barbanti je istakao da bi pozitivan razvoj situacije, kada je riječ o postizanju dogovora između Kombinata aluminijuma i EPCG, bila dobra poruka italijanskim i svim drugim investitorima. Na sastanku je zaključeno da, i u narednom periodu, treba

razvijati i unapređivati odnos između dvije zemlje, naročito na ekonomskom planu.

28.03.2013. godine – EBRD spremna da podrži projekat izgradnje kabla Tivat – Pljevlja

Ministar finansija dr Radoje Žugić sa saradnicima sastao se sa šefom kancelarije EBRD-a u Crnoj Gori, Giuliom Morenom i savjetnikom i koordinatorom za sektor elektroenergije u EBRD-u, Ianom Brownom. Glavna tema sastanka odnosila se na pružanje podrške EBRD-a realizaciji projekta podmorskog interkonektivnog kabla između Crne Gore i Italije. Naime, za naredni mjesec je planirano zaključenje kreditnog aranžmana između EBRD-a i Crnogorskog elektro-prenosnog sistema, za projekat izgradnje kabla Tivat – Pljevlja, u iznosu od 60 miliona eura. Za efektivnost ovog aranžmana neophodna je garancija Države, koja je već predviđena Budžetom za 2013. godinu, uvažavajući njenu razvojnu komponentu i minimalan rizik koji je karakteriše. Ministar Žugić je istakao da je „Ministarstvo finansija predvidjelo garanciju za pomenuti aranžman, iz razloga što je riječ o izuzetno značajnom razvojnom projektu, čija će realizacija dati doprinos dinamiziranju ekonomske aktivnosti“. Sagovornici su izrazili obostrano zadovoljstvo ostvarenim dogovorom o pružanju podrške ovom projektu, koga su ocijenili izuzetno kvalitetnim i dugoročno održivim.

28.03.2013. godine – Izjava ministra finansija Radoja Žugića nakon sjednice Vlade povodom usvajanja Memoranduma o planu razvoja Crne Gore 2013 – 2016. godine

„ ... Danas smo na Vladi imali važan strateški dokument koji nosi naziv Memorandum o planu razvoja Crne Gore za periodu 2013 – 2016. godine. Nalazimo se u najzahtjevnijoj fazi integracija, u procesu pregovora i ovaj dokument je, polazeći sa tog stanovišta, i naša obaveza i naša potreba. Obaveza, u smislu standardizacije i daljeg procesa integracija, a potreba sa stanovišta onoga što donosi Crnoj Gori, a to su pristup IPA fondovima i sve ostale beneficije koje se tiču samog procesa razvoja. Neophodno je da naš proces približavanja Evropskoj uniji, proces pregovora ispunimo kvalitetnim ekonomskim politikama, a upravo ovaj Memorandum daje osnovu za to. Nacionalni plan razvoja je kombinacija, javnih investicija, razvojnih elemenata u datim fiskalnim okvirima koji ima za cilj da podstakne ekonomski rast i razvoj, i to četiri prioriteta sektora - turizma, energetike, poljoprivrede i industrije, kroz najbolju valorizaciju prirodnih resursa naše države, kroz snaženje konkurentnosti i kroz dalje privlačenje direktnih stranih investicija... Vremenski okvir za ovaj Memorandum su 4 godine, a redukcijom potrebnih javnih investicija u odnosu na raspoloživa sredstva, nameće se potreba da pažljivo biramo prioritete, odnosno one segmente koji će u najvećoj mogućoj mjeri generisati dominantan ekonomski rast i razvoj u odnosu na ukupnu ekonomiju.

29.03.2013. godine - Izjava ministra finansija, dr Radoja Žugića, nakon trećeg sastanka Komisije za suzbijanje sive ekonomije

„ ... Danas smo dogovorili izradu Zakona o mjerama za suzbijanje sive ekonomije, koji bi trebalo da popuni određene pravne praznine koje su bile prostor za kreiranje sive ekonomije u ranijem periodu i da, eventualno, takođe, ne u cilju punjenja budžeta, već u cilju veće poreske discipline, osnaži određene kaznene mjere. Smatramo da je siva ekonomija možda ključna biznis barijera u Crnoj Gori i ona ograničava kako javne finansije tako i realnu ekonomiju. Imamo određeni rast svih izvornih prihoda u periodu do danas, od 1. januara ove godine u odnosu na upo-

redni period prošle godine u odnosu na plan, iako ambiciozno postavljen, ali i u odnosu na ekonomski snažniju 2011. godinu... Mi očekujemo da će, po ubrzanoj proceduri, svi naši regulatorni predlozi koji znače snaženje regulatornog okvira biti usvojeni... „

Marija Radenović,
portparol
Ivona Mihajlović,
asistent portparola

Pravila primjene pretpristupne podrške u periodu 2014/2020 – IPA II

Vlado Stojković

Maša Vučinić

Evropska komisija, u saradnji sa Evropskim parlamentom i Evropskim savjetom, intenzivno radi na pripremama za nastavak pretpristupne podrške kroz novi pretpristupni instrument, koji će se primjenjivati za vrijeme trajanja finansijske perspektive u periodu 2014-2020. Kreiranje reformisane IPA-e uslijedilo je kao rezultat iskustva stečenog kroz implementaciju prethodne IPA-e, koje je ukazalo na određene stvari koje bi trebalo da budu unaprijeđene novom IPA-om. Uvođenje nove IPA-e uslijedilo je kao sasvim logičan potez nakon usvajanja novog budžeta EU za period 2014-2020 i uzimajući u obzir naučene lekcije koje ukazuju da princip unificiranosti („one size fits all“) ne važi u praksi. Takođe, potrebi za uvođenjem novog instrumenta doprinio je i naglasak na tome da prioritet treba dati principu fleksibilnosti, kada su u pitanju alokacija, programiranje i implementacija. Novi pretpristupni instrument temelji se na sljedećim principima:

- jedinstvena lista zemalja korisnica;
- pet oblasti, koje zamijenjuju komponente stare IPA-e (reforme u pripremama za članstvo u EU; regionalni razvoj; zapošljavanje, socijalne politike i razvoj ljudskih resursa; poljoprivreda i ruralni razvoj; regionalna i teritorijalna saradnja);
- obezbijedivanje pomoći za sve oblasti nezavisno od statusa zemlje korisnice;
- prilagođavanje sredstava pomoći potrebama i kapacitetima zemalja korisnica;
- fokus na rezultate i uticaje - sektorski pristup, dugoročni (višegodišnji) programi;
- podrška socio-ekonomskom razvoju, pored podrške pripremi i usaglašavanju nacionalnog zakonodavstva sa *acquis-om*;
- nagrađivanje zemalja za efikasno korišćenje sredstava;
- nova pravna osnova.

Ovakvim pristupom izmijenjene su nekadašnje karakteristike IPA-e, poput fiksirane godišnje alokacije, isključivo projektnog pristupa, uslovljavanja pristupa sredstvima statusom zemlje korisnice, kao i dokumenta na kojima je zasnovano programiranje (Višegodišnji indikativni finansijski okvir – MIFF i Višegodišnji indikativni planski dokument – MIPD).

Kako bi se mogla steći sveobuhvatna slika upravljanja sredstvima pomoći, Evropska komisija je pripremila Mapu puta za planiranje i programiranje IPA-e II. Dokument precizno definiše ko je zadužen za izradu pojedinih dokumenata u ovom procesu, način njihove izrade i predloženi vremenski okvir za sprovođenje pojedinih aktivnosti. Mapa puta je dokument koji bi trebalo da koriste sve zainteresovane strane u procesu planiranja i programiranja IPA-e II.

Uzimajući u obzir da se nalazimo na isteku tekuće finansijske perspektive, kao i činjenicu da će novi pretpri- stupni instrument zahtijevati nova pravila i procedure za korišćenje finansijske pomoći, evropske institucije izrađuju regulativu koje će predstavljati pravni osnov za korišćenje IPA-e II. Nadalje, Evropska Komisija usvojila je prijedlog opšte regulative¹ za IPA-u II, u decembru 2011. godine i uputila isti na dalju proceduru usvajanja od strane Evropskog savjeta i Evropskog parlamenta. Usvajanje regulative se očekuje tokom trajanja irskog predsjedavanja Evropskim savjetom, tj. do polovine 2013. godine. Pomenuti krovni dokument će biti primjenjiv od januara 2014. godine. Takođe, do početka 2014. godine očekuje se da Evropski savjet i Evropski parlament usvoje Zajednička pravila za sprovođenje (Common Implementing Rules), koja predstavljaju skup pravila sprovođenja svih instrumenta Zajednice. Od velike važnosti je i dokument kojim će se detaljno definisati principi i načela korišćenja pretpri- stupne podrške u okviru naredne finansijske perspektive. Pravila za korišćenje IPA-e II (Rules of Application) će u skladu s Lisabonskim ugovorom usvojiti Evropska komisija, kao delegirani akt. Nakon pripreme dokumenta zemlje članice imaju pravo veta na donijeti dokument u Evropskom savjetu i Evropskom parlamentu.

Na osnovu dostupnih nacrt dokumenata, koja će činiti pravni okvir novog pretpri- stupnog instrumenta, može se zaključiti da će pravila implementacije biti jednostavnija od pravila trenutno važeće regulative za sprovođenje IPA-e (IPA Implementing regulation 718/2007), u smislu maksimalnog skraćivanja procedura. Prema procedurama za sprovođenje IPA-e II, programiranju bi trebalo da prethodi izrada dva strateška dokumenta. Riječ je o Zajed- ničkom strateškom okviru (Common Strategic Framework - CSF), koji ima za cilj da definiše oblasti podrške za sve države korisnice i na taj način bolje poveže predpristupnu podršku sa politikom proširenja, i Nacionalnom strateškom programskom dokumentu (Country Strategy Paper - CSP), kojim će se definisati prioritetne oblasti podrške za finansiranje na nacionalnom nivou za svaku državu korisnicu pojedinačno. Oba dokumenta izrađuje Evropska komisija u saradnji sa državama članicama, s tim što države korisnice mogu imati veći uticaj na sadržaj Nacionalnog strateškog programskog dokumenta. Očekuje se da CSF bude usvojen i stupi na snagu tokom prvog kvartala 2014. godine, dok se usvajanje i stupanje na snagu CSP-a očekuje tokom drugog kvartala 2014. godine.

Imajući u vidu da će sektorski pristup biti osnova za programiranje IPA-e II, nacrt CSP-a služiće kao referentni dokument na nacionalnom nivou, bez obzira što još neće biti formalno usvojen od strane Evropske komisije. Ovo

¹ - Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA II), COM (2011) 838 final, Brussels, 7.12.2011

može predstavljati problem, jer priprema prvih programa za 2014. godinu počinje odmah nakon pripreme prvog nacrtu CSP, pa će ti procesi, kada je Crna Gora u pitanju, teći paralelno sve do usvajanja CSP-a. S obzirom da će CSP definisati prioritete za podršku na sedmogodišnjem nivou, sa jednom predviđenom revizijom na polovini programskog perioda, potrebno je na nivou pojedinih sektora procijeniti dugoročne potrebe za podrškom EU. Prilikom definisanja prioriteta za podršku kroz IPA-u II treba odrediti prioritete, na osnovu potreba koje proizilaze iz integracijskog procesa i iste uskladiti sa nacionalnim politikama i politikama EU.

Sektorski pristup je ocijenjen kao dobar način da se, podrškom kroz IPA-u II, osigura pozitivniji uticaj korišćenja sredstava pomoći na konkretne i najvažnije probleme. Sektorski pristup je proces kojim se povećava odgovornost države za politike javnog sektora i raspodjelu resursa u okviru sektora ili između sektora. Nadalje, uvođenje sektorskog pristupa treba da bude postepeno i uz puno uvažavanje pojedinačnih potreba i prilika u državama korisnicama.

Potrebno je da države korisnice pristupe izradi sektorskih strategija, na kojima se temelji pomenuti pristup, na bazi dugoročnih projekcija potreba za podrškom. Izrada ovih strategija trebalo bi da uključi što više zainteresovanih strana, kako bi se postigla usaglašenost na nacionalnom nivou. Države korisnice trebalo bi da na vrijeme definišu okvirne projektne ideje i pripreme projektnu dokumentaciju, kako bi programiranje teklo što brže i efikasnije. Proces pripreme za korištenje IPA-e II biće veoma zahtijevan za institucionalne strukture koje su uključene u korištenje IPA-e.

Imajući u vidu da dokumenta koja će predstavljati temelj primjene novog instrumenta pretpristupne podrške još uvijek nijesu zvanično usvojena, kao i da za sada raspoložemo samo nacrtima pomenutih dokumenata, svjesni smo potrebe za pravovremenim organizovanjem seminara i obuka, kako bi se predstavnici nadležnih institucija upoznali sa novinama na polju upravljanja pretpristupnim sredstvima koje donosi nova IPA II. Svakako, od velike važnosti za dalje proučavanje principa na kojima se zasniva IPA II jeste stečeno iskustvo susjeda, ali i crnogorske administracije, tokom finansijskog perioda 2007-2013.

Kada se sumira gore navedeno, dolazimo do zaključka da ono što će definitivno predstavljati izazov za Crnu Goru, kada je u pitanju buduća pretpristupna pomoć, jeste rješavanje problema administrativnih kapaciteta, tj. njihovo jačanje, kao i pravovremeno definisanje institucionalnih struktura za korišćenje IPA II. Takođe, neophodno je pojednostaviti procedure i zadržati dosad akreditovane strukture za decentralizovano upravljanje.

Nezaobilazno je staviti poseban akcenat na praćenje uspješnosti sprovođenja IPA-e II, a koje bi trebalo da se zasniva na jedinstvenom setu dogovorenih pokazatelja. Postavljanje pravih indikatora mora se označiti kao važan prioritet na svim nivoima, jer samo one države koje budu pokazivale jasan i uvjerljiv napredak u reformama imajuće priliku da dobiju dodatna finansijska sredstva. S tim u vezi, procjena napretka trebalo bi da se zasniva na jasnim i mjerljivim kvalitativnim i kvantitativnim pokazateljima, kako bi se osigurala pravičnosti i transparentnost procesa.

Maša Vučinić,
samostalni savjetnik III
Vlado Stojković,
pripravnik
Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći

Sistem plaćanja u decentralizovanom upravljanju IPA sredstvima

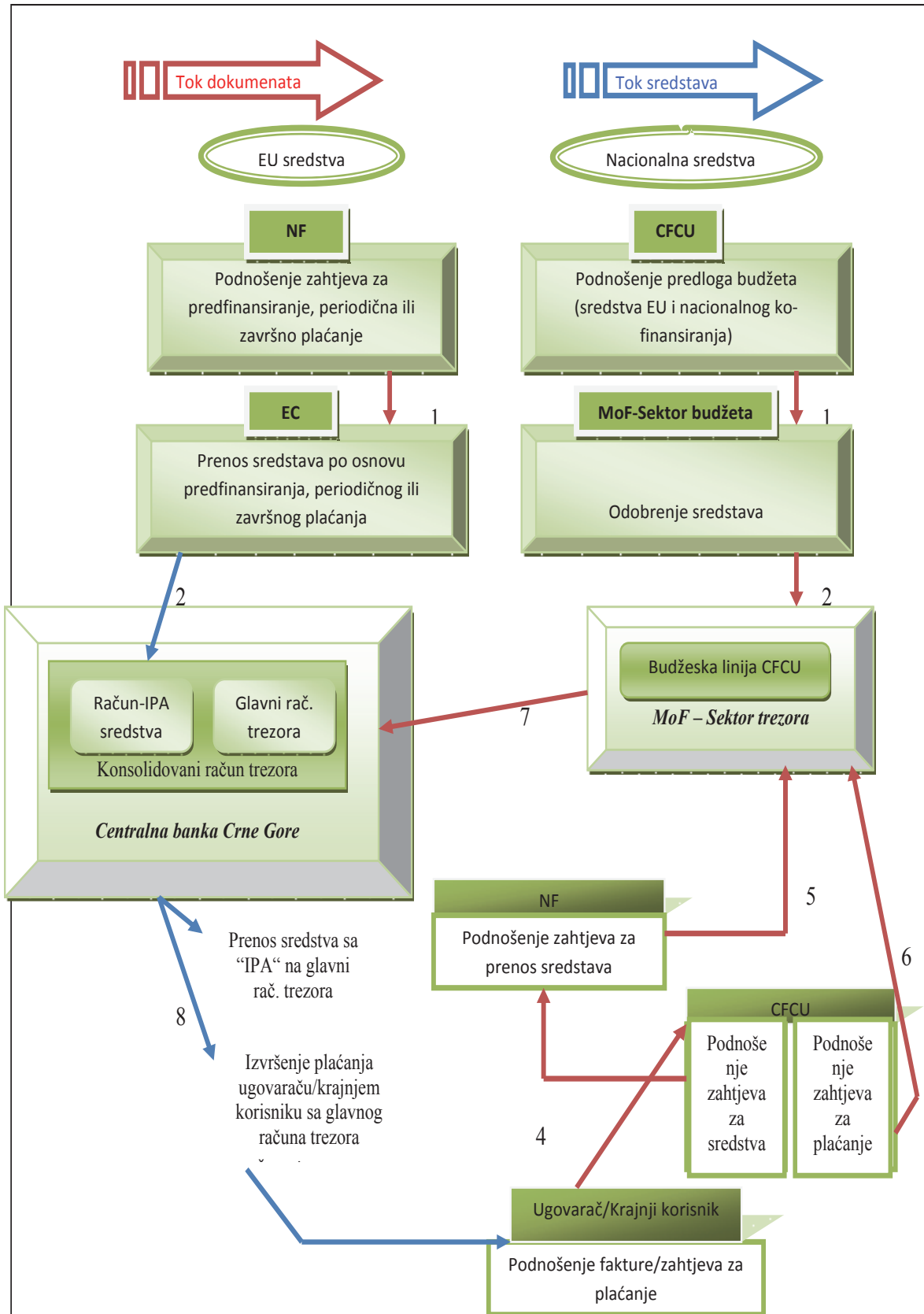
Mr Ivana Radojičić

Crna Gora je učinila važan korak u dobijanju prava na samostalno upravljanje sredstava iz IPA komponenti I, II, III i IV, podnoseći Evropskoj komisiji akreditacioni paket, odnosno aplikaciju za decentralizovano upravljanje. S tim u vezi, a u cilju obezbjeđenja kvalitetnog upravljanja EU sredstvima, crnogorska administracija je obučena da samostalno upravlja dobijenim sredstvima i sprovodi projekte, što trenutno radi Delegacija EU u Podgorici. Takvim upravljanjem, odnosno prenosom odgovornosti, obezbijediće se sprovođenje procedura za raspisivanje tendera, javne nabavke, ugovaranje poslova i plaćanje, kao i veći nivo kontrole, jer se mora opravdati svaki potrošeni euro. S druge strane, Crna Gora će morati da pokaže da može da upravlja tim sredstvima po propisima EU, kao i da ih apsorbuje. Veliki značaj efikasne apsorpcije fondova nalaže institucijama da sistemski izgrađuju strukture za upravljanje kompleksnim procesom korištenja sredstava, odnosno strukture koja će osigurati i garantovati transparentne procedure, djelotvornu internu kontrolu, nezavisnu reviziju i odgovarajuće računovodstvene standarde.

Dobra strana uspostavljanja adekvatnog decentralizovanog sistema je ta što će se Crnoj Gori, u kratkoročnom periodu omogućiti izgradnja snažne strukture za korištenje IPA fondova, a u budućnosti i fondova koje koriste članice EU, odnosno Kohezionog fonda, Strukturnih fondova: Evropskog fonda za regionalni razvoj (ERDF) i Evropskog socijalnog fonda (ESF), kao i Evropskog poljoprivrenog fonda za ruralni razvoj (EARD).

Uspostavljeni sistem i definisane procedure koje su trenutno u fazi ocjene od strane Evropske komisije obuhvataju i efikasno korišćenje sredstava, odnosno sistem plaćanja, koji će biti relevantan za samostalno upravljanje IPA sredstvima. Važno je istaći da je adekvatan sistem plaćanja osnova održivosti uspostavljenog sistema decentralizovanog upravljanja i pravilnog trošenja dodijeljenih EU sredstava.

Slika 1: Tok dokumenata za plaćanje i tok sredstava

Jedna od pretpostavki dobrog funkcionisanja sistema plaćanja jeste činjenica da su obezbijedena sredstva za plaćanje aktivnosti, u okviru IPA projekata. S tim u vezi, Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) je dužan da osigura princip ko-finansiranja za projekte koji se finansiraju iz IPA sredstava, koji je u skladu sa preporukama i zahtjevima Evropske unije, ali i u skladu sa standardnim budžetskim procedurama koje se primjenjuju u Crnoj Gori prilikom korišćenja javnih sredstava.

Iz toga proizilazi, da će Sektor morati da vodi računa da sredstva budu dostupna krajnjim korisnicima IPA projekata, kada se za njih ukaže potreba, tokom realizacije projekta. S tim u vezi, sistem plaćanja u Crnoj Gori uspostavljen je u skladu sa EU i nacionalnim zakonodavstvom, prateći sljedeće korake:

Korak 1

Ministarstvo finansija, odnosno Nacionalni fond, zadužen za poslove finansijskog upravljanja programima pomoći u okviru IPA-e, otvoriće poseban račun u Centralnoj banci Crne Gore, koji će biti namijenjen primanju EU sredstava, odnosno isključivo za transakcije u vezi sa predmetnim IPA programom. Ti računi će ostvarivati kamate, koje će biti u vlasništvu Crne Gore, tj. ostvarene kamate će se slati isključivo povezanom IPA programu, budući da se smatraju resursom za Crnu Goru u obliku nacionalnog javnog doprinosa;

Korak 2

U slučaju I, II i IV IPA komponente, CFCU, imaće obavezu da planira EU i nacionalna sredstva (sredstva nacionalnog kofinansiranja) za IPA projekte koji će biti relevantni za resorna ministarstva, kao i da im dostavi taj plan na eventualne sugestije odnosno saglasnost. Takvo planiranje prati postupak koji je definisan uputstvom za pripremanje budžeta potrošačkih jedinica za fiskalnu godinu, kao i instrukcijama za popunjavanje zahtjeva za budžetskim sredstvima. Plan budžetskih sredstava se dostavlja Sektoru za budžet Ministarstva finansija, do juna tekuće godine, nakon čega se, u septembru, raspravlja o nacrtu Zakona o budžeta između potrošačkih jedinica i Ministarstva finansija, kako bi isti bio usvojen u decembru. S druge strane, NAO (Nacionalni službenik za ovjeravanje) ima obavezu da utvrdi da li su obezbijedeni neophodni iznosi za kofinansiranje u državnom budžetu, prije dostavljanja nacrta zakona, Vladi na usvajanje;

Korak 3

Posebna budžetska pozicija u SAP sistemu biće otvorena za CFCU, na kojoj će biti vidljiva EU i nacionalna sredstva (sredstva nacionalnog kofinansiranja) za sve IPA projekte, dok će resorna ministarstva imati mogućnost da prate finansijsko izvršenje njihovih IPA projekata (slična procedura važi i za Direkciju javnih radova, kao tijelo nadležno za izvršenje kapitalnog budžeta, u skladu sa Zakonom o godišnjem budžetu za Kapitalne projekte, a koje će u decentralizovanom upravljanju biti Implementaciono tijelo za III IPA komponentu);

Korak 4

Realizacija plaćanja sprovodiće se na slijedeći način. Naime, ugovarač/krajnji korisnik podnijeće fakturu/zahtjev za plaćanje CFCU-u uz relevantnu prateću dokumentaciju, gdje će Odsjek za finansije, u okviru CFCU-a, biti nadležan da provjeri njihovu legitimnosti i tačnost, kao i njihovu usklađenost sa odredbama ugovora. Konačno odobrenje za plaćanje na osnovu fakture/zahtjeva za plaćanje je isključiva odgovornost rukovodioca CFCU-a:

Korak 5

Finansijski kontrolor CFCU-a će, nakon odobrenja od strane rukovodioca CFCU-a, uputiti zahtjev NF-u za obezbjeđenje potrebnih EU sredstava (s obzirom da se EU sredstva nalaze na računu u Centralnoj banci, dok se sredstva nacionalnog ko-finansiranja nalaze na budžetskoj poziciji CFCU-a);

Korak 6

NF treba da obezbijedi prenos sredstava sa računa otvorenog kod Centralne banke, na Glavni račun trezora, kako bi CFCU mogao da kreira nalog za plaćanje u SAP sistemu, u cilju izvršenja plaćanja ugovaraču/krajnjem korisniku;

Korak 7

CFCU šalje nalog za plaćanje Sektoru trezora Ministarstva finansija, sa zahtjevom da organizuje plaćanje prema ugovaraču/krajnjem korisniku, i obavještava NF o izvršenom plaćanju prema ugovaraču/krajnjem korisniku, podnošenjem izjave/izvještaja (SAP izvještaj) koji izdaje Sektor trezora.

Nakon uspostavljanja decentralizovanog upravljanja, IPA projekti moraju biti tretirani na poseban način. To znači da će Ministarstvo finansija morati da obezbijedi vođenje posebne evidencije u glavnoj knjizi trezora, na način da identifikuje svaku sumu primljenu za konkretan projekat, kao i da nadzire ukupni primljeni i potrošeni iznos institucije korisnice IPA sredstava. U tom slučaju, svi projekti moraju biti posebno označeni i jasno uočljivi, a sredstva kofinansiranja treba da budu klasifikovana prema posebnoj kodifikaciji, kako bi izvještaji o potrošnji IPA sredstava zadovoljili zahtjeve EU.

Mr Ivana Radojičić,
samostalni savjetnik II
Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći

Stereotipi i razvoj

Borislav Ratković

Još se vije kriza Evropom i dužnički teret stoji kao opomena i prijetnja stabilnosti mnogih evropskih ekonomija. Uzdrmani korpus evropskog projekta, koliko god u osnovi imao humanu i pragmatičnu ideju okupljanja i udruživanja oko univerzalnih vrijednosti koje baštini civilizacija, teško nalazi put do rješenja koja bi učvrstila integrativnu nit na osnovama čvršće monetarne, fiskalne ili neke druge forme. Ipak, evropska ideja je živa, iako svijet i čovjek u njemu, u svojoj nesavršenosti često ograničen uskim nacionalnim interesima i vizurama, svoja suverenistička prava s oprezom transponuje na zajednicu.

Ovih dana, nakon zatvorenih poglavlja koja tretiraju nauku i obrazovanje, aktuelan je proces skrininga nacionalne regulative po pojedinim poglavljima koja će biti predmet pregovora sa EU. Ozbiljnost i kompetentnost u početnim aktivnostima ovog procesa pokazuje odlučnost i spremnost da se strateški cilj usmjerenja na evroatlanske integracije pragmatično fundira, i pored toga što je ekonomska politika u prvim mjesecima ove godine, u uslovima poremećenih razvojnih performansi, suočena s izazovima finansijske konsolidacije i stvaranja uslova dugoročne stabilnosti javnih finansija. Ovladavanje strategijom održivog javnog duga i saniranja budžetskog deficita, uz programe štednje u sferi javne potrošnje, u tom smislu, opre-

djeluju aktivnosti u ovoj godini, uz napore da se ojača prihodna strana budžeta prilivom po osnovu legalizacije sive ekonomije, naplate zaostalog poreskog duga i jačanja finansijske discipline i težnju da se, i pored svih teškoća, očuva razvojni potencijal stimulativnosti poreskog sistema i drugih mjera kojim se generiše privredna aktivnost. Pozitivni impulsi u tom smislu koji dolaze iz prioritarnih privrednih sektora, te bankarskog sektora koji uz dobru likvidnost pokazuje znake pojačanog interesa za nove plasmane i aktuelnu podršku Svjetske banke budžetskoj konsolidaciji i Njemačke razvojne banke (KWF) za infrastrukturne projekte, ohrabruju i pokazuju da sistem ima podršku međunarodnih finansijskih institucija, iako je procjena Svjetske banke o mogućnostima rasta crnogorske ekonomije u 2013. godini smanjena na 1,8% (projektovano 2,5%). Dakako, i dalje su prisutni teret enigme oko ekonomski održivih rješenja vezanih za KAP i druge sisteme, problemi nelikvidnosti, nedovoljne konkurentnosti i slabe izvozne usmjerenosti. Istovremeno, postoje vrlo konkretne najave mogućnosti da se pokrene neki od krupnih projekata iz oblasti putne infrastrukture, energetike i turizma čime bi se stvorili uslovi za dugoročno aktiviranje domaćih kapaciteta uz uticaj na novo zapošljavanje i uopšte snažan i očekivan upliv multiplikacionog efekta na ukupan rast i razvoj ekonomije.

No, evropska priča i tekući problemi, iako konfliktni, samo su povod za jedan nepretenciozan osvrt na neke limite objektivnim mogućnostima dinamičnijeg razvoja. Označavajući ih kao svojevrsne stereotipe, prije svega, ima se u vidu taj genetski kod inferiornosti po kome je sve ono što dolazi sa strane bolje i vrednije, a svaka autentična ideja i aktivnost podvrgnuta nekritičkom sudu negacije. Funkcionišući nesvjesno dugo na toj matrici, ne tako davno, mogli smo se suočiti sa ponižavajućom floskulom o ugroženosti elementarne sposobnosti da se prehranimo u slučaju državnog osamostaljenja (?!), što dosta govori o sindromu inferiornosti. Izoštravajući ovu vizuru do karikaturnog, bez namjere da se tragovi takve percepcije traže u današnjim prilikama, samo se ukazuje na objektivno velik potencijal koji Crna Gora ima u raspoloživom humanom, prirodnom, geopolitičkom i drugom resursu čijom aktivacijom, uz sve naznake da to zahtijeva i kapital i vrijeme, ali i više vjere u sopstvene mogućnosti i viziju, sistem može nesporno da uspješnije razvija funkcije propulzivnosti. Zato, ne dovodeći u pitanje tako nesporne benefite od evropskog procesa, upravo kroz proces jačanja sopstvenih inicijativa i moći, treba doprinositi afirmaciji spremnosti i sposobnosti za prihvatanje standarda civilizacijskog progressa.

Veliki napori koji se čine da se sistem javnih finansija, u uslovima razornog dejstva krize, konsoliduje i dovede na mjeru dugoročne održivosti uvijek pokreću asocijaciju na naš, uglavnom profani, doživljaj države kao systemske tvorevine koja, po pravilu, ugrožava i uskraćuje naša prava. Iz te perspektive, država kao takva je pribježište svih naših realnih i nerealnih zahtjeva i očekivanja i od nje je tako poželjno samo uzeti. Čak i u uslovima kad je, zakidajući je neizvršavanjem svojih poreskih i drugih obaveza, dovodimo u poziciju da u svojim bilansima ne može naći prostor za alimentiranje svih konstituisanih prava i obaveza. Naravno, detaljnija elaboracija bi nas neminovno uputila i na nesavršenosti sistema koji u svojoj tranziciji objektivno nije bio podjednako pravedan prema svim građanima. No, namjera je bila ukazati na to da je odnos države i građanina dvostran odnos koji u regularnoj konstelaciji predstavlja značajan razvojni resurs.

Nalazeći ishodište u onim stranicama istorije koje su uslovljavale i oblikovale život u kolektivitetu sa formiranom svijesti nepovjerenja i straha od svega što nosi izazov novog i rizičnog, u savremenim uslovima nije teško naći tragove tog istorijski uslovljenog

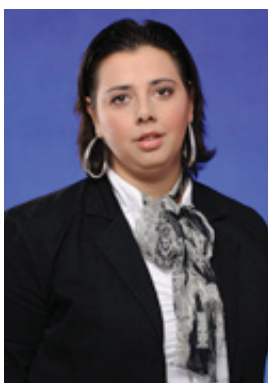
odnosa. Otuda rezerva i nedovoljna inicijativa prema novim preduzetničkim projektima koji logikom kapitala i tržišta, po prirodi stvari, razbijaju mnoge uhodane rezone otvaranjem nekih novih razvojnih perspektiva u kojim nema mjesta za olako stečene privilegije. S druge strane, često nekritički odnos prema inicijativama sa strane može da ugrozi interese koji počivaju na autentičnosti i specifičnosti naših realnih potreba. U takvom dualitetu, afirmacija individualnih vrijednosti i kapaciteta predstavlja resurs na kojem u većoj mjeri treba da počiva sistem otvorene, tržišno orijentisane ekonomije koji konkurenciju i konkurentnost drži kao objektivnu mjeru uspješnosti i validnosti, nasuprot hijerarhijskim, formalnim ili statusnim pojavnim oblicima vrednosnog odredjenja ličnosti.

Naravno, vrijednosni sistem koji u svojoj nespornoj potrebi da se prilagođava novim odnosima afirmiše profani odnos prema materijalnom bez utemeljenja u objektivnoj zasnovanosti na radu i sposobnosti i bez dovoljno razumijevanja i mjere za napore u sferi inovativnog, istraživačkog i duhovnog pregnuća kojim se mijenja i pokreće svijet okoštalih uvjerenja.

Pokazujući se kao lider u regionu u naporima da u okviru evropskog procesa osnaži nove vrijednosti i pravila, Crna Gora svakako pokazuje da svojom otvorenošću i saradnjom razumije globalne procese i teži da svoj razvoj uskladi s pravilima razvijenog svijeta. Uz širok prostor da se taj proces učini probitačnijim, ona pokazuje i sposobnost da se u većoj mjeri artikuliše sopstveni ekonomski identitet, kreativnost, inicijativa i interes, kao i sposobnost da se iskoriste prednosti regionalnog povezivanja, raskidajući pritom sa stereotipima o kojim govori ovaj skroman prilog.

Borislav Ratković,
savjetnik ministra finansija

Info/web aktivnosti Ministarstva finansija u periodu od 01. januara do 31. marta 2013. godine

Ivona Mihajlović

10.01.2013. godine - Saopštenje: Crna Gora napredovala u Indeksu ekonomskih sloboda Heritidž Fondacije

Prema indeksu ekonomskih sloboda za 2012. godinu, koji tradicionalno izdaju američka Heritidž fondacija i poslovni list Vol Strit žurnal, Crna Gora se nalazi na 70. mjestu na svijetu. Zauzimanjem 70. pozicije, Crna Gora je ostvarila napredak od šest mjesta na listi, u odnosu na 2011. godinu. Analiza ekonomskih sloboda obuhvata 177 zemalja, a Crna Gora se nalazi u kategoriji „umjereno slobodnih“ ekonomija sa 62,6 boda, što je iznad svjetskog prosjeka. Takođe, u pogledu broja bodova po indikatorima u sedam analiziranih oblasti Crna Gora je iznad svjetskog prosjeka. U Indeksu za 2013. godinu ocijenjen je na-

predak Crne Gore u četiri od ukupno deset indikatora, i to u oblastima: državna potrošnja, suzbijanje korupcije, fiskalne slobode i lakoća poslovanja. Crna Gora je zadržala poziciju kada su u pitanju oblast investicione slobode, finansijske slobode i imovinskih prava, a preostale tri oblasti (sloboda na tržištu rada, monetarna sloboda i slobodna trgovina) označene su kao one u kojima je postignut niži nivo uspjeha u odnosu na prethodnu godinu. Pohvaljeni su napori Vlade Crne Gore na planu smanjenja državne potrošnje, unapređenja efikasnosti javnog sektora, kao i ekonomskih sloboda u bynisu, a određene ocjene iz Indeksa ukazuju da postoji značajan broj oblasti u kojima je Crna Gora značajno napredovala, prije svega zahvaljujući izraženim reformskim naporima proteklih godina. Ostavljen je prostor za napredak u oblasti unapređenja poslovnog ambijenta i ekonomskih sloboda, koje će, kako se očekuje, dugoročno rezultirati većom efikasnošću državne administracije, eliminisanjem biznis barijera i povećanjem ekonomske aktivnosti.

17.01.2013. godine – Održan seminar na temu "Nepravilnosti – ključni akteri i osnovni principi prevencije, otkrivanja, upravljanja i izvještavanja kada su u pitanju EU sredstva u Crnoj Gori"

Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) organizovao je 16. i 17.01.2013. godine seminar na temu "Nepravilnosti – ključni akteri i osnovni principi prevencije, otkrivanja, upravljanja i izvještavanja kada su u pitanju EU sredstva u Crnoj Gori". Seminar je održan sa ciljem detaljnijeg upoznavanja predstavnika svih tijela uključenih u proces sa procedurama decentralizovanog upravljanja IPA sredstvima, kao i sa ciljem pripreme za dolazak nezavisnih revizora u slučaju III i IV IPA komponente i, drugu po redu, misiju revizora Evropske komisije, u slučaju I i II komponente. Koristeći raspoloživa sredstva Instrumenta tehničke pomoći i razmjene informacija (TAIEX), kojim upravlja Direktorat za proširenje Evropske komisije, CFCU je obezbijedio detaljnije obrađivanje teme – Izvještavanje o nepravilnostima, kako sa teorijskog, tako i sa praktičnog aspekta, radi što boljeg razumijevanja značaja iste. Seminar je bio prilika da se službenici uključeni u decentralizovano upravljanje EU sredstvima bliže upoznaju sa procedurama identifikovanja, klasifikovanja i izvještavanja o nepravilnostima. Predavanja su održali predstavnici Evropske kancelarije za suzbijanje prevara (OLAF), Luisa Cavestri, Dušan Sterle i Elpida Solonos.

17.01.2013. godine – Implementacijom strukturnih reformi brže u EU

Pomoćnik ministra finansija, Nemanja Pavličić, primio je u posjetu zamjenika Generalnog direktora za proširenje u EK, Joosta Kortea. Sastanku su prisu-

stvovali i predstavnici Delegacije EU u Crnoj Gori: Mitja Drobnič, šef Delegacije, Andre Lys, šef Sektora za implementaciju IPA projekata, Alberto Kamarata, šef Sektora za politička pitanja, evropske integracije i trgovinu i Dragan Mugoša, savjetnik. Gospodin Pavličić je upoznao predstavnike EU sa trenutnom ekonomskom situacijom u Crnoj Gori, ukazujući na posvećenost fiskalnoj konsolidaciji, stabilizaciji budžeta i planu povećanja prihoda, odnosno iznalaženju modeliteta za uspostavljanje održivog sistema javnih finansija. Takođe je predstavnicima EU predložena posvećenost Vlade Crne Gore unapređenju poslovnog ambijenta i kreiranju dobre osnove za dugoročni ekonomski rast i priliv stranih direktnih investicija. Gospodin Korte je izrazio spremnost da Crnoj Gori, na daljem putu integracija, pruži podršku. Sagovornici su se saglasili da su otvoren dijalog i razmjena informacija ključni za uspješan proces pregovora za članstvo Crne Gore u EU.

24.01.2013. godine – Održana javna rasprava o Nacionalnom planu razvoja „Crna Gora – 2013–2016“

U okviru Twinning projekta "Strategija razvoja Crne Gore i Nacionalni plan razvoja", pripremljen je nacrt Nacionalnog plana razvoja „Crna Gora – 2013–2016“. Crna Gora, kao zemlja kandidat za pristupanje EU, ima obavezu da pripremi NPR, kojim se određuju investicioni prioriteti Vlade Crne Gore u periodu od 2013. do 2016. godine. Plan je, istovremeno, mehanizam i osnova za usmjeravanje IPA fondova, za realizaciju pojedinih projekata.

25.01.2013. godine – Izlaganje Bojane Bošković, pomoćnika ministra i sekretara Savjeta za regulatornu reformu i unapređenje poslovnog ambijenta na konferenciji za novinare povodom puštanja u rad elektronskog portala licenci

„... Vlada je u aprilu 2011 godine započela pilot analizu efekata reforme biznis licenciranja u Crnoj Gori, cjelokupnu reformu podržala je Američka agencija

za međunarodni razvoj, EastWest Management institut. Rezultat sprovedene analize jasno su ukazali na potrebu uspostavljanja sveobuhvatnog portala licenci, odnosno dozvola, ovlaštenja, saglasnosti i uvjerenja koji izdaju državni organi...

U tom cilju, sredinom prethodne godine se, u saradnji sa USAID-om, pristupilo se izradi detaljnog idejnog rješenja koji će na jednostavan način predstaviti informacije u vezi sa izdavanjem licenci u Crnoj Gori, a sa druge strane biti jednostavan za upotrebu od strane privatnog sektora..."

28.01.2013. godine – "Kako do rasta", Autorski tekst savjetnika za ekonomsku politiku i razvoj Borislava Ratkovića objavljen u "Vijestima"

„ .. Ovih dana dva važna dokumenta iz okvira naše evropske agende su pred licem javnosti. Dolaze u vrijeme suočavanja sa stvarnošću ugroženih makroekonomskih performansi i problema održavanja tekuće reprodukcije i standarda građana u ograničenjima kriznog ambijenta. Napor da se sagledaju perspektive razvoja kroz Pretpristupni ekonomski program za Crnu Goru 2012-2015. i Nacionalni plan razvoja 2013-2016. predstavlja ne samo obavezu na evropskom putu, već i svojevrsan ispit zrelosti crnogorskog društva... U ovim dokumentima se razvojni ciljevi koncentrišu na oblasti energetike, turizma, poljoprivrede i ruralnog razvoja, uz povratak na ekonomski rast iznad

potencijalnog (realni rast BDP-a od 3-4%), smanjenje deficita javnih finansija i postizanje izbalansiranosti budžeta do 2016. i smanjenje učešća neformalne ekonomije za 50%. Upravo ono što svakako zavređuje pažnju, no ne nužno ispred konceptualnog određenja dokumenta, jeste kvantitativna dimenzija razvoja s projekcijom rasta BDP-a u periodu 2013-2016. po stopama od 2,5%, 3,0% i 3,5% respektivno uz konzervativniji tretman relativnog udjela stranih direktnih investicija. Definisan je i scenario nižeg rasta koji računa na recesiju u eurozoni, smanjenje kreditne aktivnosti i porast nezaposlenosti što bi rast BDP-a, u ovom periodu, pozicioniralo u red veličina od 1,0%, 1,5% i 2,0%. Svjetska banka je saopštila rezerve u pogledu objektivnih mogućnosti crnogorske ekonomije za značajniji rast u ovoj godini. Čini se ipak da optimizam u projekciji nije bez pokrića i da će usmjerenje ekonomske politike i karakter mjera fiskalnog prilagođavanja stvoriti pretpostavke da se regeneriše privredna aktivnost, a da motiv za biznis crpi snagu iz uslova kontrole nad stabilnošću javnih finansija i stimulativa ciljano usmjerenih na podršku preduzetništvu. U kojoj mjeri će Pretpristupni ekonomski program, a naročito Nacionalni razvojni plan, koji u suštini ima ulogu da prepozna strateške prioritete i pravce razvoja, a predstavlja investicioni plan konzistentan sa EU finansijskim višegodišnjim okvirom, izraziti objektivnu perspektivu crnogorske ekonomije u uslovima zavisnosti od okruženja i neizvjesnosti događaja koji slijede, zavisice i naše lične percepcije i opredjeljenja. U svakom slučaju, ponuđeni model razvoja održive i "zelene" ekonomije usklađen sa stremljenjima razvijenog svijeta, a koncentrisan na aktiviranje sopstvenih snaga i moći, vrijedan je pažnje i kao takvom mu treba dati šansu. Isto tako, treba imati razumijevanje i odgovor za dnevne probleme građanina preko čijih leđa, u krajnjem, prođu sve oluje, ali i krene snaga oporavka."

31.01.2013. godine – Izjava portparola Marije Radenović, nakon sjednice Vlade povodom formiranja radnog tima za pripremu predloga mjera za suzbijanje sive ekonomije

„ ... Vlada je na današnjoj sjednici zvanično oformi-

la radni tim, odnosno ustanovila i usaglasila sastav radnog tima, čiji osnovni zadatak jeste definisanje mjera koje će biti usmjerene na suzbijanje sive ekonomije. Zadatak ove radne grupe će biti definisanje i implementacija mjera koje treba da rezultiraju unapređenjem institucionalnih i kadrovskih kapaciteta državnih organa i službi koji se bave prikupljanjem i kontrolom prihoda na osnovu poreza. Radni tim počeo je sa radom odmah, a za narednu sedmicu je zakazana konstitutivna sjednica. Radnim timom čije je formiranje iniciralo Ministarstvo finansija koordiniraće ministar finansija, dr Radoje Žugić, a u njegovom sastavu će biti uključeni predstavnici resornih državnih organa, sindikata, poslodavaca, kao i predstavnici Skupštine Crne Gore. Ideja za formiranje tima u jednom ovakvom sastavu protekla je iz potrebe da se jednom ovako ozbiljnom pitanju da puni doprinos i da se kroz konstitutivnu diskusiju i sinergijsko djelovanje donesu rješenja koja će biti ispravna i opravdana, odnosno kroz sagledavanje efekata predloženih mjera kroz jednu širu prizmu da se definišu rješenja koja će biti opravdana..."

01.02.2013. godine - Januarski prihodi iznad ostvarenja u prethodnoj godini

Januarski budžetski prihodi iznosili su 54,4 miliona eura i veći su za 11,5% u odnosu na isti mjesec prošle godine. Naime, porast naplate zabilježen je kod prihoda po osnovu poreza na dobit pravnih lica (prihodi po ovom osnovu su 22,3% veći u odnosu na isti mjesec prošle godine) i prihoda po osnovu poreza na dodatu vrijednost (prihodi su, po ovom osnovu, veći za 17,3% u odnosu na januar 2012. godine). Istovremeno su prihodi po osnovu doprinosa veći za 20,1% u odnosu na isti mjesec prošle godine, što je posljedica rasta zaposlenosti kao rezultata Vladinog programa stručnog osposobljavanja. Ostvarenje stopa rasta kod navedenih izvora prihoda ukazuje da je, u odnosu na januar prošle godine, ostvaren blagi rast ekonomske aktivnosti, te da je poboljšana naplata poreskih prihoda, kao rezultat kontinuiranih aktivnosti nadležnih organa. Očekuje se da će realizacija planiranih aktivnosti na planu suzbijanja sive ekonomije i efikasnije naplate poreskih potraživanja u narednom periodu dati doprinos nastavku pozitivnih trendova, kada je riječ o ubiranju budžetskih prihoda.

06.02.2013. godine - Najavljena rigidna kazna politika

6. februara 2013. godine je održana konstitutivna sjednica Komisije za suzbijanje sive ekonomije, ko-

jom je predsjedavao ministar finansija i predsjednik ovog tijela, dr Radoje Žugić. Članovi Komisije su predstavnici svih onih instucija i organizacija koje imaju mehanizme i nadležnosti da sprovedu mjere usmjerene na suzbijanje sive ekonomije, a osnovni cilj konstituisanja radnog tima u ovom sastavu je intenziviranje koordinacije i saradnje svih nadležnih organa. U diskusiji je zaključeno da je siva ekonomija pojava koja ima negativne efekte, kako po javne finansije i fiskalnu stabilnost, tako i po poslovni ambijent i konkurentnost i održivost realnog sektora. Na sjednici je definisan i usvojen predlog urgentnih mjera, koje će biti elemenat ukupnog Akcionog plana sa nosiocima i rokovima izvršenja, kojeg će, na osnovu smjernica svih članova Komisije, pripremiti Ministarstvo finansija do isteka prvog kvartala, u skladu sa Programom rada Vlade.

U okviru Akcionog plana biće definisane operativne mjere, za čije će sprovođenje biti zaduženi podtimovi. U tom smislu, dogovoreno je formiranje više operativnih timova, odnosno potkomsija, i to za: edukaciju kadrova koji su nadležni za utvrđivanje prekršaja, koordinaciju svih službi uključenih u utvrđivanje prekršaja, unapređenje regulativnog okvira, poboljšanje naplate prihoda po osnovu boravišne takse, aktivnosti u cilju suzbijanja sive ekonomije u dijelu izbjegavanja plaćanja PDV-a i suzbijanje sive ekonomije na tržištu rada. S obzirom na visoko učesće sive ekonomije na tržištu rada, dogovorena je priprema predloga o povećanju minimalne cijene rada na osnovu detaljne analize koja će biti urađena u narednih nekoliko dana. Ova inicijativa biće proslijeđena nadležnom Ministarstvu rada i socijalnog staranja. U cilju efikasnije borbe protiv sive ekonomije, dogovoreno je iniciranje radikalizacije kaznene politike, odnosno uvođenje strožijih novčanih kazni i to kada su, u prvom redu, u pitanju prekršaji u vidu: neizdavanja validnih fiskalnih računa i neposjedovanje registar kasa (predloženo je da se raspon novčanih kazni sa dosadašnjih 1.000 do 6.000 eura poveća na raspon od 3.000 do 10.000 eura, za

pravna lica), netačnog obračuna poreske obaveze, nepodnošenje poreske prijave i neplaćanje PDV-a u propisanom roku (predloženo je da se raspon novčanih kazni sa dosadašnjih 1.500 do 20.000 eura poveća na raspon od 6.000 do 20.000 eura, za pravna lica). Takođe će se, u najskorijem roku, Komisija baviti iznalaženjem načina, tj. pravnog osnova da se donosiocu neispravnog fiskalnog računa obezbijedi refundacija računa ili isplata dijela novčane kazne koja bude naplaćena od prekršioca. Na sjednici su dogovorena i osnovna načela rada Komisije, kao i institucija čiji su predstavnici njeni članovi, a ona se odnose na neselektivan i transparentan rad i hitno i neodložno reagovanje na svaku prijavu. Takođe je dogovoreno da javnost bude periodično obavješćavana o rezultatima rada Komisije, kroz formu zajedničkih saopštenja. Ministar Žugić istakao je da će „premissa rada ovog tijela biti nulta stopa tolerancije kada je u pitanju poreska evazija i rad u sivoj zoni“, te da se pitanjem sive ekonomije moramo baviti na sistemski način, transparentno i bez selektivnog pristupa. Opređeljenje za nultom stopom tolerancije, što je jednoglasno prihvaćeno od svih članova Komisije, je iz razloga što zona sive ekonomije podrijava ne samo fiskalnu stabilnost, odnosno održivost, već i zdravi dio ekonomije zbog nelojalne konkurencije. Posebno je istaknuto opredjeljenje neselektivnosti i potpune transparentnosti, budući da od ove aktivnosti zavisi i investicioni i dužnički rejting Crne Gore. Ostali eventualni predlozi za izmjenu kaznene politike biće definisani kroz dalji rad Komisije.

14.02.2013. godine - Vlada usvojila Informaciju o preduzetim mjerama za suzbijanje sive ekonomije

Vlada je usvojila predlog radne grupe da se pooštri kaznena politika u dijelu poreskih prekršaja na tržištu rada i cilj pooštavanja kaznene politike jeste da se unaprijedi poreska disciplina, da se izbjegna nelojalna konkurencija, a ne da se napuni državna kasa. Pozitivno je ocijenjena inicijativa od strane komisije da se povećanje minimalne zarade i u tom smislu je

zaduženo Ministarstvo rada i socijalnog staranja da u daljem dijalogu sa nadležnim tijelima i socijalnim partnerima definiše koji je to procenat povećanja minimalne zarade. Dogovoreno je i formiranje više operativnih timova u okviru komisije i to su tim za suzbijanje sive ekonomije na tržištu rada, za pripremu zakonske regulative u cilju preventivnog djelovanja za suzbijanje nastavka sive ekonomije, tim za edukaciju zaposlenih u inspeksijskim službama u dijelu pripremanja, podnošenja u prekršajnom postupku, tim za unaprijeđenje koordinacije saradnje među organima i tim za rješavanje problema naplate boravišne takse.

14.02.2013. Crna Gora – Saopštenje po završetku posjete osoblja MMF-a

Delegacija Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), koju je predvodio Nadeem Ilahi, boravila je u Podgorici, u periodu od 6. do 13. februara, u cilju razgovora o nedavnim ekonomskim dešavanjima i promjenama u politikama. Na kraju posjete, gospodin Ilahi je dao sljedeće saopštenje: "Ekonomska aktivnost Crne Gore je zastala u 2012, kao rezultat vremenskih nepogoda i naglog usporavanja u industriji proizvodnje metala. Ekonomija je sada suočena sa rastućom osjetljivošću usljed postojanih fiskalnih neravnoteža koje su rezultirale ubrzanim povećanjem javnog duga u prethodnim godinama. Tokom 2012. godine, fiskalni deficit je premašio rebalansom planirani nivo, što je rezultiralo povećanjem javne zaduženosti. Dok je, sa jedne strane, došlo do značajnog napretka u stabilizaciji bankarskog sistema, kreditiranje se i dalje smanjuje (doduše opadajućom stopom), jer su banke još uvijek sputane visokim nivoom problematičnih zajmova. U 2013. godini se očekuje umjeren oporavak ekonomske aktivnosti, ali su izgledi i dalje ograničeni problemima u sektoru proizvodnje metala i izazovnim međunarodnom okruženjem. Fiskalne rezerve su potrošene i stoga je budžetska konsolidacija hitan prioritet, jer će smanjiti potrebu za zaduživanjem i preokrenuti uzlazni trend javnog duga (što je i prepoznato u budžetu za 2013. godinu). Vlada je usvojila određene fiskalne mjere kako bi pomogla budžetu i osnažila je napore za smanjenje sive ekonomije. I pored toga, biće

potrebne mjerljive i značajne dodatne mjere kako na strani rashoda, tako i na strani prihoda, da bi se postigao planirani nivo deficita iz budžeta za 2013. godinu. To bi predstavljalo i značajan korak ka višegodišnjoj fiskalnoj konsolidaciji, koja je potrebna da bi se obnovile fiskalne rezerve i očuvala srednjoročna fiskalna održivost i održivost duga. Unapređenje u pravosudnim i administrativnim procedurama bi pomoglo u rješavanju problematičnih zajmova. Dalji napredak u agendi strukturnih reformi bi bio komplementaran sa fiskalnom konsolidacijom i osigurao bi da se ekonomski rast postavi na održivim temeljima. Tim MMF-a se zahvaljuje nadležnim organima na otvorenim i konstruktivnim razgovorima i raduje se nastavku dijaloga tokom predstojećih konsultacija za 2013. vezanih za Član IV."

20.02.2013. godine - Izlaganje Damira Rašketića, sekretara Ministarstva finansija na okruglom stolu "Izazovi u primjeni Zakona o finansiranju političkih partija"

„ ... Kao što ste već upoznati, Zakon o finansiranju političkih partija usvojila je Skupština Crne Gore jula 2011. godine. Isti je pretprio izmjene i dopune decembra 2011. godine, a sa njegovom primjenom počelo se 1. januara 2012. godine. Donošenje ovog zakona, osim ispunjavanja međunarodnih obaveza, imalo je za cilj i uspostavljanje jasnog i kontrolisanog procesa finansiranja političkih partija u Crnoj Gori, kao i povećanje transparentnosti finansiranja političkih partija i unaprijeđenje kontrole sticanja finansijskih sredstava. Na 58. zasjedanju Grupe zemalja za borbu protiv korupcije (GRECO), u Strazburu je decembra 2012. godine, razmatran i usvojen Izveštaj o usaglašenosti za Crnu Goru u okviru III evaluacije, čiji je sastavni dio i tema „Transparentnost finansiranja političkih partija“. U navedenom izvještaju, između ostalog, stoji da Zakon o finansiranju političkih partija, zajedno sa propisima za njegovu primjenu, predstavlja pozitivan korak za bolje obezbjeđenje transparentnosti, kontrole i odgovornosti u oblasti finansiranja političkih partija.

Istim se ukazuje da se mogu preduzeti dodatne mjere na jačanju unutrašnje discipline političkih partija, regulisanju korišćenja javnih sredstava tokom izbornog perioda i proširenju odredbi o sankcijama. Ministarstvo finansija je, februara tekuće godine, formiralo Radnu grupu za izradu Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju političkih partija, u čijem radu će, osim predstavnika Ministarstva finansija, učestvovati i predstavnici: Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova, Državne revizorske institucije, Državne izborne komisije i Uprave za antikorupcijsku inicijativu. Obaveza donošenja izmjena i dopuna ovog zakona proizilazi i iz Programa rada Vlade za 2013. godinu, i predviđeno je da iste budu usvojene u I kvartalu ove godine. Izmjene i dopune će se, između ostalog, odnositi i na razgraničavanje nadležnosti institucija kada je u pitanju nadzor i kontrola finansiranja izbornih kampanja, kao i na regulisanje okvira i mehanizama izricanja sankcija u cilju poboljšanja djelotvornosti istih..."

25.02.2013. godine - Seminar na temu "Prvi nivo kontrole za IPA Jadranski prekogranični program"

Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), u saradnji sa Upravom za kadrove i njemačkim konsultantskim kućama, GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) i IEP (Institute für Europäische Politik), organizovao je dvodnevni seminar, 25. i 26. februara tekuće godine, u prostorijama Ministarstva održivog razvoja i turizma i Uprave za kadrove. Seminar na temu „Prvi nivo kontrole za IPA Jadranski prekogranični program“ predstavlja nastavak saradnje pomenutih institucija i početak novog, trećeg ciklusa obuka u okviru programa "Evropske integracije jugoistočne Evrope", koji je dio Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Osnovni cilj seminara odnosi se na upoznavanje učesnika sa pojmom prvog nivoa kontrole, budžetskim stavkama koje se prijavljuju, ali i sa prihvatljivim i neprihvatljivim troškovima u programi-

ma prekogranične saradnje. Predavanja na seminaru ima gospođa Daniela Tomašević, rukovodilac Sektora za teritorijalnu saradnju hrvatskog Ministarstva regionalnog razvoja i EU fondova. Isto tako, kratku prezentaciju na temu crnogorskih iskustava i izazova sa prvim nivoom kontrole, održala je Tamara Marković, predstavnica crnogorske Kancelarije prvog nivoa kontrole, koja radi u okviru Ministarstva finansija. Osim predstavnika Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) i Ministarstva vanjskih poslova i EU integracija, seminaru prisustvuju i predstavnici crnogorskih institucija – korisnika projekata u okviru IPA Jadranskog programa, čiji su projekti odobreni u okviru prvog i drugog poziva za dostavljanje projekata.

01.03.2013. godine - I u februaru nastavljen trend rasta budžetskih prihoda - Prihodi premašili plan i prošlogodišnje ostvarenje

Realizacija paketa mjera fiskalnog prilagođavanja, usvojenog krajem prošle godine, i snažna kampanja vezana za intenziviranje borbe protiv sive ekonomije daju pozitivne rezultate, u prvom redu, u vidu bolje naplate javnih prihoda. Prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, prihodi Budžeta Crne Gore u periodu od 01.01.-28.02.2013. godine ostvareni su u iznosu od 129,4 miliona eura, što, u odnosu na ostvarenje prihoda u istom periodu prošle godine, predstavlja rast od 11,1%. U nominalnom iznosu, prihodi Budžeta su veći za skoro 13 miliona eura u prva dva mjeseca 2013. u odnosu na uporedni period prošle godine. Najveći doprinos rastu zabilježen je kod prihoda od poreza na dodatu vrijednost koji su, za prva dva mjeseca 2013. godine, naplaćeni u iznosu od skoro 50 miliona eura, što je, u odnosu na plan, više za 11,3%, a u odnosu na isti period prošle godine za skoro 17%. U nominalnom iznosu, u periodu od 01.01. do 28.02. tekuće godine, naplaćeno je 7 miliona eura više prihoda po osnovu poreza na dodatu vrijednost, u odnosu na isti period prošle godine. Veće ostvarenje u odnosu na prošlu godinu zabilježeno je i kod direktnih prihoda (prihoda od poreza na dohodak i ukupnih doprinosa), koji su realizovani u iznosu od 48,8 miliona eura, što predstavlja rast od 14% u odnosu na isti period prošle godine.

04.03.2013. godine - Usvojen Akcioni plan za borbu protiv sive ekonomije - Konkretizacija aktivnosti kroz otpočinjavanje rada potkomisija

4. marta je održana druga sjednica Komisije za suzbijanje sive ekonomije, kojom je predsjedavao ministar finansija i predsjednik ovog tijela, dr Radoje

Žugić. Na početku sjednice je konstatovano da su intenziviranje kontrola u prethodnom periodu i snažna kampanja zagovaranja potrebe suzbijanja sive ekonomije dali značajne rezultate. Svi članovi Komisije izrazili su zadovoljstvo dosadašnjim efektima, kao i spremnost da daju puni doprinos nastavku zabilježenih, pozitivnih trendova. U tom smislu, opredjeljenje Komisije ostaje nulta stopa tolerancije na sivu ekonomiju, uz poštovanje principa neselektivnosti i pune transparentnosti i rigorozne kaznene mjere, čiji cilj nije usmjeren na prihodnu stranu Budžeta, već na suzbijanje neformalne ekonomije i neloyalne konkurencije koja podriva realni sektor. Glavna tema sastanka je bilo razmatranje predloga Akcionog plana za borbu protiv sive ekonomije koga je, na osnovu sugestija i inputa svih institucija čiji su predstavnici članovi Komisije, pripremio Ministarstvo finansija. Nakon konstruktivne i sadržajne diskusije, usvojen je Akcioni plan koji će, u skladu sa Programom rada Vlade, do kraja prvog kvartala, biti upućen Vladi, na razmatranje i usvajanje. U Akcionom planu su definisane aktivnosti usmjerene na oblasti koje karakteriše najveći stepen percepcije sive ekonomije, i to: tržište rada, promet akciznih proizvoda i plaćanje PDV-a kroz izdavanje fiskalnih računa. Poseban dio Akcionog plana čine aktivnosti usmjerene na smanjenje poreskog i carinskog duga i suzbijanje ostalih oblika sive ekonomije. Akcionim planom su, osim strukture svih aktivnosti, precizirane institucije zadužene za njihovu implementaciju i odgovorna lica u njima, rokovi za realizaciju, kao i rokove za informisanje, kroz postignute efekte. U cilju još efikasnijeg rada i operativnog sprovođenja definisanih aktivnosti, dogovoreno je da potkomisije, formirane na prošloj sjednici Komisije, u najkraćem roku, započnu sa radom. Jedan od važnih segmenata o kojima je danas bilo riječi je neformalno tržište rada koje, na kratak rok, smanjuje finansijski teret za poslodavca, ali proizvodi neloyalnu konkurenciju, posebno za ona preduzeća čija se konkurentnost zasniva na cjenovnim inputima. „Ovom pitanju moramo se posebno i ozbiljno posvetiti, jer izbjegavanje plaćanja prihoda na zarade povećava pritisak na budžet, ali i na kompanije u formalnoj ekonomiji, i stvara dodatni teret u servisiranju javnog duga koji opet, u konačnom, plaćaju uredni poreski obveznici“, istakao je ministar Žugić. Članovi Komisije su saglasni da započete aktivnosti ne smiju izgubiti na intenzitetu, posebno u svijetlu činjenice da se približava turistička sezona, tokom koje je povećan rizik od raznih oblika poslovanja van formalnih okvira. Stoga će, kao poseban element

Akcionog plana, u narednih nekoliko sedmica, biti pripremljen set mjera čija će realizacija pospješiti efikasnije djelovanje inspeksijskih organa u domenu suzbijanja neformalne ekonomije, što će, istovremeno, unaprijediti poslovni ambijent za turističke privrednike koji uredno posluju i doprinose poboljšanju turističke ponude.

Na Komisiji je predloženo da se formira tzv. bijela lista kompanija, koja će uključivati ona preduzeća koja su dominantno oprećena neformalnom ekonomijom i koja, sa druge strane, kroz uredno i redovno poslovanje, značajno doprinose održivosti javnih finansija. U narednoj iteraciji se planira razmatranje mogućnosti iznalaženja novih fiskalnih podsticaja za kompanije koje se nađu na pomenutoj listi. Zaključeno je da glavno obilježje borbe protiv sive ekonomije mora biti kontinuitet, jer je riječ o procesu koji će u narednom periodu sve više jačati, sa ciljem svođenja sive ekonomije na nivo koji neće ugrožavati zdrav dio ekonomije (lojalnu ekonomiju), niti praviti dodatni teret javnim finansijama.

2012
GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

14.03.2013. godine - Ministarstvo finansija objavilo Godišnji izvještaj za 2012. godinu

20.03.2013. godine - Najavljene intenzivnije kontrole na tržištu rada

U Ministarstvu finansija je održan sastanak operativnog tima, koji je u okviru Komisije za suzbijanje

sive ekonomije, zadužen za borbu protiv sivog tržišta rada. Sastankom je predsjedavao Zoran Jelić, poslanik u Skupštini Crne Gore i koordinator Tima. Na sastanku se diskutovalo o evidentiranim problemima na tržištu rada i modelima njihovog prevazilaženja. Kako je istakao g-din Jelić, podatak da je u prva dva mjeseca ove godine, u odnosu na isti period 2012. povećan broj izdatih radnih dozvola za 200%, može da ukaže na nepravilnosti u dijelu plaćanja javnih prihoda na zarade, te da je stoga neophodno izvršiti kontrole poslodavaca kojima su izdate radne dozvole. Zaključeno je da inspeksijske aktivnosti moraju biti dodatno intenzivirane, posebno u svijetlu činjenice da se približava turistička sezona, tokom koje je, kako pokazuje iskustvo, povećan rizik od raznih pojavljivanja sive ekonomije na tržištu rada. Sektor građevinarstva označen je kao posebno rizičan, pa je dogovorena priprema i sprovođenje plana kontrola gradilišta u Crnoj Gori. Fokus pažnje inspeksijskih organa biće, u prvoj fazi, osim na građevinski sektor, usmjeren i na sektor maloprodaje. Članovi Tima iznijeli su inicijativu da se izvrše izmjene regulatornog okvira koje bi omogućile da se cjelokupni postupak za dobijanje radne dozvole sprovodi na jednom mjestu (u Ministarstvu unutrašnjih poslova), što bi, sa jedne strane, pojednostavilo proceduru dobijanja radnih dozvola, a sa druge, omogućilo efikasniju kontrolu poslodavaca.

26.03.2013. godine - Delegacija Crne Gore, u periodu od 18. do 22. marta, boravila u studijskoj posjeti hrvatskim institucijama

Delegacija Crne Gore, sačinjena od predstavnika Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći Ministarstva finansija, Jedinica za implementaciju projekata resornih ministarstava i opština, koji su uspješno prošli niz obuka, na temu "Decentralizovano upravljanje IPA sredstvima", od 18. do 22. marta, boravila je u studijskoj posjeti hrvatskim institucijama, u Zagrebu. U okviru navedene posjete, delegaciju su ugostili predstavnici Središnje agencije za finansiranje i ugovaranje (SAFU), koja je

odgovorna za ukupan budžet, raspisivanje tendera, zatim ugovaranje, plaćanja, računovodstvo i, na kraju, finansijsko izvještavanje o svim aspektima nabavki, u kontekstu decentralizovanog upravljanja EU finansiranih programa u Hrvatskoj, kao i Ministarstva regionalnog razvoja i EU fondova, institucije odgovorne za sveukupnu koordinaciju fondova EU u Republici Hrvatskoj, koja ima ulogu uspostavljanja sistema upravljanja i kontrole, pružanje obuka, pripremu strateških dokumenata i programiranje, kao i ukupan monitoring i evaluaciju njihovog sprovođenja. Praktična dimenzija studijske posjete obuhvatila je posjetu Istri, u kojoj se veoma uspješno implementira niz prekograničnih projekata, u okviru IPA komponente II, I koji predstavljaju primjere održivosti i uspješne iskorišćenosti evropskih sredstava, a mogu biti i dobra osnova za buduće projekte u Crnoj Gori, kojima će naše institucije samostalno upravljati. Cilj studijske posjete je razmjena iskustava iz oblasti decentralizovanog upravljanja sredstvima EU, sa kolegama iz Hrvatske, kao i jačanje kapaciteta crnogorske administracije, koja se bavi EU fondovima.

26.03.2013. godine – Održan seminar na temu „Pripreme aktivnosti za uspostavljanje decentralizovanog upravljanja IPA sredstvima u Crnoj Gori“

U prostorijama Ministarstva održivog razvoja i turizma, održan seminar na temu „Pripreme aktivnosti za uspostavljanje decentralizovanog upravljanja IPA sredstvima u Crnoj Gori“. Seminar predstavlja nastavak obuke zaposlenih u tijelima koja čine operativne strukture za IPA komponente I-IV, koju, u cilju jačanja kapaciteta za samostalno upravljanje IPA sredstvima, u kontinuitetu pruža i organizuje Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći. Osnovni cilj seminara bio je bliže upoznavanje operativnih struktura sa procesom i fazama u decentralizovanom upravljanju, značajem upravljanja ljudskim resursima, kao i horizontalnim pitanjima koja obuhvataju izvještavanje o nepravilnostima i

upravljanje rizicima, kada su pretpristupna sredstva u pitanju.

29.03.2013. godine – Evropskoj komisiji prosljeđena dokumentacija za uspostavljanje decentralizovanog sistema upravljanja IPA komponentama III i IV

Ministarstvo finansija (Nacionalni fond) je u skladu sa obavezama predviđenim akcionim planom, Evropskoj komisiji prosljedilo set dokumentacije neophodne za uspostavljanje decentralizovanog sistema upravljanja IPA komponentama III (Regionalni razvoj) i IV (Razvoj ljudski resursa). Dokumentacija se sastoji od podzakonskih akata, Priručnika o procedurama rada svih tijela uključenih u navedene komponente i dokumenata čija izrada je neophodna u cilju zadovoljenja unaprijed definisanih zahtjeva Evropske komisije. Dostavljanje akreditacionog paketa Evropskoj komisiji predstavlja finalizaciju jedne od najznačajnijih faza u ovom procesu kojom se potvrđuje kapacitet nacionalnih vlasti da u potpunosti ispune akreditacione kriterijume definisane u IPA regulativi, čime se pokazuje spremnost nacionalnih institucija da preuzmu odgovornost i samostalno upravljaju sredstvima iz fondova EU namijenjenih za regionalni razvoj i razvoj ljudskih resursa. Naredni korak u ovom procesu biće dolazak revizora Evropske komisije koji će, na licu mjesta, procijeniti uspostavljeni institucionalni i pravni okvir koji je razvijen u cilju prenošenja upravljanja pretpristupnim fondovima sa Evropske komisije na crnogorske institucije tj. samostalno programiranje, ugovaranje i finansiranje, kao i monitoring navedenih fondova.

Ivona Mihajlović,
asistent portparola

Opšti uslovi plaćanja u skladu sa EU pravilima, za ugovore finansirane iz IPA sredstava

Mr Žana Jovanović

Korišćenje finansijskih sredstava Evropske unije (EU) podrazumijeva poštovanje pravila, kao i uspostavljanje procedura u skladu sa zahtjevima EU. Dodjeljivanje finansijskih sredstava obezbijeduje se kroz projekte, odnosno ugovore o uslugama, nabavci robe, radovima, okvirne ugovore, tvininge i donacije. S tim u vezi, uslovi plaćanja za ugovore finansirane iz IPA sredstava razlikuju se u zavisnosti od vrste ugovora, pri čemu se uzimaju u obzir EU pravila, propisana Praktičnim vodičem za procedure sklapanja ugovora za spoljne aktivnosti Evropske Zajednice (Practical Guide to contract procedures for European Union external actions, odnosno PRAG)¹, Uputstvom za Okvirne ugovore za korisnike (Guidelines of the Framework contract beneficiaries)² i Uputstvom za Twining ugovore (Institution building in the framework of European Union policies - Common Twinning Manual)³. Na osnovu potpisanih Finansijskih sporazuma, kojim se finansijska sredstva namijenjena instrumentom odobravaju državi u cilju sprovođenja nekog programa ili aktivnosti, najveći dio sredstava se raspodjeljuje u okviru ugovora o uslugama (usluge konsultanata i eksperata), zatim ugovora o radovima (izgradnja infrastrukturnih objekata) i ugovora o nabavci roba, kao i ugovora o dodjeli donacija.

Ugovori o uslugama (Service contracts)

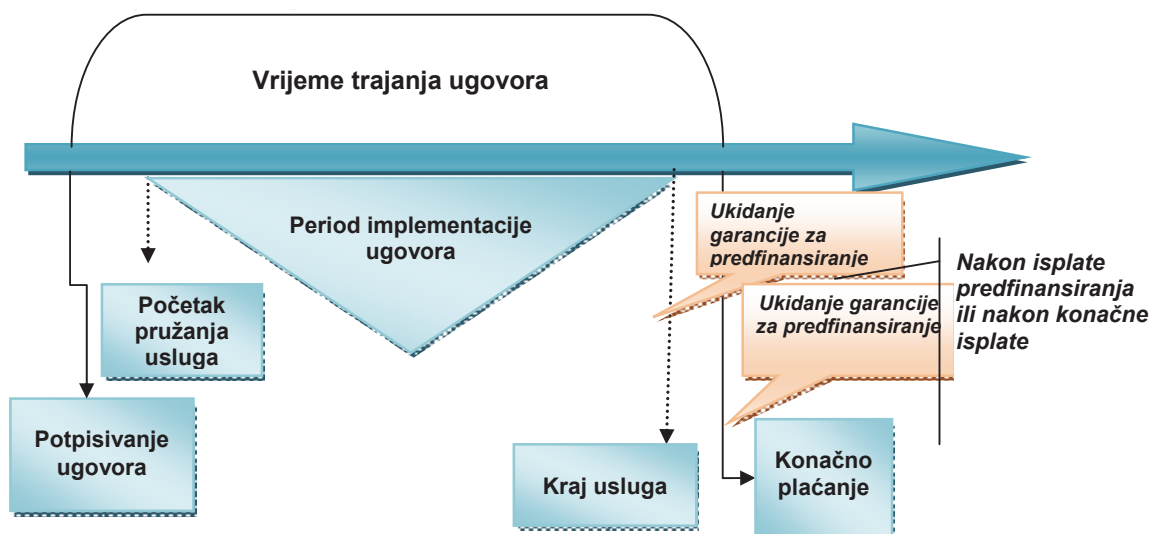
Ugovori o uslugama predstavljaju tehničku ili ekonomsku pomoć koja se realizuju kroz dvije vrste ugovora, i to: ugovor o tehničkoj pomoći (Technical assistance) i ugovor o izradi studija (Study contract). S tim u vezi, ugovori o tehničkoj pomoći koriste se u onom slučaju kada je neophodno pružiti savjetodavnu ulogu u smislu rukovođenja ili nadgledanja projekta, kao i obezbijediti eksperte za pružanje određene usluge. S druge strane, ugovori o izradi studija podrazumijevaju obezbjeđivanje „finalnog proizvoda“, odnosno izradu studije koja je definisana ugovorom (npr. studija za identifikaciju i pripremu projekata, studija o izvodljivosti, pripremna studija za projekte itd.). Navedene ugovore moguće je zaključiti na bazi nadoknade (tzv. fee-based contract) ili globalne cijene (tzv. global price contract). To znači da su usluge kod ugovora na bazi nadoknade obezbijeđene na bazi fiksnih nadoknada za svaki dan koji eksperti odrade i plaćanje će se izvršiti samo za one usluge na kojima je ekspert aktivno radio i koje je realizovao. Nadalje, usluge kod ugovora sa globalnom cijenom pružaju se na osnovu postizanja sveukupnog cilja ugovora, odnosno plaćanje će se izvršiti u potpunosti ili djelimično, na osnovu unaprijed definisanog „finalnog proizvoda“ i njegove cijene.

1 - PRAG pravilima definiše se način sprovođenja postupka javnih nabavki, od početnih koraka, do dodjele ugovora. PRAG je prvi put objavljen 1. februara 2006. Godine (<http://ec.europa.eu/europeaid/prag/document.do?locale=en>)

2 - http://ec.europa.eu/europeaid/work/framework-contract/beneficiaries-2009/index_en.htm

3 - http://ec.europa.eu/enlargement/tenders/twinning/index_en.htm

Slika 1: Ugovori o uslugama

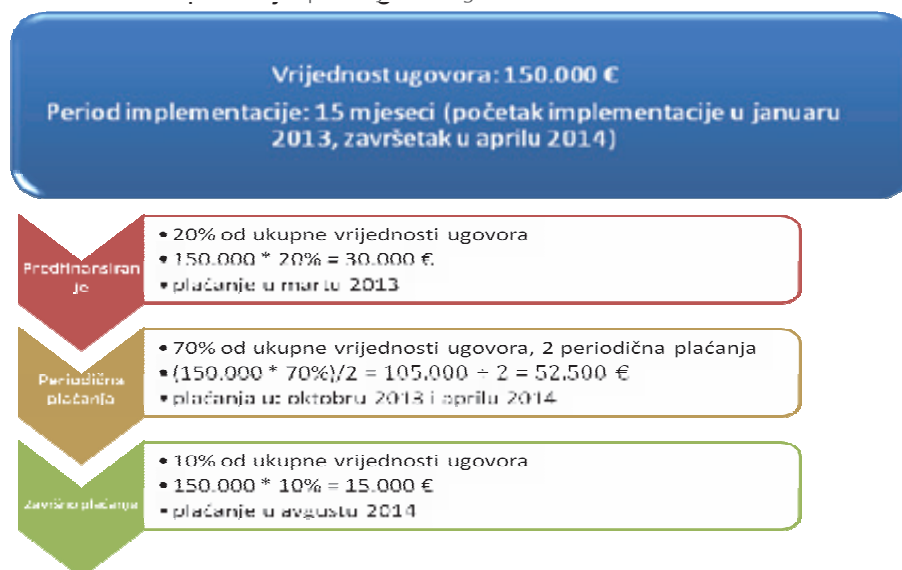

Izvor: Manuals of Procedures for IPA, Chapter „ Financial Management“, version: July 2012, Ministry of Finance (Sector for Finance and Contracting of the EU Assistance Funds)

Plaćanja za ugovore o uslugama na bazi nadoknade vrše se kroz tri faze:

- Faza 1 (predfinansiranje) – nakon potpisivanja ugovora, tj. početka njegove implementacije, izvršiće se uplata predfinansiranja u iznosu do 20% ukupne vrijednosti ugovora;
- Faza 2 (periodična plaćanja) – u toku implementacije ugovora, moguća su šestomjesečna, periodična plaćanja, ukoliko su predviđena samim ugovorom, odnosno Posebnim uslovima ugovora;
- Faza 3 (konačno plaćanje) – iznosi najmanje 10% ukupne vrijednosti ugovora, a predstavlja razliku između ukupne vrijednosti ugovora i iznosa koji su već uplaćeni.

Slika 2: Faze plaćanja kod ugovora na bazi nadoknade

U zavisnosti od dužine trajanja ugovora (manje od 2 godine ili više od 2 godine), plaćanja za ugovore o uslugama sa globalnom cijenom vrše se kroz dvije, odnosno tri faze:

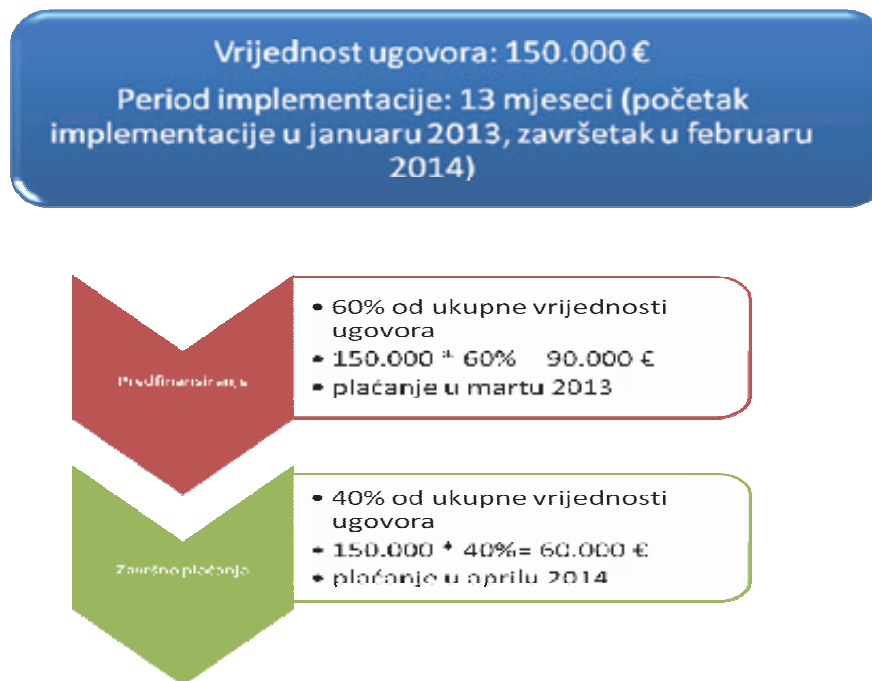
- Faza 1 (predfinansiranje) – karakteristično je za sve ugovore, bez obzira na dužinu trajanja, i iznosi do 40% ukupne vrijednosti ugovora;
- Faza 2 (periodična plaćanja) – karakteristična su za ugovore sa dužinom trajanja više od 2 godine, i biće izvršena na svakih 12 mjeseci u toku trajanja ugovora;
- Faza 3 (konačno plaćanje) – karakteristično je za sve ugovore, bez obzira na dužinu trajanja, i iznosi najmanje 10% ukupne vrijednosti ugovora, a predstavlja razliku između ukupne vrijednosti ugovora i iznosa koji su već uplaćeni.

Okvirni ugovori (Framework contracts)

Okvirni ugovori, čija je vrijednost veća od 20.000 eura, a manja od 300.00 eura, predstavljaju posebnu vrstu ugovora o uslugama. Naime, oni predstavljaju instrument za brzo i transparentno angažovanje eksperata u cilju pružanja određene usluge. Kroz okvirne ugovore moguće je finansirati usluge kroz 12 različitih oblasti, koje predstavljaju tzv. lotove⁴. S tim u vezi, 11 lotova odnosi se na specifične oblasti, a jedan (lot 5) predstavlja logističku podršku. Ovo je važno iz razloga što se visina plaćanja određuje na osnovu lotova, odnosno za sve lotove, osim za lot 5, postoji ista dinamika plaćanja. S tim u vezi, postoje tri faze plaćanja:

- Faza 1 (predfinansiranje) – iznosi do 60% ukupne vrijednosti ugovora (80% za lot 5);
- Faza 2 (periodična plaćanja) – moguća su šestomjesečna, periodična plaćanja, ukoliko su predviđena samim ugovorom, odnosno Posebnim uslovima ugovora;
- Faza 3 (konačno plaćanje) – predstavlja razliku između ukupne vrijednosti ugovora i iznosa koji su već uplaćeni.

Slika 3: Faze plaćanja kod okvirnih ugovora (za sve lotove, osim za lot 5)

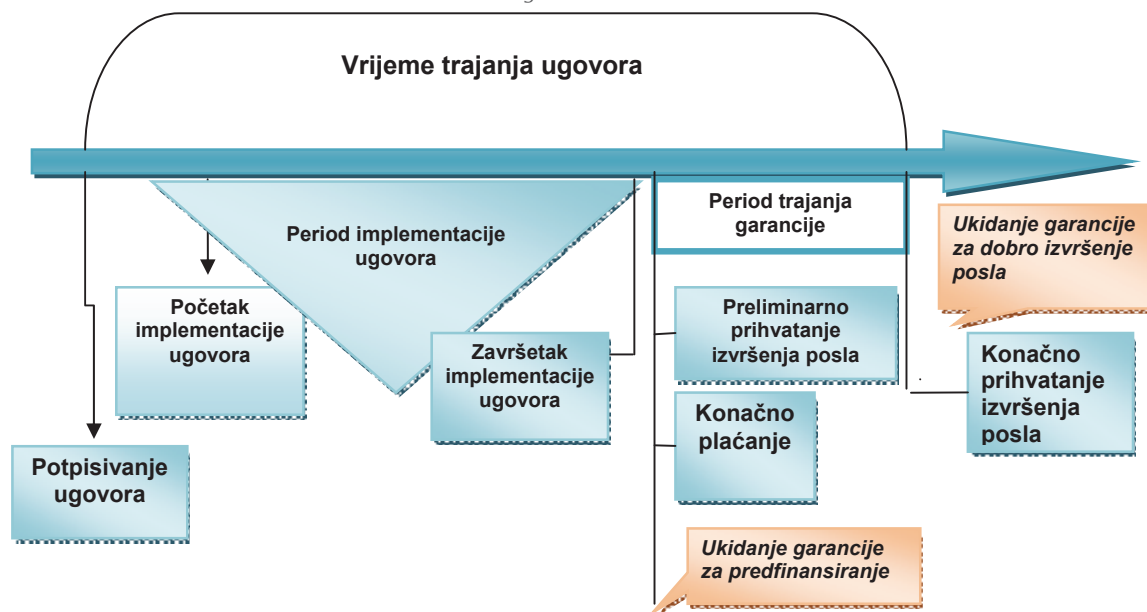

⁴ Lot 1: Ruralni razvoj; Lot 2: Saobraćaj i infrastruktura; Lot 3: Telekomunikacija i informaciono tehnologija; Lot 4: Energetska i nuklearna sigurnost; Lot 5: Konferencije; Lot 6: Životna sredina; Lot 7: Vlada i unutrašnji poslovi; Lot 8: Zdravstvo; Lot 9: Kultura, obrazovanje, zaposlenost i socijalna inkluzija; Lot 10: Tržište, standard i privatni sector; Lot 11: Makroekonomija, statistika i javne finansija; Lot 12: Humanitarna pomoć, krizni menadžment i post-krizna podrška

Ugovori o nabavci robe (Supply contracts)

Kupovina određene robe, uređenje zemljišta, instalacija proizvoda i sl., predstavlja ugovore o nabavci robe. Osim navedenog, ovi ugovori mogu se zaključiti za lizing ili najam robe bez opcije za kupovinu, kao i kupovinu robe na otplatu.

Slika 4: Ugovori o nabavci robe

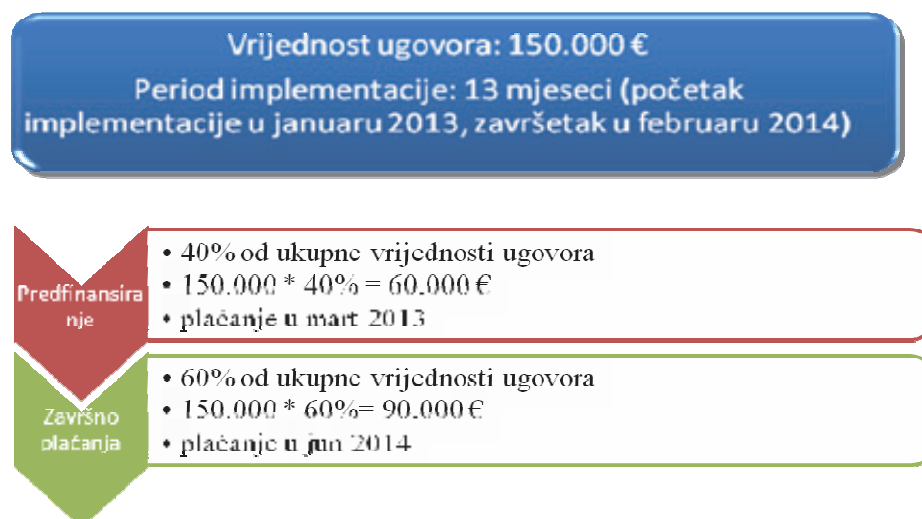

Izvor: Manuals of Procedures for IPA, Chapter „ Financial Management“, version: July 2012, Ministry of Finance (Sector for Finance and Contracting of the EU Assistance Funds)

Kod ugovora o nabavci robe plaćanje se vrši kroz dvije faze:

- Faza 1 (prefinansiranje) – iznosi 40% ukupne vrijednosti ugovora;
- Faza 2 (konačno plaćanje) – iznosi 60% ukupne vrijednosti ugovora.

Slika 5: Faze plaćanja kod ugovora o nabavci robe

Kada je riječ o ugovorima o nabavci robe, postoji niz uslova koji moraju biti ispoštovani u cilju izvršenja plaćanja. Naime, uz potpisani ugovor, neophodno je dostaviti garanciju za dobro izvršenje posla, kao potvrdu da je roba koja je predmet ugovora nova i nekorisćena. Pored garancije, specifičnost ovih ugovora jeste tzv. privremeno prihvatanje (Provisional Acceptance) nakon završetka implementacije ugovora, koje podrazumijeva da je roba isporučena i instalirana u skladu sa ugovorom, odnosno stavljena u operativno stanje u skladu sa tehničkom specifikacijom ugovora o nabavci robe. Takođe, ugovor o nabavci robe smatra se da je u potpunosti završen nakon tzv. konačnog prihvatanja (Final Acceptance), kao potvrde da su svi nedostaci i oštećenja na robi, ukoliko ih je bilo, otklonjeni u skladu sa garancijom za dobro izvršenje posla⁵.

Na kraju, značajno je napomenuti da uslovi plaćanja koje propisuje Evropska komisija nijesu fleksibilni, već su zahtjevni i kao takvi moraju se striktno poštovati, uzimajući u obzir da se izdvajaju značajna sredstva iz zajedničkog budžeta, sa ciljem postizanja balansiranog i održivog razvoja i solidarnosti među zemljama članicama EU, odnosno zemalja koje su kandidatkinje za članstvo. Stoga crnogorska administracija mora nastojati da maksimalno iskoristi ponuđenu finansijsku pomoć EU, tj. da osigura efikasno i efektivno trošenje sredstava, kako bi bio zadovoljen osnovni princip zdravog finansijskog upravljanja IPA sredstvima. Među važnijim razlozima je direktna finansijska korist koja se može ostvariti u budućnosti za Crnu Goru, imajući u vidu da neki ugovori o uslugama prelaze 500.000eura, a određeni ugovori o nabavci robe prelaze 650.000 eura.

Mr Žana Jovanović,
samostalni savjetnik III
Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći

⁵ Garancija za dobro izvršenje posla se izdaje obično za period od godinu dana nakon završetka implementacije ugovora, što je definisano samim ugovorom, i tek nakon isteka iste, tj. nakon isteka vremena za koje ona važi, izdaje se Potvrda o konačnom prihvatanju.

TRŽIŠTE LIZINGA U CRNOJ GORI

- Izvještaj za 2012. godinu -

Mr Jelena Jovetić

UVOD

Pokazatelji na tržištu lizinga u Crnoj Gori u godinama nakon 2009. godine ukazuju na pad poslovne aktivnosti i smanjenje sklopljenih ugovora u poređenju sa impresivnim rezultatima tokom perioda 2006–2008. godine. Indikatori poslovanja lizing kuća i za 2012. godinu ukazuju na blagi pad plasmana, kao i vrijednosti ugovorenih lizing poslova.

Regulatorni okvir za poslovanje lizing kompanija u Crnoj Gori, koji je utvrđen 2005. godine, nije bio predmet izmjena tokom 2012. godine. U pogledu poslovne politike lizing kuća, može se konstatovati da je na tržištu zadržana opreznost u odobravanju novih plasmana. Istovremeno, usljed problema nelikvidnosti određenih privrednih subjekata na tržištu, pružaoci lizinga podržavali su samo klijente sa dokazanim bonitetom, što je nastavak iste poslovne politike iz 2011. godine.

Učesnici na tržištu

Stanje na tržištu u pogledu broja pružalaca, vrste i tipa usluga u 2012. godini ostalo je nepromijenjeno. Lizing uslugama u Crnoj Gori prethodne godine bavile su se četiri lizing kuće, sa svojstvom pravnog lica i dvije banke: S-Leasing, Porsche Leasing, NLB Leasing i Hypo Alpe Adria banka. Takođe, Hypo Alpe Adria Leasing kao društvo registrovano za obavljanje lizing djelatnosti tokom prethodne godine nije odobravalo nove plasmane, već je vršilo samo naplatu potraživanja po osnovu ranije zaključenih ugovora, kao i Prva banka Crne Gore osnovana 1901. godine¹.

1 - Prva banka Crne Gore osnovana 1901. godine tokom 2010, 2011. i 2012. godine nije bila aktivna na tržištu lizinga u smislu odobravanja novih plasmana, osim naplate potraživanja po osnovu ranije zaključenih ugovora.

Tabela 1: Pregled stanja djelatnosti lizinga u periodu 31. 12. 2011 – 31. 12. 2012. godine

Datum	Broj pružalaca lizinga	Ukupna aktiva* (mil €)	Broj zaposlenih	Broj zaključenih ugovora	Vrijednost zaključenih ugovora (mil €)
31. 12. 2011.	4	172,3	42	1.660	31,3
31. 12. 2012.	4	143,9	47	1.338	19,8

Usluge i finansijskog i operativnog lizinga pružaju Hypo Alpe Adria banka, S-leasing, NLB leasing i Porsche leasing. Sve lizing kompanije direktno ili indirektno su u stranom vlasništvu, osim Prve banke Crne Gore koja je u dominantnom domaćem vlasništvu.

Struktura plasmana

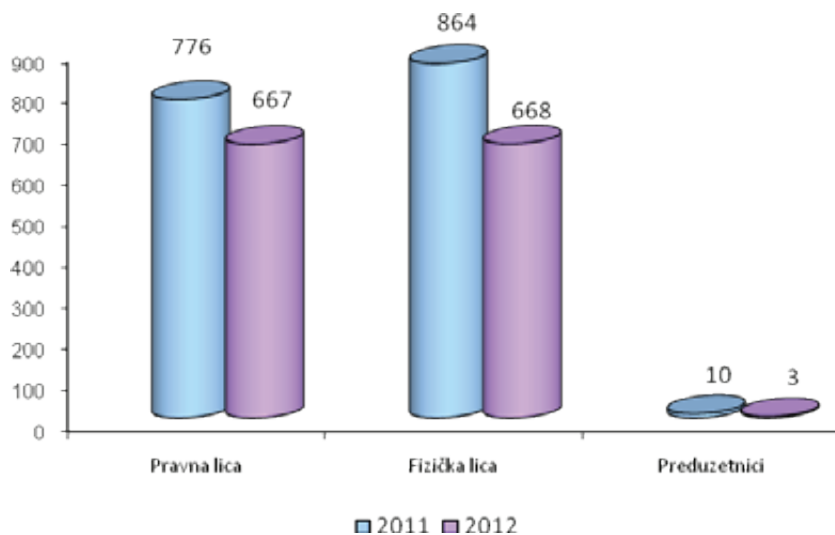
Tokom 2012. godine, na tržištu lizinga zaključeno je ukupno 1.338 novih ugovora ukupne vrijednosti od 19.797.643,01 eura. Na dan 31. decembar 2012. godine, ukupan broj aktivnih ugovora bio je 6.717, čija je vrijednost 145.049.466,49 eura.

Primaoci lizinga

Broj ugovora zaključen tokom 2012. godine predstavlja smanjenje od 19,6% u poređenju sa rezultatima iz 2011. godinom. Vrijednost zaključenih ugovora na kraju 2012. godine iznosila je 19,8 miliona eura, što predstavlja smanjenje za oko 36,8% u poređenju sa istim periodom prethodne godine.

U strukturi korisnika lizinga najveće učešće imaju fizička lica.

Grafik 1: Broj ugovora prema primaocima lizinga

Od ukupnog broja zaključenih ugovora 668 ili oko 58,7% odnosi se na ugovore zaključene sa fizičkim licima, a 667 ili oko 40,7% na ugovore zaključene sa pravnim licima. Ukoliko uporedimo podatke o učešću ugovora zaključenih sa fizičkim licima, odnosno pravnim licima u ukupnom broju ugovora, primjetno je da je politika lizing kuća bila usmjerena diverzifikaciji rizika i osiguranju optimalne strukture klijenata.

* - Podaci o ukupnoj aktivi se odnose na četiri lizing kuće.

Vrijednost i broj lizing poslova prema vrsti lizinga

U 2012. godini, kao što je bio slučaj i u prethodnim godinama, poslovi finansijskog lizinga imali su značajno učešće u ukupnom broju, kao i vrijednosti zaključenih ugovora.

Tabela 2: Broj i vrijednost zaključenih ugovora po tipu lizinga

Tip lizinga	Ukupno na dan 31. 12. 2011. godine				Ukupno na dan 31. 12. 2012. godine				Stopa rasta (broj) (3)/(1)	Stopa rasta (vrijednost) (4)/(2)
	Broj zaključenih ugovora (1)	%	Vrijednost zaključenih ugovora (2)	%	Broj zaključenih ugovora (3)	%	Vrijednost zaključenih ugovora (4)	%	%	%
Opeartivni lizing	69,00	4,18	1.265.293,93	4,04	41,00	4,18	550.336,41	4,04	-40,58	-56,51
Finansijski lizing	1.581,00	95,82	30.079.253,10	95,96	1.297,00	95,82	19.244.306,60	95,96	-17,96	-36,02
Ukupno:	1.650,00	100,00	31.344.547,03	100,00	1.338	100,00	19.794.643,01	100,00	-18,91	-36,85

Od ukupnog broja zaključenih ugovora oko 95,9% ili 19,2 miliona eura odnosi se na vrijednost finansijskog, a preostalo operativnog lizinga. Važno je napomenuti da su navedene vrijednosti novozaključenih ugovora izražene kao neto vrijednost plasmana, što predstavlja ukupnu vrijednost ugovora umanjenu za vrijednost učešća klijenta.

Predmet lizinga

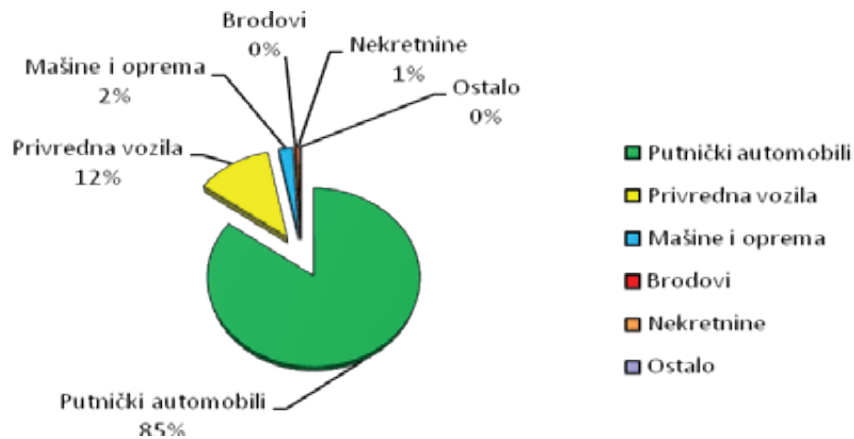
Ako pogledamo strukturu broja ukupno zaključenih ugovora po osnovu predmeta lizinga, kao i prethodnih godina, putnički automobili imaju najveći udio od oko 85% u ukupnom iznosu lizing plasmana.

Tabela 3: Komparativni pregled broja zaključenih ugovora po osnovu predmeta lizinga

Predmet lizinga	Broj ugovora				
	Ukupno 2011. god. (2)	%	Ukupno 2012. god. (2)	%	Stopa rasta (2)/(1)
Putnički automobili	1.428	86,55	1.138	85,05	-20,31
Privredna vozila (kamioni, autobusi i dostavna vozila)	167	10,12	159	11,88	-4,79
Građevinske mašine i oprema	27	1,64	29	2,17	7,41
Brodovi	2	0,12	3	0,22	50,00
Nekretnine	17	1,03	6	0,45	-64,71
Ostalo	9	0,55	3	0,22	-66,67
Ukupno	1.650,00	100,00	1338	100	-18,91

Udio komercijalnih vozila u ukupnom broju zaključenih ugovora je oko 12%, dok je udio građevinskih mašina i opreme oko 2%. U poređenju sa prethodnom godinom, na lizing tržištu zabilježen je blagi pad učešća nekretnina, putničkih automobila, dok kod ostalih kategorija bilježi se rast učešća u ukupnom broju zaključenih ugovora.

Grafik 2: Struktura broja zaključenih ugovora prema predmetu lizinga

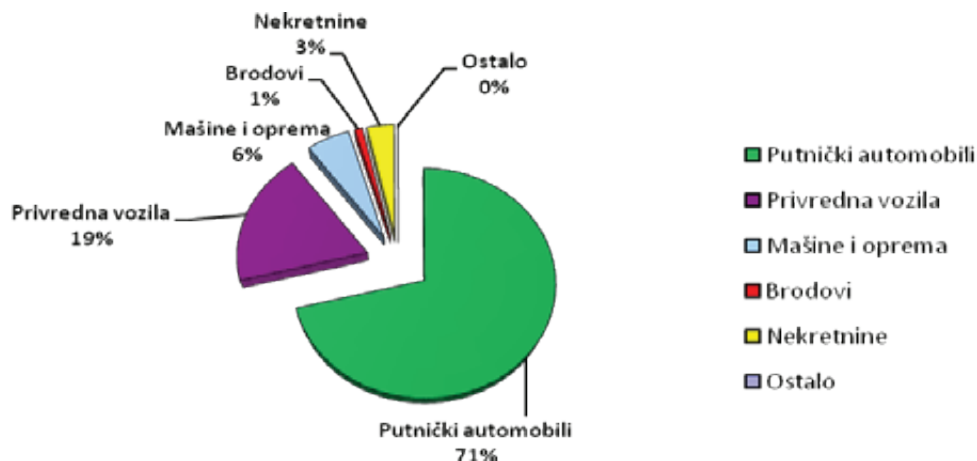
Ukoliko se posmatra struktura vrijednosti zaključenih ugovora prema predmetu lizinga, strukturno učešće je slično kao i u prethodnom primjeru, opet u korist putničkih automobila.

Tabela 4: Uporedni pregled vrijednosti zaključenih ugovora prema predmetu lizinga

Predmet lizinga	Vrijednost ugovora				
	Ukupno 2011. god. (1)	%	Ukupno 2012. god. (2)	%	Stopa rasta (2)/(1)
Putnički automobili	23.351.529,58	74,50	14.081.517,20	71,14	-39,70
Privredna vozila (kamioni, autobusi i dostavna vozila)	4.210.552,45	13,43	3.712.647,24	18,76	-11,83
Građevinske mašine i oprema	1.759.598,29	5,61	1.099.198,85	5,55	-37,53
Brodovi	160.474,24	0,51	197.364,95	1,00	22,99
Nekretnine	1.837.409,21	5,86	686.293,66	3,47	-62,65
Ostalo	24.983,26	0,08	17.620,11	0,09	-29,47
Ukupno	31.344.547,03	100,00	19.794.642,01	100	-36,85

Putnički automobili imaju najveći udio i u ukupnoj vrijednosti ugovora od oko 71,14%, dok su komercijalna vozila zastupljena sa 18,7%, nekretnine imaju udio od oko 3,47%, a lizing građevinskih mašina i opreme oko 5,55%.

Grafik 3: Struktura vrijednosti zaključenih ugovora prema predmetu lizinga

Sektorska struktura

U pogledu sektorske strukture plasmana novozaključenih u 2012. godini dominiraju ugovori u okviru sektora trgovine, zatim građevinarstva, industije i saobraćaja.

Tabela 5. Sektorska struktura novozaključenih ugovora

Sektor	Broj novozaključenih ugovora				
	III kvartal 2012 (1)	%	IV kvartal 2012 (2)	%	Stopa rasta/pada (2)/(1)
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1	0,70	2	1,26	100,00
Građevinarstvo	8	5,63	20	12,58	150,00
Trgovina	43	30,28	57	35,85	32,56
Usluge smještaja i ishrane	13	9,15	8	5,03	-38,46
Saobraćaj	39	27,46	18	11,32	-53,85
Finansijske djelatnosti			2	1,26	
Industrija	4	2,82	19	11,95	375,00
Zdravstvo, obrazovanje i socijalna zaštita	2	1,41	1	0,63	-50,00
Državna uprava	1	0,70	0	0,00	-100,00
Ostali sektori	31	21,83	32	20,13	3,23
Ukupno	142	100	159	100	11,97

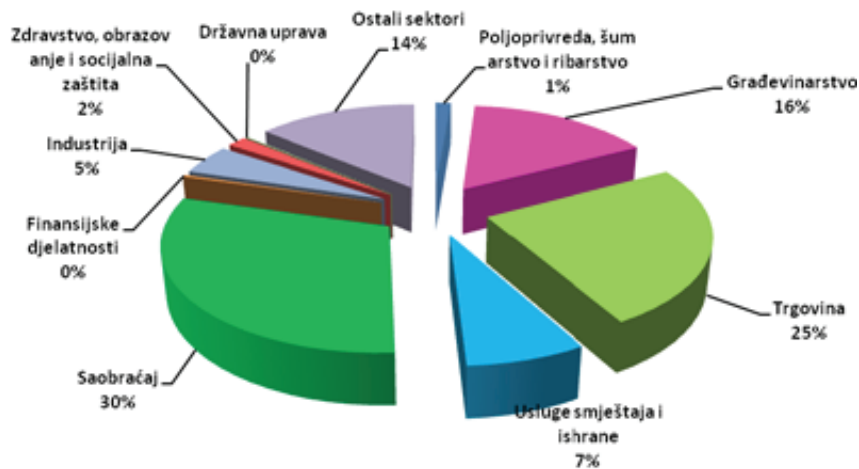
U pogledu sektorske strukture aktivnih plasmana na dan 31. decembar 2012. godine dominiraju ugovori u okviru sektora trgovine (33,17%), saobraćaja (16,8%), građevinarstva (15,02%).

Tabela 6. Sektorska struktura aktivnih plasmana

Sektor	Aktivni plasmani				
	III kvartal 2012 (1)	%	IV kvartal 2012 (2)	%	Stopa rasta/pada (2)/(1)
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	41	1,14	42	1,20	2,44
Građevinarstvo	541	15,01	524	15,02	-3,14
Trgovina	1184	32,85	1157	33,17	-2,28
Usluge smještaja i ishrane	140	3,88	144	4,13	2,86
Saobraćaj	675	18,73	587	16,83	-13,04
Finansijske djelatnosti	39	1,08	38	1,09	-2,56
Industrija	267	7,41	274	7,86	2,62
Zdravstvo, obrazovanje i socijalna zaštita	70	1,94	61	1,75	-12,86
Državna uprava	42	1,17	44	1,26	4,76
Ostali sektori	605	16,79	617	17,69	1,98
Ukupno	3604	100	3488	100	-3,22

Grafik 4 ukazuje na cjelokupnu sektorsku strukturu u pogledu vrijednosti novozaključenih ugovora u 2012. godine.

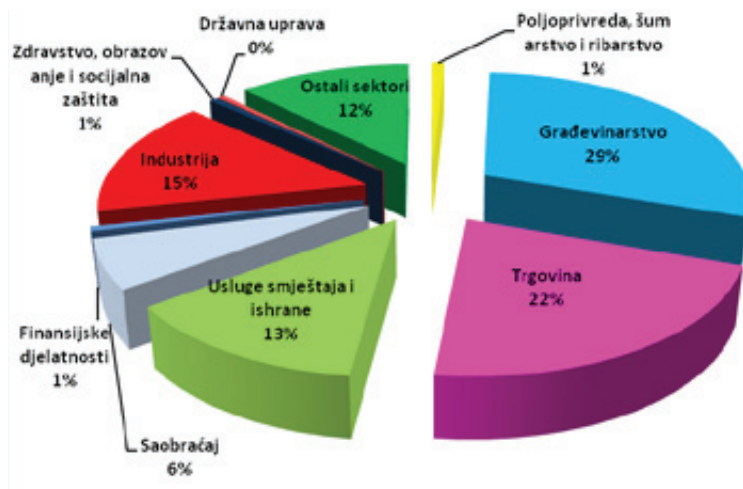
Grafik 4. Struktura vrijednosti novozaključenih ugovora u 2012. godine

U pogledu vrijednosti novozaključenih ugovora prema sektorskoj strukturi, najveće učešće u ukupnoj vrijednosti plasmana imaju saobraćaj (30%), trgovina (25%), građevinarstvo (16%), kao i usluge smještaja i ishrane (7%).

Grafik 5 ukazuje na cjelokupnu sektorsku strukturu u pogledu aktivnih ugovora na dan 31. decembar 2012. godine, sa najznačajnijim učešćem sektora građevinarstva, trgovine, industije, usluga smještaja i ishrane.

Grafik 5. Struktura vrijednosti aktivnih ugovora na dan 31. decembar 2012. godine

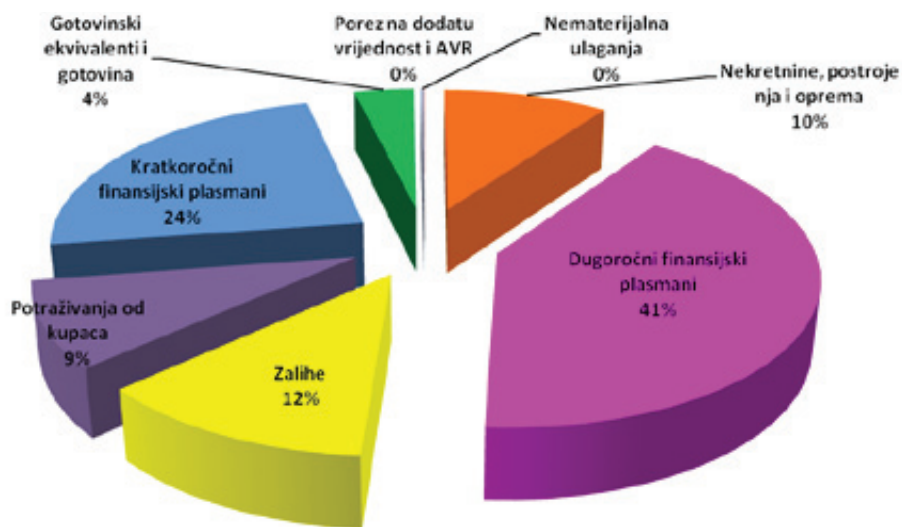
Bilans stanja

Ukupna aktiva četiri lizing kuće na dan 31. decembar 2012. godine iznosila je 143.996.502,53 eura i bila manja za 6,52% u odnosu na 30. septembar 2012. godine, kao i za 16,4% manja u poređenju sa 2011. godinom. Međutim, uporedni podaci aktive sa tržišta lizinga nijesu relevantni, imajući u vidu da se značajan dio bilansne sume agregatnog bilansa tržišta vodi u okviru finansijskih izvještaja pružaoca lizing usluga sa najvećim tržišnim učešćem, Hipo Alpe Adria Banke, koja ispred Hipo Alpe Adria grupe zaključuje nove lizing plasmane.

U strukturi ukupne aktive, neznatno veći udio odnosio se na stalnu imovinu (51%), dok je obrtna imovina učestvovala sa 49%.

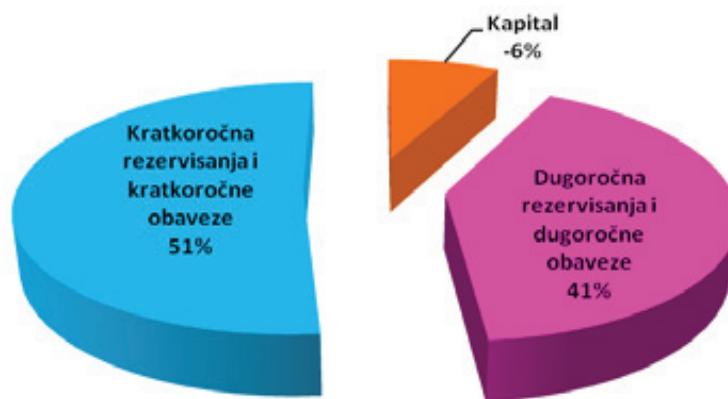
Sa Grafika 6, evidentno je da su dugoročni finansijski plasmani sa 59.159.597,51 eura (41%) najznačajnija stavka aktive, zatim slijede kratkoročni finansijski plasmani sa 33.979.411,12 eura (24%), pa zalihe sa 17.618.011,08 eura (12%), nekretnine postojenja i oprema sa 14.156.492,07 eura (10%), potraživanja od kupaca sa 13.330.234,08 eura (9%), kao i gotovina i gotovinski kvivalentni sa 5.134.154,84 eura (4%).

Grafik 6. Struktura ukupne aktive lizing kuća na dan 31. decembar 2012. godine

U strukturi pasive četiri lizing kuće na dan 31. decembar 2012. godine najveći udio odnosio se na kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze sa 86.782.414,75 eura, odnosno 51%, dok su dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze sa 69.413.541,14 eura, odnosno 41%, dok je kapital imao učešće od -6%. U odnosu na podatke na dan 30. septembar 2012. godine, kapital je zabilježio pad od 35%, dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze za 2,58%, kao i kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze za 5,35%. Navedeni podatak ukazuje da se sredstva za finansiranje lizing poslova orjentišu od kratkoročnih prema dugoročnim izvorima, što obezbjeđuje veći stepen stabilnosti tržišta. Sa druge strane u odnosu na podatke iz 2011. godine, kapital je zabilježio pad od 38%, kao i kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze za 32%, dok su dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze povećane za 32%. Navedeno ukazuje da se pri finansiranju lizing kuće više orjentišu dugoročnim izvorima.

Grafik 7. Struktura ukupne pasive lizing kuća na dan 31. decembar 2012. godine

Bilans uspjeha

Na dan 31. decembar 2012. godine četiri lizing kuće su ostvarile poslovni prihod od 17.956.452,55 eura, finansijski prihod od 3.267.476,23 eura, kao i izrazile prihod od ostalih aktivnosti od 874.299,04 eura. Sa druge strane u istom periodu ostvareni su poslovni rashodi u iznosu od 18.356.423,62 eura, finansijski rashodi od 4.215.814,74 eura, kao i ostali rashodi od 2.187.039,91 eura.

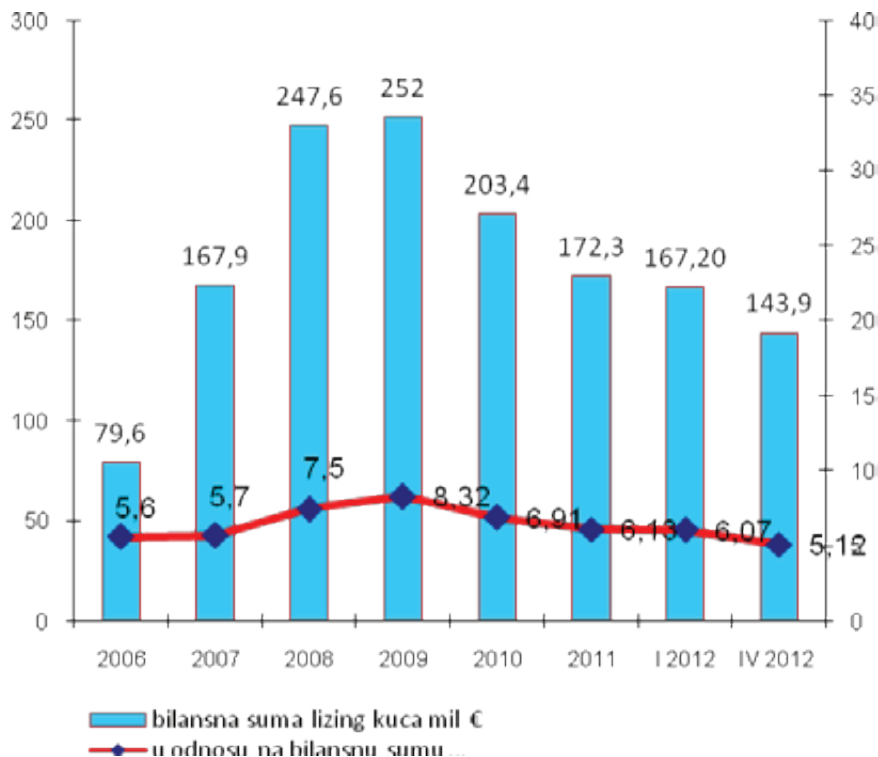
Lizing kuće su na dan 31. decembar 2012. godine iskazale 2.611.763,84 eura neto rezultata, odnosno gubitka na tržištu. Poređenja radi na dan 30. septembar 2012. godine na tržištu lizinga iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 558.237,70 eura. Pozitivan rezultat na kraju posmatranog perioda 2012. godine izrazile su dvije od četiri lizing kuće. U poređenju sa finansijskim rezultatom izraženim na kraju 2011. godine, odnosno gubitkom od -5.210.498 eura, negativan rezultat na kraju 2012. godine je manji za 49,9%.

Istovremeno, potrebno je ukazati da u ukupnom rezultatu bilansa uspjeha, koji daje prihode i rashode lizing kuća, nedostaje dio podataka koji se obračunavaju kroz bilanse banke koja se bavi lizing poslovima, imajući u vidu da Hipo Alpe Adria banka u okviru svog portfolia pruža lizing usluge.

Bilansna suma banaka i davalaca lizinga

Lizing kuće u Crnoj Gori su na dan 31. 12. 2012. godine ostvarili bilansnu sumu u iznosu od 143,9 miliona eura, što predstavlja 5,12% bilansne sume bankarskog sektora.²

Grafik 8. Odnos bilansne sume banaka i lizing kuća (mil. €)

² - Korišten je podatak Centralne banke Crne Gore,

Grafik 8 pokazuje da je bilansna suma lizing kuća u odnosu na bilansnu sumu banaka u 2012. godini zabilježila pad, što je rezultat smanjenja bilanse sume lizinga kuća. Navedeno poređenje nije relevantno za cjelokupno lizing tržište jer dio aktive u okviru lizing poslova Hipo Alpe Adria banke nije obuhvaćen agregatnim bilansom lizing kuća.

Ukoliko se stavi u odnos bilanska suma lizing kuća, sa brutom domaćim proizvodom, onda je relevantni odnos bio 5,26% u 2011. godini, dok je ovaj odnos u 2012. godini 4,39%³.

* * *

Poslovna politika lizing kuća, tokom 2010. i 2011. godine, u velikoj mjeri je bila bazirana na zaključivanje ugovora sa klijentima visokog stepena kreditne sposobnosti što je uticalo na smanjenje izloženosti tržišnim rizicima. Isti princip imale su lizing kuće pri poslovnim odlukama i tokom 2012. godine. Slaba naplata potraživanja dovela je do značajnog povećavanja rezervacija na kraju godine, što je doprinijelo rastu rashodne strane u bilansu uspjeha. Značajno je da usljed računovodstvenih pravila matične inostrane kuće, jedan učesnik na tržištu procjenom rizičnosti potraživanja predvidio je u bilansima značajan nivo rezervacija, što je uticalo na negativan finansijski rezultat sa cjelokupnog tržišta. Posmatrano sa aspekta lizing kompanija, tržište je tokom 2012. godine imalo isti trend kao i tokom prethodne dvije godine u pogledu povećavanja klijenata koji slabije servisiraju obaveze, kao i prisutna nelikvidnost klijenata. Istovremeno, zadržana je restiktivna politka odobravanja plasmana, usljed smanjenog broja klijenata koji svojim bonitetom zadovoljavaju uslove finansiranja.

Rast broja kredibilnih klijenata, kao i efikasnija naplata potraživanja, prioriteta su lizing kuća u narednom periodu, dok će oporavak ekonomske aktivnosti u Crnoj Gori biti direktni uzročnik za rast lizing poslova.

Mr Jelena Jovetić,
samostalni savjetnik I
Sektor za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta

3 - Korišten je podatak Ministarstva finansija o procjenama BDP-a za 2012. godinu.

Računovodstveni sistem Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći

Dragana Nedić

Glavni zadatak računovodstvenog sistema predstavlja praćenje i nadzor svih poslovnih aktivnosti u vezi sa računovodstvenim i finansijskim transakcijama, nastalih tokom realizacije projekata finansiranih iz IPA sredstava, za koje će u decentralizovanom upravljanju biti nadležan Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), kao i da se osiguraju podaci za efikasno finansijsko izvještavanje.

U cilju ispunjavanja zahtjeva koji su propisani IPA Implementacionom regulativom¹, uspostavljen je računovodstveni sistem CFCU-a, kako bi se osiguralo vođenje posebne računovodstvene evidencije, za svaku IPA komponentu, odnosno IPA program, projekat i ugovor. Takav vid evidencije mora biti u skladu sa opšteprihvaćenim računovodstvenim principima, kao i u skladu sa zahtjevima Evropske komisije (EK).

CFCU će koristiti iste račune kao i drugi budžetski korisnici. Međutim, neophodno je uvesti nove račune, kako bi se uspostavio adekvatan računovodstveni sistem, odnosno kako bi se obezbijedio dokaz u vezi sa finansijskim sporazumima, potraživanjima od Nacionalnog fonda i ugovarača/korisnika, kao i obavezama prema Nacionalnom fondu i ugovaračima/korisnicima na obračunskoj osnovi.

Kako bi svi zahtjevi bili ispunjeni, računovodstvene transakcije koje se odnose na finansijsku pomoć Evropske komisije i kofinansiranje obavljaće se u računovodstvenom softveru, a zasnivaće se na dvojnoj, analitičkoj i obračunskoj osnovi računovodstvenog sistema. S tim u vezi, u dvojnomo računovodstvu promjene se paralelno prikazuju u poslovnim knjigama, odnosno zbirno-sintetički u finansijskom knjigovodstvu i detaljno-analitički u analitičkom knjigovodstvu. S druge strane, analitička evidencija se organizuje u skladu sa utvrđenim kontnim planom i potrebama CFCU-a kao Implementacione agencije, koja mora biti usklađena sa sintetičkom evidencijom, tj. sa Glavnom knjigom, koja predstavlja sveobuhvatnu evidenciju svih poslovnih događaja koji ispunjavaju uslove da budu knjigovodstveni. Na kraju, obračunska osnova računovodstvenog sistema podrazumijeva da se prihodi priznaju kada su stvarno nastali, a rashodi onda kada nastane poslovni događaj, tj. obaveza u izvještajnom razdoblju, a ne samo kada se gotovina ili njen ekvivalent primi ili isplati.

¹ - Regulativa Evropske komisije (EC) br. 718/2007, od 12. juna 2007. godine, o sprovođenju Regulative Savjeta (EC) br.1085/2006 o uspostavljanju Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA).

Računovodstvene procedure u CFCU-u uključuju detaljnu evidenciju svih finansijskih transakcija, između ostalih:

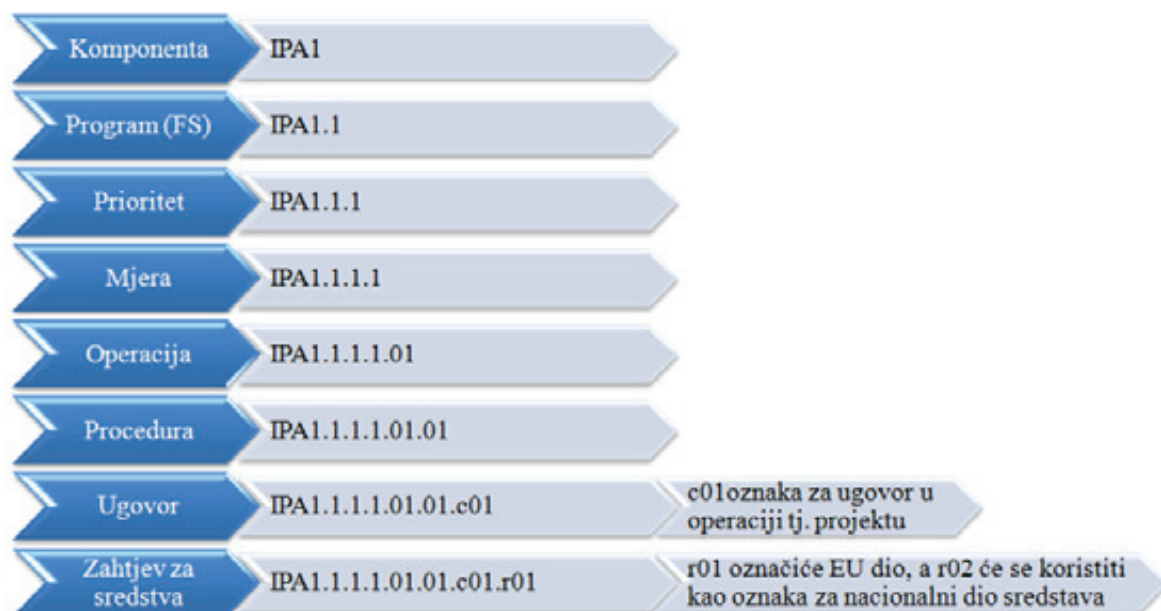
- kreiranje baze podataka o programima, projektima, ugovaračima, ugovorima, zahtjevima od strane korisnika/fakturama itd.;
- registracija knjigovodstvenih podataka i vođenje odgovarajućeg knjigovodstva za svaki program, prioritet, mjeru itd.;
- knjiženje svih plaćanja po šifriranim programima, projektima itd.;
- vođenje finansijskog računovodstva sa svim uobičajenim provjerama i usklađivanjima;
- ažurno knjigovodstveno praćenje obavljenih transakcija na bankovnom računu za svaki finansijski sporazum.

U skladu sa navedenim procedurama, računovodstvene promjene koje će se evidentirati odnose se na prijem fakture od ugovarača, odobrenje plaćanja, zahtjev za EU sredstva Nacionalnom fondu, odobrenje EU sredstava od strane Nacionalnog fonda, transfer EU dijela sredstava na Jedinstveni račun trezora sa računa Nacionalnog fonda otvorenog u Centralnoj banci, izvršenje plaćanja (EU i nacionalni dio sredstava) prema ugovaraču itd.

Nadalje, kako bi se svi poslovni događaji pratili po programu, prioritetu, mjeri, projektu i ugovaraču, evidencija u računovodstvenim knjigama treba da bude kodirana istim sistemom kodifikacije koji je u skladu sa analitičkim nivoima u okviru sistema upravljanja EU. S tim u vezi, jedinstveni sistem kodifikacije obuhvata sljedeće informacije: IPA komponenta, program prema finansijskom sporazumu, prioritet, mjera, operacija, procedura, ugovor, kao i zahtjev za sredstva.

Slika 1: Jedinstveni sistem kodifikacije

(Primjer za IPA komponentu I)

Ovakav sistem kodifikacije omogućava praćenje izvršenja plaćanja po pojedinom ugovoru, prema kojem se implementira projekat. Naime, jedan projekat može da se sprovodi kroz više ugovora, te je stoga neophodno imati jasan pregled svih projekata, odnosno ugovora, kao i njihovu povezanost sa prioritetom, mjerom, operacijom i procedurom koja se primjenjivala prilikom sprovođenja javnog tendera. Takođe, plaćanje po jednom ugovoru

sastoji se iz određenog procenta EU dijela sredstava i nacionalnog dijela sredstava, pa je stoga neophodno ovom vrstom kodifikacije razdvojiti izvore finansiranja.

Računovodstveni sistem je izrađen tako da obuhvata potraživanja, obaveze i transakcije CFCU-a na jedinstvenom računu trezora, i to:

Potraživanja od NF-a za EU doprinos pošto se odobri iznos po ispostavljenoj fakturi ugovarača i potraživanja od ugovarača/krajnjeg korisnika za povraćaj sredstava. Naime, postoji mogućnost da u toku implementacije projekta, dođe do nepravilnog isplaćivanja sredstava ili da ugovaraču bude uplaćen veći iznos od stvarno utrošenog. U skladu sa navedenim, CFCU otvara račun potraživanje prema ugovaraču za povraćaj onog dijela sredstava koji je nepravilno isplaćen i račun obaveze prema NF-u za povraćaj EU dijela sredstava. Račun potraživanje prema ugovaraču zatvaramo nakon što ugovarač povрати sredstva na jedinstveni račun trezora.

Takođe, računovodstveni sistem obuhvata još jedan račun obaveza tj. nakon što ugovarač ispostavi fakturu CFCU-u, i nakon što se ista odobri za plaćanje, stvara se obaveza prema ugovaraču za EU i nacionalni dio sredstava. Što se tiče transakcija na jedinstvenom računu trezora one se odnose na sve transakcije (dolazne transfere na budžetskoj poziciji CFCU-a i odlazne transfere sa budžetske pozicije CFCU-a) do „fakture od ugovarača“.

Uzimajući u obzir da će CFCU vršiti knjiženja svih transakcija na osnovu relevantnih dokumenata, odnosno ugovora, garancija, faktura i sl., iz tog razloga neophodno je osigurati revizorski trag, odnosno dokumentovani tok finansijskih i drugih transakcija od njihovog početka do završetka. Adekvatan revizorski trag podrazumijeva i arhiviranje i čuvanje relevantnih dokumenata, kao i ostale računovodstvene dokumentacije, kao što su Dnevnik, Glavna knjiga, Knjiga dužnika i Finansijski izvještaji. S tim u vezi, CFCU kao implementaciona agencija će pripremati finansijske izvještaje za operative programe iz svoje nadležnosti, i to za potrebe izvještavanja Evropske komisije i osiguranja jasnog revizorskog traga.

Kao dva važna izvještaja, izdvajaju se Izvještaj o novčanim tokovima, koji će biti pripreman kvartalno i Bilans stanja jednom godišnje.

Rokovi za izradu finansijskih izvještaja su propisani na sljedeći način:

Rok	Period koji pokrivaju izvještaji
30/04/N ¹	od januara N do marta N
31/07/N	od januara N do juna N
30/10/N	od januara N do septembra N
15/02/N+1	godina N

Na kvartalnoj osnovi, kao budžetski korisnik, CFCU će dostavljati Izvještaj o novčanim tokovima i Izvještaj o obavezama Državnom trezoru, u skladu sa Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave.

Kako bi se osigurala pravilna evidencija i izvještavanje u vezi sa dužnicima, računovođa mora da održava Knjigu dužnika sa svim osnovnim informacijama o svim dugovanjima koja su proknjižena u Glavnoj knjizi. Knjiga dužnika se mora ažurirati redovno tj. najmanje kvartalno, u momentu kada se bude pripremao Finansijski izvještaj.

Redovno održavanje Knjige dužnika je neophodno jer se u njoj evidentiraju podaci o sredstvima koja se potražuju od ugovarača na ime povraćaja kao i zateznim kamatama koje se obračunavaju zbog kašnjenja ugovarača da izvrši povraćaj. Kamata se obračunava počev od datuma dospijeća, a zaključno sa datumom izvršenja povraćaja sredstava.

Važan segment računovodstvenog sistema, jeste usklađivanje između računovodstvene evidencije koju vodi CFCU i računovodstvene evidencije koju vodi Nacionalni fond, a koja se mora vršiti na mjesečnoj osnovi. Mjesečna usklađivanja vrše se na osnovu Obrasca za poravnanje, u cilju podrške pravilne evidencije koju vodi CFCU i NF.

U vezi sa navedenim, neophodno je voditi računovodstvenu evidenciju, na način da se ispoštuju pravila koja propisuje EK, što bi za rezultat imalo efikasno korišćenje sredstava koja su nam na raspolaganju kao državi kandidatu za članstvo u EU.

Kroz evidenciju svih relevantnih transakcija, od planiranja i evidencije projekata, preko procesa javnih nabavki, ugovaranja i plaćanja, do računovodstvenog praćenja i kontrole svih transakcija, računovodstveni sistem CFCU-a pružice sveobuhvatne informacije o postignutim rezultatima (kroz sistem izvještavanja), a samim tim pružice i informacije koje pomažu da se donesu kvalitetnije odluke u budućnosti.

Dragana Nedić,
samostalni savjetnik III
Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći

1 - N je godina na koju se Finansijski izvještaj odnosi.